

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Josef Štípský

Přípustnost obrazového a zvukového záznamu jako důkazního
prostředku

Diplomová práce

Olomouc 2013

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Přípustnost obrazového a zvukového záznamu jako důkazního prostředku vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 28. 3. 2013

.....

Rád bych na tomto místě poděkoval prof. JUDr. Ivu Telcovi, CSc. za to, že mi umožnil sepsání této diplomové práce a za odborné vedení diplomové práce. Poděkování patří i ostatním, kteří mi byli oporou a poskytovali cenné rady a připomínky při jejím zpracování.

Obsah

PŘEHLED POUŽITÝCH ZKRATEK	5
ÚVOD	6
1 DOKAZOVÁNÍ	8
1.1 ZÁSADY.....	8
1.2 FÁZE PROCESU DOKAZOVÁNÍ.....	11
1.2.1 <i>Navrhování důkazů</i>	11
1.2.2 <i>Obstarávání důkazních prostředků</i>	12
1.2.3 <i>Provádění důkazních prostředků</i>	13
1.2.4 <i>Hodnocení důkazů</i>	14
1.3 DŮKAZNÍ PROSTŘEDKY.....	15
1.3.1 <i>Nepřípustný a nezákonný důkazní prostředek</i>	17
2 OCHRANA OSOBNOSTI	20
2.1 ÚSTAVNĚPRÁVNÍ ZAKOTVENÍ A MEZINÁRODNĚPRÁVNÍ SOUVISLOSTI.....	21
2.2 OCHRANA OSOBNOSTI V OBČANSKÉM PRÁVU.....	22
2.2.1 <i>Historický vývoj</i>	22
2.2.2 <i>Současná právní úprava</i>	25
2.2.3 <i>Souhlas k užití ideálních statků</i>	30
2.2.4 <i>Omezení všeobecného osobnostního práva</i>	34
2.2.5 <i>Vztah k zákonu o ochraně osobních údajů</i>	38
2.2.6 <i>Úprava v novém občanském zákoníku</i>	39
3 ŘEŠENÍ STŘETU JEDNOTLIVÝCH PRÁV	42
3.1 PRÁVO NA SPRÁVEDLIVÝ PROCES.....	42
3.2 TEST PROPORCIONALITY.....	44
4 PŘÍPUSTNOST DŮKAZNÍHO PROSTŘEDKU ZÁZNAMEM V JUDIKATUŘE	48
4.1 ROZHODOVÁNÍ ČESKÝCH SOUDŮ V OBČANSKÉM SOUDNÍM ŘÍZENÍ.....	48
4.2 ROZHODOVÁNÍ ČESKÝCH SOUDŮ V TRESTNÍM ŘÍZENÍ.....	52
4.3 ROZHODOVÁNÍ ČESKÝCH ORGÁNŮ VE SPRÁVNÍM ŘÍZENÍ.....	56
4.4 ROZHODOVÁNÍ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA.....	58
ZÁVĚR	63
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	67
ABSTRAKT	73
SEZNAM KLÍČOVÝCH SLOV	74

Přehled použitých zkratek

ABGB	Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
Listina	Listina základních práv a svobod
NObčZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
NS	Nejvyšší soud
NSS	Nejvyšší správní soud
ObčZ	občanský zákoník
OSŘ	občanský soudní řád
SŘS	soudní řád správní
TŘ	trestní řád
Úmluva	Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
ÚS	Ústavní soud
ZOOÚ	zákon o ochraně osobních údajů

Úvod

Ve své diplomové práci se chci zabývat otázkou přípustnosti obrazového nebo zvukového záznamu jako důkazního prostředku, jelikož se domnívám, že výše zmíněná problematika není současnou judikaturou uspokojivě řešena a ani zákon na ni neposkytuje jasnou odpověď. Práce nepojednává o veškerých záznamech, ale zaměřil jsem se na ty, jejichž pořízení a následné použití je v rozporu především se všeobecným osobnostním právem,¹ konkrétně s právem na soukromí, a které jsou pořízeny soukromými osobami, nikoli orgány veřejné moci.

Přípustnost použití obrazového nebo zvukového záznamu jako důkazního prostředku nabývá v posledních letech na významu, protože s rozvojem techniky dochází ke zpřístupňování zařízení pro záznam zvuku i obrazu. Přibývá tedy i případů, kdy se jako důkazní prostředky před orgány veřejné moci² poskytují obrazové nebo zvukové záznamy. Pořízení takových záznamů se stává velmi důležitým prostředkem k prokázání svých tvrzení, zejména v situacích, kdy prokazovanou skutečnost není možno prokázat jiným způsobem, zároveň jde i o důkazní prostředky často vysoké vypovídací potence.

Pohnutka, která mě inspirovala k tomuto tématu diplomové práce, byla ve zhlédnutí reportáže, kdy si fyzická osoba nainstalovala na svoji nemovitost kamerové zařízení, aby zamezila a vypátrala, kdo jí působí škody na majetku. Kamerový systém skutečně splnil svůj účel, pachatel byl identifikovatelným způsobem zaznamenán, avšak v následném soudním sporu tento záznam jako důkazní prostředek nebyl připuštěn. Důvod, proč tomu tak bylo, spočíval ve skutečnosti, že pořízení a použití takového záznamu je limitováno všeobecnými osobnostními právy, tudíž jelikož byl záznam získán bez souhlasu, nesměl být použit. Ačkoli jsem ještě nebyl studentem práv, domníval jsem se již tehdy, že takové rozhodnutí nemůže být spravedlivé.

Z rozhodovací praxe NS v civilních věcech vyplývá, že soud není nakloněn provádění obrazových nebo zvukových záznamů, které byly pořízeny bez vědomí či souhlasu dotčené osoby. Stejně tak nepovažuji za nejšťastnější skutečnost, jakým způsobem vykládá NS právo na soukromí, jelikož odnímá soukromý charakter obchodním a profesním aktivitám.

---

¹ V případech záznamu telefonických hovorů přistupuje ochrana tajemství zpráv podávaných telefonem.

² Orgánem veřejné moci jsou myšleny orgány moci zákonodárné, výkonné a soudní. Pro účely práce se dále budu zabývat jen orgány veřejné moci ve smyslu moci soudní, neboť zde bude hlavní těžiště mé práce, a moci výkonné, protože důkazní prostředek obrazovým nebo zvukovým záznamem může být uplatňován i ve správním řízení. Viz SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2. vydání. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2009. s 27.

Cílem práce je jednak shrnutí dosavadní rozhodovací praxe českých soudů, provedení její kritické analýzy a ověření, zda odpovídá požadavkům kladených na ni Evropským soudem pro lidská práva. Neméně důležité bude navržení řešení, které by současnou, dle mého názoru, neudržitelnou situaci vyřešilo pokud možno s minimalizací zásahů do základních práv. V podstatě nutným „vedlejším“ produktem bude potvrzení popř. vyvrácení hypotézy, že nikoli každý nezákonně získaný důkazní prostředek musí být a priori i nepřijatelným.

V předkládané práci budu používat logických metod, aby se mi podařilo dosáhnout cíle práce. Konkrétně popis a analýzu, které uplatním na soudní rozhodnutí a s pomocí dedukce se pokusím formulovat vlastní názory.

Předkládaná práce je členěna do čtyř kapitol. V úvodní kapitole se zabývám dokazováním. Nejprve popisují zásady, které ovládají proces dokazování, pak jsem se zaměřil na jednotlivé fáze, od navrhování, získávání přes provádění až po hodnocení důkazů. Nechybí vymezení důkazního prostředku, jeho klasifikace podle různých kritérií, jeho odlišení od pojmu důkaz a krátké pojednání o rozdílech mezi nepřijatelnými a nezákonnými důkazy.

Druhá kapitola se věnuje ochraně osobnosti. Zaměřil jsem se na její ústavní zakotvení a úpravu v mezinárodních smlouvách. Těžiště této kapitoly je věnováno vnitrostátní úpravě v občanském zákoníku, přičemž není zapomenut ani vzájemný vztah se zákonem o ochraně osobních údajů. Krátká pasáž je věnována úpravě v platném, ale dosud neúčinném občanském zákoníku.

V následující kapitole je pojednáno o kolizi jednotlivých základních práv, přičemž jsem navrhnul možnost jejího řešení pomocí principu proporcionality. Také se v ní zabývám popisem práva na spravedlivý proces, které bývá nejčastějším právem, které koliduje s právem na soukromí.

Ve čtvrté kapitole popisují několik zásadních judikátů věnujících se dané problematice, přičemž se nevyhýbám jejich kritickému hodnocení, spočívající mimo jiné i v tom, že soudy v mnoha případech ani nerozpoznají kolizi základních práv. Neomezují se pouze na rozhodování soudů v civilních věcech, ale i v trestních a správních. Neopomím ani judikaturu Evropského soudu pro lidská práva. Na závěr formuluji doporučení, které by dle mého názoru bylo více než vhodným řešením pro současnou situaci.

1 Dokazování

Rozhodování soudu by mělo vycházet ze dvou kategorií poznatků. Jedná se jednak o poznatky právní (*quaestiones iuris*), kteréžto získává soud mimoprocesně, a myslí se jimi znalost objektivního práva, a o poznatky skutkové (*quaestiones facti*). Zatímco u první kategorie poznatků účastníci nemají soudu svými návrhy pomáhat,³ druhá kategorie již vyžaduje zpravidla aktivní účast účastníků řízení a soud k nim dospívá na základě procesního dokazování.⁴

Dokazování v řízení před státními orgány se liší od dokazování v obecném smyslu a též od logického dokazování. Dokazování je bezesporu pojem obecného jazyka např. použit ve větě: „Počet prodaných vstupenek dokazuje rostoucí zájem publika.“ Především je pro naše účely nutné odlišovat pojem procesní a logické dokazování, jelikož tyto pojmy se nekryjí.⁵

Specifikem procesního dokazování je to, že jde o právem normovaný postup a nemůže probíhat jiným způsobem, než jak je stanoveno v zákoně, což je zárukou spravedlivého procesu. Naproti tomu logické dokazování znamená, že důkazem je nutné odvození jedné věty z jiných vět pomocí úsudků. Procesní pojetí dokazování je mnohem širší než logické dokazování, jelikož zahrnuje i postupy, které nejsou vůbec předmětem logického dokazování. Například procesní dokazování upravuje provedení důkazu ohledáním v § 130 OSŘ, kdy soud přímo vnímá vlastnosti ohledávaného předmětu. Takový důkaz je důkazem ve smyslu procesním, nikoli důkazem ve smyslu formální logiky.⁶ Shora uvedené nicméně neznamená, že by snad soud mohl rezignovat na používání pravidel formální logiky.⁷

Dále se budu zabývat popisem procesního dokazování v civilním řízení, protože věnovat se dokazování ve všech druzích řízení probíhajícími před soudy by bylo příliš obsáhlé a překročilo by stanovený rozsah práce.

1.1 Zásady

Základních zásad⁸ uplatňujících se v civilním procesu je celá řada, pro přehlednost je možno je rozdělit do dvou skupin a to na zásady odpovídající právu na spravedlivý proces⁹ a

---

³ Vychází se ze zásady *iura novit curia*.

⁴ WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Linde, 2008. s. 242 – 243.

⁵ Tamtéž s. 244.

⁶ Tamtéž.

⁷ K tomu uvádí Knapp, že logické dokazování je základem pro procesní dokazování. KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995. s. 175.

⁸ Někteří autoři činí rozdíl mezi pojmy právní principy a právní zásady, pokud tomu tak je, pak termín princip je pojmem obecnějším, vztahující se zpravidla k právu jako celku, zásada je pak pojmem označujícím určitá vůdčí pravidla, která se vztahují na určité odvětví práva. Podrobněji viz HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010. str. 14.

na tzv. odvětvové principy civilního procesu.¹⁰ V této podkapitole se budu věnovat odvětvovým principům civilního procesu a to jen některým z nich. Právu na spravedlivý proces je věnována podkapitola 3.1.

Zásadní význam pro průběh dokazování má projednací zásada. Znamená, že soud projednává důkazy a tvrzení, která mu účastníci k projednání předloží. V tom spočívá rozdíl této zásady a zásady vyšetřovací, ve které za objasnění skutkového stavu nese hlavní odpovědnost soud.¹¹ V civilním procesu je nutné rozlišit, zda řízení probíhá jako sporné, nebo nesporné.¹² Důležitost takového rozlišení spočívá mimo jiné v tom, kdo nese odpovědnost za shromáždění skutkových materiálů a za zjištění skutkového stavu mezi subjekty.¹³

V civilním procesu je sporné řízení spojeno se zásadou projednací. To znamená, že odpovědnost za shromáždění skutkových materiálů ponese účastníci řízení. Odpovědnost účastníků je vyjádřena institutem procesních břemen a povinností.

Povinnost tvrzení je povinnost uvést všechny skutečnosti, jež jsou důležité pro rozhodnutí. Na ni navazuje důkazní povinnost, kterážto je povinností účastníka navrhnout důkazní prostředky k prokázání svých tvrzení a současně sdělit, je-li mu to známo, kde se důkazní prostředky nacházejí. Obě povinnosti plní žalobce již v žalobě.

Břemeno tvrzení navazuje na povinnost tvrzení a spočívá v tom, že účastník, který má povinnost tvrzení, má i procesní odpovědnost za to, že se soud určitou skutečnost dozví. Nedozví-li se jí, jde to k tíži účastníka, který jí tvrdit měl, a znamená pro něj neúspěch ve sporu. Důkazní břemeno spočívá v odpovědnosti účastníka za to, že soudu budou skutečnosti prokázány. A obdobně jako v případě břemena tvrzení, neunesení důkazního břemene bude mít za následek prohru.¹⁴ Soud má však povinnost o takových důsledcích účastníky poučit.¹⁵ Účelem důkazního břemene je mj. i vyřešení situací, kdy se určitou skutečnost nepodaří objasnit (*non liquet*). Pokud by neexistoval tento institut, soud by nemohl rozhodnout a taková situace by se rovnala odepření spravedlnosti, což není v právním státě přípustné. Za

---

⁹ Označovány též jako principy řádného fungování justice (soudnictví). Tradičně mezi ně řadíme princip nezávislosti soudů a soudců, princip zákonného soudu a soudce, princip rovnosti a kontradiktornosti, princip veřejnosti, princip ústnosti a přímosti (mimo jiné stanoví i přímost dokazování dle ustanovení § 122 odst. 1) a princip hospodárnosti.

¹⁰ WINTEROVÁ: *Civilní právo procesní...*, s. 62 – 63.

¹¹ Tamtéž. s. 78.

¹² Sporné je takové řízení, ve kterém jde o ochranu porušeného, popřípadě ohroženého zájmu, zahajuje se na návrh, jež se nazývá žaloba. V nesporném jde o úpravu právních vztahů mezi účastníky do budoucna.

¹³ STAVINHOVÁ, J., HLAVSA, P. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2003. s. 172 – 173.

¹⁴ WINTEROVÁ: *Civilní právo...*, s. 274 – 275.

¹⁵ Ustanovení § 118a OSŘ. Srov. rozsudek NS ze dne 10. června 2010, sp. zn. 30 Cdo 3210/2008.

existence důkazního břemene je možno rozhodnout v neprospěch takového účastníka, jelikož tzv. neunesl důkazní břemeno.

V nesporných řízeních se důkazní břemeno ani břemeno tvrzení neuplatní a soud musí provést i jiné důkazy, jsou-li potřebné ke zjištění skutkového stavu, i když nebyly navrhovány účastníky.¹⁶

Další důležitou zásadou z hlediska dokazování je zásada volného hodnocení důkazů, které se blíže věnuji v kapitole 1.2.4.

Z hlediska dokazování je nepochybně podstatná i zásada koncentrace¹⁷ vyjadřující, že řízení se rozpadá do určitých stádií, ve kterých je nutno provést určité úkony. Nebudou-li provedeny, pak dojde k prekluzi takového úkonu. Před rokem 1989 občanské soudní řízení vycházelo ze zásady jednotnosti řízení,¹⁸ která odráží zásadu materiální pravdy, kdy je průběh řízení před soudem uzpůsoben takovým způsobem, aby pokud možno došlo ke zjištění skutečného skutkového stavu, a nejsou v tomto směru účastníkům kladeny žádné formální zábrany.¹⁹ Zásada koncentrace je dávána do souvislosti se zásadou formální pravdy, kdy výsledek procesu se odvíjí od dodržení forem, a výsledek je buď v souladu se skutečností, nebo není.²⁰

Z dalších zásad uplatňujících se v civilním procesu jmenujme alespoň zásadu dispoziční, uplatňující se ve sporném řízení, znamenající, že procesní iniciativy jsou v rukou účastníků, a zásadu oficiality, která vyjadřuje, že procesní iniciativa je v rukou soudu a uplatňuje se v nesporném řízení. Avšak i ve sporném řízení nalézá zásada oficiality své opodstatnění, a to tehdy, je-li řízení zahájeno, pak bude probíhat, i pokud nebude za strany účastníků činěna žádná aktivita.

---

¹⁶ Ustanovení § 120 odst. 2 OSŘ.

¹⁷ Nazývána též zásada legálního pořádku, dle některých autorů i eventuální princip.

¹⁸ Též arbitrárního pořádku.

¹⁹ WINTEROVÁ: *Civilní právo...*, s. 84.

²⁰ Někteří autoři v souvislosti s tím upozorňují na skutečnosti, že role soudce se redukuje pouze na „na strážce dodržování formálních předpisů civilního soudního řádu.“ Srov. MACUR, J. *Postmodernismus a zjišťování skutkového stavu v civilním soudním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 2001. s. 12. S tím se však nelze ztotožnit, protože soudce se musí alespoň snažit pravdivě poznat skutečnosti rozhodné pro výsledek řízení, v rámci tohoto snažení je však limitován procesními předpisy.

1.2 Fáze procesu dokazování

Dokazování je možno rozdělit do čtyř fází, které na sebe vzájemně navazují.

1.2.1 Navrhování důkazů

Označování důkazů je v civilním procesu především v rukou procesních stran.²¹ Míra povinnosti uvést důkazy je nejvýraznější v řízení sporném. Jedná se o významné právo a zároveň také povinnost účastníků řízení navrhnout důkazní prostředky za účelem prokázání pravdivosti svých tvrzení. Navrhování není možné kdykoli v průběhu sporného řízení, ale je časově omezeno.²² Návrhem se rozumí nejen označení, nýbrž i sdělení, kde se důkazní prostředek nachází.²³ Z návrhu musí být patřit, která tvrzená skutečnost má být důkazním prostředkem prokázána.

Z ustanovení § 120 odst. 1 OSŘ lze usuzovat, že účastník nemá na provedení navrženého důkazu právní nárok, jelikož o tom, který důkazní prostředek bude v řízení proveden, rozhoduje výhradně soud. Rozhodnutí soudu však nesmí být svévolné a vzhledem k tomu, že případné neprovedení důkazu může mít vliv na ztrátu sporu, musí být náležitě odůvodněno. Je třeba uvést, že nepůjde o odepření práva na soudní ochranu, nebude-li některý navržený důkazní prostředek soudem proveden. Jak uvádí NS ve svém rozsudku: „Důvodem k tomu, aby soud odmítl provést navržený důkaz, nemůže být jeho nevěrohodnost. Závěr o věrohodnosti důkazu je již součástí jeho hodnocení ve smyslu § 132 OSŘ, přičemž nelze hodnotit důkaz, který soud neprovedl.“²⁴

Podle konstantní judikatury ÚS lze neakceptování důkazního návrhu obviněného založit jen těmito třemi důvody: „Tvrzená skutečnost, k jejímuž ověření nebo vyvrácení je navrhován důkaz, nemá relevantní souvislost s předmětem řízení nebo důkaz není s to ani ověřit, ani vyvrátit tvrzenou skutečnost, čili ve vazbě na toto tvrzení nedisponuje vypovídací potencií a konečně třetím důvodem je pak nadbytečnost důkazu, tj. argument, dle něhož určité tvrzení, k jehož ověření nebo vyvrácení je důkaz navrhován, bylo již v dosavadním řízení bez

²¹ Výjimka viz § 120 odst. 3 OSŘ. Komentář k tomu uvádí, že však soud nesmí po důkazech pátrat. Soud tedy nemůže vnášet nové skutečnosti, jež nemají oporu ve spisech ani v průběhu řízení. Takové jednání by bylo způsobitelné porušit zásadu rovného postavení. In DRÁPAL, L a kol. *Občanský soudní řád II*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 863.

²² Zásadně pouze v první instanci (v některých případech nejpozději do skončení prvního jednání). V případě, konalo-li se přípravné jednání (§ 114c odst. 5 OSŘ), pak k důkazům uvedeným po skončení přípravného jednání, resp. v dodatečné lhůtě (§ 114c odst. 4 OSŘ) může být přihlíženo jen za podmínek uvedených v § 118b odst. 1 OSŘ; v ostatních případech nastává koncentrace skončením prvního jednání ve věci (opět s výjimkou § 118b odst. 1). Naproti tomu v nesporných řízeních je možné navrhovat důkazní prostředky bez omezení, tedy v první i ve druhé instanci.

²³ WINTEROVÁ: *Civilní právo...*, s. 271.

²⁴ Rozsudek NS ze dne 10. září 2002, sp. zn. 29 Cdo 2893/2000.

důvodných pochybností (s praktickou jistotou) ověřeno nebo vyvráceno.²⁵ Lze uzavřít, že se jedná o takové důkazy, které nejsou způsobilé přispět k objasnění rozhodných skutečností. Takové navržené důkazy by se daly v určitých případech, dle mého názoru, označit jako účelové či zavádějící, protože snahou účastníka, by mohlo být zbytečné prodlužování řízení, případně i poškození druhé strany. Trefně se k tomuto problému vyjadřuje Molek, jež uvádí: „...nadřízený soud nevědomky nadšeně šlápne na procesní minu nastraženou některými obstruujícími účastníky. Ti zahrnují nalézací soud řadou důkazních návrhů, a pokud se soud s některým z nich řádně nevypořádá, uplatní tuto přehlédnutou procesní minu v následném opravném prostředku. Nadřízený soud tuto výtku akceptuje, často jen v zaslepení láskou k dokonalému procesu, procesní mina exploduje, rozhodnutí je zrušeno a cesta k vyřešení je zase o něco delší.“²⁶

Jinou kategorií představují tzv. opomenuté důkazní prostředky tj. takové, z nichž soud nevycházel, ačkoli měl nebo se měl alespoň k jejich relevanci vyjádřit. Je třeba si uvědomit, že takové neprovedené důkazy mohou změnit výsledek celého řízení, proto je zásadně třeba zajistit nápravu v navazujícím (druhoinstančním) řízení.

V nesporném řízení,²⁷ které je ovládáno vyšetřovací zásadou, nese odpovědnost za řádné zjištění skutkového stavu soud. Ani v nesporném řízení však samozřejmě nejde o povinnost soudu pátrat po důkazech, neboť vyšetřovací zásada nenahrazuje důkazní aktivitu účastníka řízení. Účastníci by tedy měli navrhnout důkazní prostředky, ale nesplnění této povinnosti pro ně nemá nepříznivé důsledky jako v případě řízení sporného. Vyšetřovací zásadou je sledován celospolečenský zájem, který se projevuje především v tom, že soud není omezen tím, co účastníci tvrdili a jaké důkazy navrhli.²⁸

1.2.2 Obstarávání důkazních prostředků

Aby bylo možno navržené důkazy při jednání provést, je nutné, aby byly obstarány. Obstarávání může provádět samotný navrhovatel (případně i jiná osoba) nebo soud. Lze konstatovat, že absentuje úprava, jež by se týkala obecně všech důkazních prostředků. V procesním předpisu nalezneme pravidla týkající se obstarání konkrétních důkazních prostředků. Pochopitelně se úprava v OSŘ týká jen obstarávání důkazních prostředků

---

²⁵ Nález ÚS ze dne 29. června 2004, sp. zn. III. ÚS 569/03. Obdobně i nález ÚS ze dne 8. března 2012, sp. zn. III. ÚS 3904/11. Návrh na provedení důkazního prostředku však může být zamítnut i z důvodu nezákonnosti důkazu. Podrobněji viz podkapitola 1.3.1.

²⁶ MOLEK, Pavel. *Právo na spravedlivý proces*. Praha: Wolters Kluwer, 2012. s. 255.

²⁷ V § 120 odst. 2 OSŘ nejsou uvedena jen nesporná řízení, ale i sporná.

²⁸ DRÁPAL, L a kol. *Občanský soudní řád II*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 866.

soudem. Soud předvolává svědky, ustanovuje znalce, obstarává listiny, předměty k ohledání atd.

Jak je již shora uvedeno, soud může ve sporných řízeních obstarat i jiné důkazní prostředky, je-li to třeba a vyplývají-li z obsahu spisu,²⁹ v nesporných řízeních se jedná o povinnost. V případě, kdy se nepodaří důkazní prostředek obstarat, jsou procesní důsledky shodné jako v případě, nebyl-li by vůbec navržen. Z toho důvodu je nepochybně v zájmu účastníka, aby poskytl soudu potřebnou součinnost.³⁰

1.2.3 Provádění důkazních prostředků

Provádění navržených a obstaraných důkazních prostředků je upraveno jednak obecně (§ 122 OSŘ)³¹ a jednak speciálně (ustanovení § 125 až 131 OSŘ). Provádění důkazních prostředků je výlučnou záležitostí soudu.³² Soud při jejich provádění musí postupovat způsobem stanoveným v zákoně a to při jednání, což představuje zásadu přímosti dokazování. Právo být přítomen u dokazování je jedno z nejvýznamnějších práv účastníků, protože v sobě zahrnuje i právo vyjadřovat se k prováděným důkazním prostředkům,³³ což v sobě implikuje povinnost soudu, aby se účastník měl možnost vyjádřit k obsahu, pravosti, pravdivosti a věrohodnosti důkazního prostředku.³⁴ Jelikož moderní technologie umožňují jednoduché manipulování s nahrávkami, jeví se důležitým kritériem pravost nahrávky. Naštěstí je možné pravost nahrávky zadat znalci k ověření.

Jelikož § 125 OSŘ uvádí pouze demonstrativní výčet důkazních prostředků, stanoví zákon v poslední větě, že v případě pokud není způsob provedení důkazu předepsán, určí jej soud. Nebude-li dodržen postup při provádění důkazů, může to mít eventuálně za následek, že soud vydá nesprávné rozhodnutí. Z toho vyplývá, že k takovému důkazu proto nelze přihlídnout při zjišťování skutkového stavu.³⁵

Z povahy věci plyne, že obrazový a zvukový záznam bude nejlépe provést jeho přehráním. V 21. století jistě nebude pro soud problém zajistit takový způsob provedení

²⁹ Ale jen se shora uvedenými omezeními.

³⁰ WINTEROVÁ: *Civilní právo...*, s. 271 – 272.

³¹ Úprava je obsažena i ve Vyhlášce Ministerstva spravedlnosti o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy

³² Rozdíl oproti anglosaskému způsobu provádění důkazních prostředků, kde oprávnění účastníků jsou velmi široká. Soudu je rezervováno až hodnocení důkazů. SVOBODA, Karel. *Dokazování*. Praha: ASPI, 2009, str. 75 - 78.

³³ I v tomto případě existují výjimky, blíže viz § 115a OSŘ a § 153a odst. 4 OSŘ.

³⁴ Pravdivost dle mého názoru se vztahuje k obsahu, zatímco věrohodnost k formě. Příkladem by mohla být svědecká výpověď – pravdivá bude tehdy, pokud bude skutečně popisovat událost, tak jak se objektivně odehrála, věrohodný bude takový svědek, který je např. bezúhonný. To, že svědeckou výpověď podal věrohodný svědek, v sobě neimplikuje, že bude i pravdivá.

³⁵ Podrobněji viz rozsudek NS ze dne 31. 8.2010, sp. zn. 30 Cdo 1653/2009, rozsudek NS ze dne 10. 6.2010, sp. zn. 30 Cdo 3210/2008.

důkazu. Rozhodně je třeba odmítnout způsob provedení přečtením přepisu.³⁶ Protistrana nemá šanci ověřit si, zda přepis skutečně odpovídá obsahu nahrávky.

1.2.4 Hodnocení důkazů

Jde o složitý myšlenkový proces směřující ke zjištění pravdy.³⁷ Soudce nehodnotí důkazy až v samém závěru soudního řízení, ale postupně jak jsou mu předkládány.³⁸ Uplatní se zde zásada volného hodnocení důkazů, která je vyjádřena v § 132 OSŘ, vztahující se pouze na hodnocení pravdivosti (věrohodnosti) důkazů. Znamená, že soudce může podle svého vnitřního přesvědčení (není vázán žádnými normami, ať již hmotněprávními, či procesními) dospět k závěru, že určitý důkaz potvrzuje skutečnost, jíž se týká, tedy zda-li ji soud může považovat za prokázanou.³⁹

Tady se jeví jako vhodné uvést, že mohou nastat případy, kdy dojde ke snížení věrohodnosti záznamu, protože části záznamu nebudou srozumitelné, obraz bude rozostřený atd. Díky nesrozumitelnosti určitých částí může dojít k situaci, že bude hrozit nebezpečí dvojsmyslnosti. Taktéž pouhý zvukový záznam se může stát problematickým zejména tehdy, jde-li o identifikaci na něm hovořících osob. Další nebezpečí může spočívat v tom, že soud nebude schopen posoudit, zda nahraný projev nebyl učiněn např. v žertu.

Jak již bylo uvedeno, hodnocení pravdivosti důkazů je volné, to se však netýká závažnosti (upotřebitelnosti) důkazu⁴⁰ (např. skutečnost je důkazem prokázána, ale není právně významná, což je otázka právního posouzení). To, zda je důkaz právně významný nebo ne, je rozhodující hmotněprávní norma, o níž účastník opírá své subjektivní právo.

Netýká se ani zákonnosti důkazu tj. otázky, zda byl důkaz získán a proveden postupem, který je v souladu se zákonem, což je opětovně otázka právního posouzení.⁴¹

³⁶ Byť se s tím lze setkat – viz rozhodnutí NS níže.

³⁷ Existují různé teorie, podle nichž je pravda pojem neurčitěho obsahu, a tudíž ji nelze vůbec dokázat. Otázkou zůstává, zda v českém civilním procesu se uplatňuje zásada formální či materiální pravdy (viz podkapitola 1.1.) Odpověď není zdaleka jednoduchá. Prof. Winterová k tomu uvádí, že „Proces má směřovat k spravedlivému poznání, které jediné může být v principu základem spravedlivého rozhodnutí. Pravdivost poznání však je určována a do jisté míry i limitována i pravidly, v jejichž rámci se poznávání skutečností děje.“ WINTEROVÁ: *Civilní právo...*, s. 86.

³⁸ BOGUSZAK, Jiří a kol. *Teorie práva*. Praha: ASPI, 2004, s. 146.

³⁹ Opakem je legální důkazní teorie, jejíž podstata spočívá v tom, že zákon stanoví důkazní sílu jednotlivých důkazů, případně stanoví, které důkazní prostředky jsou pro prokázání určitých skutečností nutné. Prof. Winterová uvádí, že příkladem může být § 134 OSŘ, k tomu však prof. Fiala uvádí, že veřejná listina není výjimkou z hlediska zásady volného hodnocení důkazů. Soud zkoumá, zda se jde o listinu, kterou měl vydat daný orgán, zkoumá tudíž, jestli je pravá. Pokud dojde k pozitivnímu závěru, je logické, že jde o nařízení nebo prohlášení orgánu, který ji vydal. FIALA, J. *Důkaz zavinění v občanském soudním řízení*. Praha: Československá akademie věd, 1965. s. 46.

⁴⁰ Závažnost důkazu znamená určení důležitosti důkazu pro rozhodnutí.

⁴¹ Tato kritéria jsou podrobně popsána v rozsudku NS ze dne 24.1.2007, sp. zn. 33 Odo 579/2005. Též NS ze dne 23. 9. 2009, sp. zn. 33 Cdo 739/2008

Pokud soud dojde k závěru, že důkazní prostředek byl opatřen příp. proveden nezákonným způsobem, pak se jedná o nepřipustný důkazní prostředek a soud ho nesmí vzít při svém rozhodování v úvahu. Podrobněji viz níže kapitola 1.3.1.

Nelze se ztotožnit s názorem, že by snad zásada volného hodnocení důkazů měla znamenat svévolné hodnocení důkazů soudcem v procesu rozhodování. Naopak podstatnou roli sehrává institut odůvodnění rozhodnutí,⁴² kde soudce musí obhájit to, proč určité skutečnosti považuje za prokázané. To je podstatné pro přezkoumání rozhodnutí.⁴³

Výše uvedené lze demonstrovat i na rozhodnutí ÚS, který uvádí: „Zásada volného hodnocení důkazů neznámá, že by soud ve svém rozhodování (v úvahách nad ním) měl na výběr, které z provedených důkazů vyhodnotí a které nikoli, nebo o které z provedených důkazů své skutkové závěry (zjištění) opře a které opomene.“⁴⁴

ÚS považuje za rozpor s principy řádného a spravedlivého procesu situaci, kdy z odůvodnění rozhodnutí nevyplývá vztah mezi skutkovými zjištěními a úvahami při hodnocení důkazů na straně jedné a právními závěry na straně druhé, tedy jestliže jsou v soudním rozhodování učiněná skutková zjištění v extrémním nesouladu s vykonanými důkazy (nemají zjevně oporu v provedeném dokazování).⁴⁵

1.3 Důkazní prostředky

Za důkazní prostředky se v procesním smyslu považují všechny prostředky, jimiž lze zjistit stav věci, zejména výslech svědků, znalecký posudek, zprávy a vyjádření orgánů a osob, notářské a exekutorské zápisy a jiné listiny, ohledání a výslech účastníků.⁴⁶ Dle mého názoru nejnáležitěji lze definovat vztah důkazního prostředku a důkazu jako vztah formy a obsahu. Důkazní prostředek je tudíž forma, ve které je obsažena relevantní informace. Důkazem jsou pak relevantní informace získané pomocí důkazních prostředků. V zákoně je však pojem důkaz jednou používán in sine důkazního prostředku, jindy ve smyslu dokázání určité skutečnosti. De facto tato nedbalost zákonodárce nečiní potíže, jelikož smysl bývá zřejmý z kontextu.⁴⁷

---

⁴² Ustanovení § 157 odst. 2 OSŘ.

⁴³ Nález ÚS ze dne 8. 7. 2003, sp. zn. IV. ÚS 564/02: „Pokud z odůvodnění nevyplývá vztah mezi skutkovými zjištěními a úvahami při hodnocení důkazů na straně jedné a právními závěry soudu na straně druhé, pak odůvodnění nevyhovuje zákonným hlediskům a je v podstatě nepřezkoumatelné.“

⁴⁴ Nález ÚS ze dne 29. června 2004, sp. zn. III. ÚS 569/03.

⁴⁵ HANUŠ, Libor. Ústavněprávní vady důkazního procesu z pohledu judikatury Ústavního soudu. *Právní rozhledy*. 2006, č. 18, s. 650.

⁴⁶ Ustanovení § 125 OSŘ.

⁴⁷ WINTEROVÁ: *Civilní právo...*, s 246.

Důkazní prostředky lze klasifikovat podle nejrůznějších kritérií.

Podle vztahu k předmětu dokazování lze důkazní prostředky dělit na přímé a nepřímé. Přímé důkazní prostředky jsou takové, které umožňují soudu bezprostřední poznání určité skutečnosti. Typickým přímým důkazním prostředkem je ohledání. Nepřímým důkazním prostředkem jsou takové důkazní prostředky, kteréžto soudu toliko podávají informaci o skutečnostech zprostředkované buď osobami, nebo věcmi.⁴⁸

Další kritériem dělení je podle pramene, z něhož soud získává informace. Podle tohoto způsobu lze dělit důkazní prostředky na osobní a věcné. Osobní jsou takové, kdy je zapotřebí fyzické osoby a jejího projevu. Zařadit sem lze tudíž výpověď svědka či znalce. Věcnými budou všechny ostatní důkazní prostředky. Z hlediska předmětu diplomové práce je důležité zmínit zvukový a obrazový záznam, protože z povahy věci musí být zaznamenán na určitém datovém nosiči.

Zajímavým se z tohoto hlediska jeví to, že nikoho nelze nutit k tomu, aby poskytoval proti sobě důkazy, např. vlastní výpovědi. ESLP však mezi tzv. zákaz inkriminace vlastní osoby nezařazuje hlasové vzory, které neobsahovaly žádné sebeobviňující výroky. Na věci nic neměnilo ani to, že tyto hlasové vzory byly získané tajným nahráváním, které nebylo v souladu se zákonem.⁴⁹

Konečně posledním kritériem je dělení podle jejich vzniku. Bezprostředním (původním) důkazním prostředkem jest takový, který vychází přímo od zdroje (např. výpověď očitého svědka). Zprostředkovaným (odvozeným) je výpověď z doslechu, který z povahy věci nemá vysokou vypovídací hodnotu.⁵⁰

Stejně jako důkazní prostředky, tak i důkazy se dělí ve vztahu k předmětu dokazování na přímé a nepřímé.⁵¹ Přímý je důkaz, který přímo potvrzuje nebo vyvrací dokazovanou skutečnost. Příkladem by mohl být zvukový záznam, na němž je zachycen rozhovor dvou osob, z jehož obsahu vyplývá, že jedna osoba poskytla druhé půjčku, což má být dokázáno. U nepřímého důkazu teprve za pomoci další myšlenkové operace dospěje soud k výsledku (např. u předmětného zvukového záznamu rozhovoru nelze identifikovat hovořící osoby, to lze až ve spojitosti s dalším důkazem).⁵² To, že je nepřímý, neznamena, že by byl horší, méně

---

⁴⁸ Tamtéž s. 245. Nepřímých důkazních prostředků bude většina.

⁴⁹ Rozhodnutí ESLP ze dne 25. 9. 2001, P. G. a J. H. proti Spojenému království, stížnost č. 44787/98.

⁵⁰ WINTEROVÁ: *Civilní právo...*, s. 246.

⁵¹ Tamtéž.

⁵² Srov. rozsudek NSS ze dne 18. 11. 2011, sp. zn. 2 As 45/2010.

spolehlivý a méně významný než přímý. Věc lze objasnit nepřímými důkazy stejně bezpečně jako důkazy přímými.⁵³

1.3.1 Nepřípustný a nezákonný důkazní prostředek

Tyto pojmy bývají v literatuře i praxi vzájemně zaměňovány, jako by se mělo jednat o synonyma, dle mého mínění však nelze ztotožňovat pojmy nepřípustného a nezákonného důkazního prostředku. Domnívám se, že nezákonný důkazní prostředek je pojmem z obsahového hlediska užším než nepřípustný důkazní prostředek. Množina nepřípustných důkazních prostředků bude obsahovat tedy kromě nezákonných důkazních prostředků i takové, které jsou nepřípustné z důvodu nedostatečného vyličení rozhodných skutečností ve skutkových přednesech.⁵⁴ Taktéž nebudou soudem provedeny důkazní prostředky, jež jsem již zmiňoval v kapitole 1.2.1.

Naproti tomu protiprávní důkazní prostředek, jak uvádí konstantní judikatura NS,⁵⁵ je ten, který byl buď proveden protiprávním způsobem, nebo byl získán nezákonným způsobem. Jako takový nemůže být proveden v soudním řízení, protože s odkazem na princip právní jistoty a zásady bezrozpornosti právního řádu není možné, aby jedna norma objektivního práva označovala určité jednání za nelegální a jiná norma konstatovala, že výsledek takového jednání je možné jako legální připustit pro prokázání určité skutečnosti, na základě které si bude právě nelegálně se chovající subjekt nárokovat určité právo.⁵⁶

Někteří autoři dovozují, že byl-li by takový důkazní prostředek připuštěn, bylo by možné v případě soudního řízení hovořit i o porušení čl. 90 Ústavy.⁵⁷ Domnívám se, že

⁵³ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010. s. 357.

⁵⁴ MACUR, J. Substancování skutkových přednesů stran v civilním soudním řízení. *Právní rozhledy*, 1998, č. 9, s. 433-438. Macur uvádí, že podmínka řádného substancování skutkových přednesů není splněna v případě neurčitých, paušálních a příliš obecných tvrzení, která soud pomine. Substancování předpokládá takovou konkretizaci tvrzených skutečností, aby mohly být učiněny konkrétním předmětem dokazování. V případě nesubstancovaného tvrzení soud postupuje tak, jako kdyby nebylo předneseno. Nejlépe bude dané tvrzení vysvětleno na příkladu. Představme si situaci, v níž je namítána dlužníkem neplatnost postupní smlouvy. Oznámi-li postupitel dlužníku, že pohledávku postoupil postupníkovi a nejsou-li dány skutečnosti v § 525 ObčZ a popřípadě prokázání, že postoupení pohledávky mělo za následek zhoršení postavení dlužníka, za předpokladu, že dlužník nemá k dispozici text postupní smlouvy, pak dlužník nemá k dispozici obranu založenou na námitce neplatnosti postupní smlouvy. Jelikož by se jednalo o neurčitou námitku, soud by se jí neměl dle výše uvedeného vůbec zabývat. Srov. rozsudek NS ze dne 9. 12. 2009, sp. zn. 31 Cdo 1328/2007.

⁵⁵ Rozsudek NS ze dne 21. 10. 1998, sp. zn. 21 Cdo 1009/98. Obdobně též NS ze dne 11. 5. 2005, sp. zn. 30 Cdo 64/2004.

⁵⁶ Určité míře rozporů se však s ohledem na šíři platného práva pravděpodobně vyhnout nelze, i když je to významný deficit. Zásadnější nesoulad mezi normami objektivního práva v tomto směru lze s přihlédnutím k „Radbruchově formulaci“, která zní: „Konflikt mezi spravedlností a právní jistotou patrně lze řešit jen tak, že pozitivní právo, zajišťované předpisy a mocí, má přednost i tehdy, pokud je obsahově nespravedlivé a neúčelné, vyjma toho, jestliže rozpor mezi pozitivním zákonem a spravedlností dosáhne tak nesnesitelné míry, že zákon musí jako ‚nesprávné právo‘ spravedlnosti ustoupit“, řešit upřednostněním právní jistoty.

⁵⁷ MORÁVEK, Jakub. Kdy lze jako důkazní prostředek připustit záznam z kamerového systému? *Právní rozhledy*, 2011, č. 13, s. 457.

takováto interpretace není možná, protože pokud by soudy poskytovaly ochranu všem právům bez výjimky, nemohl by se uplatnit princip proporcionality, který připouští ÚS.

Ve výše zmíněné problematice vyvstává otázka, zda nezákonný důkazní prostředek bude ten, který je v rozporu s předpisy procesního práva, či předpisy práva hmotného. Pro zodpovězení této otázky bude nutno rozlišovat provádění a získání nezákonného důkazního prostředku. Při provádění může dojít k rozporu jednak s procesními, tak i hmotněprávními předpisy, zatímco u získávání důkazních prostředků se uplatní jen hmotněprávní úprava, jelikož předpisy občanského procesního práva se věnují toliko postupu při provádění důkazů, chováním účastníků při získávání důkazních prostředků se nezabývají.

V kapitole 1.2.3 bylo již zmíněno, že dojde-li k tomu, že nebude dodržen postup pro provádění důkazního prostředku (rozpor s procesním právem), bude to mít za následek nemožnost použití takového důkazu. Procesní nepoužitelnost by měla být důsledkem i v případě rozporu s hmotným právem. V německy mluvících zemích však existuje názorový proud označovaný jako Trennungsdogma, jehož podstata tkví v oddělování hmotného a procesního práva. Příznivci této teorie tvrdí, že není možné, aby následky porušení hmotného práva zasahovaly do oblasti práva procesního.⁵⁸

Tato teze nachází ať již vědomě, či nevědomě reflexi i v české právní vědě. Například podle Knapa a Švestky není odůvodněné směřovat otázku občanskoprávní odpovědnosti za porušení osobnostního práva,⁵⁹ s otázkou použití takto získaných důkazních prostředků. Podle jejich názoru by pro úvahu soudu, zda má být navržený důkaz těmito prostředky proveden či nikoli, nemělo být rozhodující, zda byly obrazové snímky pořízeny nebo nabyty zákonným či nezákonným způsobem. Soud by měl zkoumat jen okolnost, zda jde o prostředky, které mohou sloužit k objasnění věci. Otázka jejich získání je samostatnou věcí občanskoprávní odpovědnosti toho, kdo je nezákonně získal.⁶⁰

Dalším příkladem může být tvrzení Peciny, který uvádí, že „výkon procesních práv (tj. veřejnoprávního institutu) nemůže být odepřen s odkazem na předpis soukromého práva“.⁶¹ S odlišením důsledků plynoucích z porušení norem hmotného a procesního práva nemohu souhlasit. Popírají funkční vazby působící mezi normami hmotného a procesního práva. Nelze připustit, aby soudy připuštěním těchto důkazních prostředků rezignovaly na normy

⁵⁸ WEICHBROT, Johannes. *Der verbotene Beweis im Straf- und Zivilprozess*. Tübingen: Mohr Siebeck, 2012. s. 144.

⁵⁹ K němuž došlo nezákonným pořízením např. obrazového snímku nebo zvukového záznamu.

⁶⁰ Jejich použitím v soudním řízení však nedojde k legalizaci, nadále budou porušena osobnostní práva dotčené osoby. ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník I, II*. 2. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009. s. 179.

⁶¹ PECINA, T. Komentář k: Kühn, Z. K přípustnosti důkazu utajenou audiovizuální nahrávkou v civilním řízení. *Jiné právo* [online]. Změněno 12. 12. 2009 [cit. 2012-02-09]. Dostupné z: <<http://jinepravo.blogspot.com/2009/12/k-pripustnosti-dukazu-audiovizualni.html>> .

hmotného práva. Právně čistější by zajisté bylo, kdyby soudy konstatovaly, že nedochází k porušení hmotného práva. Jak ostatně uvádí i NS⁶² do práva na ochranu osobnosti nezasahuje pravdivá informace.

Na tomto místě se jeví jako vhodné pojednat o tom, že ne každý zvukový nebo obrazový záznam má invazivní charakter k právu na ochranu osobnosti. Jako příklad záznamu, který bude proveden v řízení, by mohl posloužit obrazový záznam, na němž je zaznamenán had žalovaného, který vnikl do žalobcova bytu a uštknul jeho domácí zvíře. Taková nahrávka nepoškozuje základní práva. Jako nezákonná z důvodu invaze do ochrany osobnosti však nebude připuštěna taková nahrávka, pořízená kupříkladu průmyslovou kamerou, na níž je zobrazen žalovaný, kterak sprejuje žalobcovu fasádu na rodinném domě.

Lze uzavřít, že přípustnost obrazového a zvukového záznamu jako důkazního prostředku a priori vzhledem k formulaci § 125 OSŘ vyloučena není. Připuštění však bude záviset na tom, jakým způsobem byla nahrávka pořízena, popř. zda bude dán souhlas k použití zákonně pořízené nahrávky. V případě, kdy pomineme takové nahrávky, které nepřispívají k objasnění skutkového stavu věci, musíme se z hlediska přípustnosti zabývat takovými záznamy, které jsou schopny narušit práva na ochranu soukromí, popř. narušit tajemství zpráv předávaných telefonem.

---

⁶² Rozsudek NS ze dne 3. 4. 2007, sp. zn. 30 Cdo 3262/2006.

2 Ochrana osobnosti

Předmětem občanskoprávních vztahů jsou v nejobecnější rovině majetkoprávní a osobnostněprávní hodnoty.⁶³ Mluvíme o všeobecném osobnostním právu, kdy rys všeobecnosti představuje okolnost, že patří každé fyzické osobě a rys osobnostní představuje, že předmětem jsou nehmotné statky lidské osobnosti v jejím celku, neboli v její fyzické a morální integritě. Naproti tomu jsou zvláštní osobnostní práva, protože náleží pouze určitým fyzickým osobám, vznikají v důsledku tvůrčí duševní schopnosti (např. právo autorské, právo k výkonu výkonného umělce, právo k vynálezu, k průmyslovému vzoru).⁶⁴

Z ustanovení § 1 ObčZ vyplývají dvě věci. Jednak, že osobnost a vlastnictví jsou uvedeny mezi chráněnými statky a jednak pořadí, v jakém jsou statky vyjmenovány. Lidská osobnost předbíhá vlastnictví. Odlišný závěr de facto ani možný není. Význam osobnostního práva je hodnotově nesrovnatelný s významem jiných práv, jež hodnotově převyšuje. Osobnostní právo hraje prvořadou roli, jelikož bez života není vlastnictví.⁶⁵ Tudíž dochází k promítání výrazného antropocentrického charakteru.

Smyslem soukromoprávní ochrany osobnosti je umožnit člověku nerušeně žít takovým způsobem, který pokládá za vhodný.⁶⁶ Lze vymezit určité rysy všeobecného osobnostního práva. Patří mezi ně, že všeobecné osobnostní právo náleží každé fyzické osobě, má nemajetkový charakter, působí erga omnes, možnost fyzické osoby nakládat s ním po celou dobu svého života, je nezczitelné, je nepostižitelné výkonem rozhodnutí, je časově neomezené a konečně je nepromlčitelné a neprekludovatelné.⁶⁷

Kromě soukromoprávní ochrany osobnosti je upravena i veřejnoprávní ochrana osobnosti. Jde o úpravu jednak v trestním právu, jednak ve správním právu. Ale je to především úprava soukromoprávní, která bude mít univerzálnější dimenzi, ačkoli ochrana osobnosti poskytovaná veřejným právem bude mít zpravidla citelnější právní následky.

---

⁶³ Osobnostněprávní hodnoty bývají v literatuře nazývány nejrůznějšími názvy jako například nemajetkové, nehmotné (imateriální) hodnoty, nehmotné statky, či ideální statky. Viz ŠVESTKA: *Občanský zákoník...*, s. 126. Tyto nehmotné statky lze podle povahy rozdělit na ideální statky osobní (kam lze zařadit život, zdraví fyzické osoby, její soukromí, občanskou čest, lidskou důstojnost, jméno, dobrou pověst právnické osoby, ale i výsledky technické tvůrčí činnosti) a ideální statky majetkové (zvukový, obrazový a zvukově obrazový záznam, rozhlasový nebo televizní pořad, obchodní tajemství, důvěrná informace, osobní údaj, obchodní jméno, ochranná známka). Viz TELEČ, Ivo. O nehmotných statcích a duševním vlastnictví. *Právní rozhledy*, 1997, č. 11. s. 549.

⁶⁴ Srov. viz KNAP, Karel a kol. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. Vydání. Praha, Linde Praha, 2004. s. 17. Obdobně TELEČ, Ivo. Přirozené právo osobnostní a jeho státní ochrana, *Právní rozhledy*, 2007, č. 1, s. 1.

⁶⁵ TELEČ, Ivo. In ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník: velký akademický komentář. Úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008. 1. svazek*. Praha: Linde, 2008, s. 98.

⁶⁶ Tamtéž s. 99.

⁶⁷ KNAP: *Ochrana osobnosti...*, s 96 – 100.

2.1 Ústavněprávní zakotvení a mezinárodněprávní souvislosti

Nejzásadnější dokument týkající se lidské osobnosti v našem právním řádu představuje Listina základních práv a svobod,⁶⁸ protože obsahuje nejširší ústavněprávní základ pro úpravu osobního statutu fyzických osob. Je součástí ústavního pořádku.⁶⁹ Listina upravuje osobní statut fyzických osob, jak ve sféře veřejného práva,⁷⁰ tak ve sféře soukromého práva. Z hlediska lidské osobnosti zaujímá zřejmě nejvýznamnější postavení čl. 6 týkající se práva na život. Následován čl. 7 odst. 1 stanovujícím nedotknutelnost osoby a jejího soukromí. Vynechat nelze čl. 8, v němž je upravena osobní svoboda. Z hlediska osobnostního práva je podstatným čl. 10, ve kterém se zaručuje, že každý má právo na zachování lidské důstojnosti, osobní cti, dobré pověsti a ochranu svého jména. Zvláště se v čl. 10 odst. 2 vyzdvihuje ochrana před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života. V odst. 3 je zaručeno právo každého na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě. Čl. 12 se týká nedotknutelnosti obydlí, v čl. 13 je upraveno listovní tajemství, v čl. 14 svoboda pohybu a pobytu a konečně v čl. 15 a čl. 16 svobody smýšlení, svědomí a náboženského vyznání.

V souvislosti s úpravou ochrany osobnosti obsažené v LZPS si nelze nepovšimnout, že ObčZ plně neodpovídá názvosloví v LZPS, avšak je s ní ve významové shodě.⁷¹

Důležitou roli sehraávají i mezinárodní smlouvy, jelikož od 1. června 2002⁷² platí dle čl. 10 Ústavy, že součástí českého právního řádu jsou vyhlášené mezinárodní smlouvy, k nimž dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána s tím, že stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se tato mezinárodní smlouva.⁷³ Jelikož mezinárodních smluv týkajících se lidských práv je velké množství, dále bych se zaměřil na mezinárodní smlouvy, které se dotýkají tématu diplomové práce.

V rámci Organizace spojených národů jde o Mezinárodní pakt o občanských a politických právech⁷⁴, ve kterém je nutno zmínit čl. 17 odst. 1, podle něhož nikdo nesmí být vystaven svévolnému zasahování do soukromého života, rodiny, domova nebo korespondence. Úmluva o právech dítěte⁷⁵ stanoví ve svém čl. 16, že žádné dítě nesmí být

---

⁶⁸ Usnesení č. 2/1993 Sb.

⁶⁹ Jak ostatně zmiňuje dokonce dvakrát Ústava ČR a to v čl. 3 a čl. 112.

⁷⁰ Ustanovení týkající se svobody víry, svědomí, projevu, tisku atd.

⁷¹ TELEEC: Občanský zákoník..., s. 106.

⁷² Tzv. euronovela Ústavy, ústavní zákon č. 395/2001 Sb.

⁷³ Což je mj. řečeno i v nálezu ÚS ze dne 1. 3. 2000, sp. zn. II. ÚS 547/99.

⁷⁴ Z roku 1966, vyhl. pod č. 120/1976 Sb.

⁷⁵ Z roku 1989, vyhl. pod č. 104/1991 Sb.

vystaveno svévolnému zasahování do jeho soukromého života, rodiny, domova nebo korespondence...

Dalším významným dokumentem, uzavřeným tentokrát v rámci Rady Evropy, je Úmluva o ochraně lidských práv a svobod⁷⁶, především její čl. 8,⁷⁷ podle kterého má každý právo na respektování svého soukromého života, obydlí a korespondence... ESLP vymezil obsah práva na soukromí následovně: „Koncept soukromého života je širokým pojmem, který nelze definovat vyčerpávajícím způsobem. Pokrývá fyzickou a psychickou integritu osoby a někdy může zahrnovat aspekty fyzické a sociální identity jednotlivce. Údaje jako například identifikace pohlaví, jméno, sexuální orientace a sexuální život spadají do osobní sféry chráněné článkem 8. Čl. 8 chrání také právo na osobní rozvoj a právo navazovat a rozvíjet vztahy s dalšími lidskými bytostmi a vnějším světem.“⁷⁸ Dále jmenujme alespoň Úmluvu o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování dat.⁷⁹ Na úrovni Evropské unie je významným dokumentem Charta základních práv EU.

Závěrem lze shrnout, že úprava lidské osobnosti je v souladu s právem mezinárodním i komunitárním. Protože jsme však většinu ustanovení na úrovni ústavní i zákonné přijali pod vlivem mezinárodního, resp. komunitárního práva, zůstává otázkou, jestli bychom sami byli schopni vyvinout náležitou odbornost, jež by vedla k úpravě, jakou máme nyní.⁸⁰

2.2 Ochrana osobnosti v občanském právu

2.2.1 Historický vývoj

Na začátku je nutno poznamenat, že z historického hlediska nelze oddělit historický vývoj všeobecného osobnostního práva od lidských a občanských práv a svobod. Základy lze spatřovat již u antických filozofů, praktického hlediska dosáhla ochrana lidské bytosti až v římském právu. Za zmínku stojí ochrana před neúctou (tzv. iniuria), za urážku na cti byly stanoveny pokuty. Později bylo možno uplatňovat i žalobu pro urážku způsobenou na cti (actio iniuriarum aestimatoria), která umožňovala přiznat postiženému peněžitou částku podle volného uvážení postiženého, prétora a soudu, i tehdy, nepostihla-li poškozeného žádná

---

⁷⁶ Z roku 1950, vyhl. pod č. 209/1992 Sb.

⁷⁷ Ve znění protokolů č. 3, 5 a 8.

⁷⁸ Rozsudek ESLP ze dne 29. 4. 2002, Perry proti Spojenému království, č. 63737/00.

⁷⁹ Z roku 1981, vyhl. pod č. 115/2001 Sb. m. s.

⁸⁰ TELEČ, Ivo. In ELIÁŠ, Karel. *Občanský zákoník: velký akademický komentář. Úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008. 1. svazek*. Praha: Linde, 2008, s. 104.

majetková újma. Po zániku západořímské říše a s nástupem křesťanství se ochrana osobnosti odehrávala především v trestním právu.⁸¹

S příchodem osvícenství a racionalismu v 17. a 18. století dochází ke vzniku moderní koncepce všeobecného osobnostního práva. Jsou formulovány přirozeněprávní teorie, které již formulují moderní systém přirozených práv člověka. Odrazem je vyhlášení práv člověka v zákonodárných aktech Anglie, Ameriky a Francie.⁸² Za všechny jmenujme alespoň francouzskou Deklaraci lidských a občanských práv z roku 1789. Zdůraznila, že všichni lidé se rodí svobodní, jsou si vzájemně rovni, jsou nadáni přirozenými, nepromlčitelnými lidskými právy. I zde však nadále setrvává stav, kdy ochrana osobnosti je zabezpečována správním a trestním právem. Je tomu tak proto, že porušením hodnot osobnosti zakládá převážně jen nemajetkovou újmu, kterou bylo však možno po škůdci vymáhat ve formě satisfakce. Satisfakci mohly nejlépe zabezpečit prostředky trestněprávní, popř. správněprávní.⁸³

Postupem času však nabývala na významu myšlenka, že újma odčiněná jen v rovině veřejného práva je nedostatečná. V duchu tohoto požadavku se objevují v ABGB normy upravující odpovědnost za majetkovou újmu. Zejména § 16 ABGB vycházející z idey, že člověk je subjektem přirozených práv, jež zákony mohou pouze uznat.⁸⁴

Vlivem zrychlujícího se rozvoje vědy, techniky, podnikání a intenzifikací vztahů mezi lidmi nutně dochází i k zintenzivnění zásahů do integrity osob. Např. v důsledku rozvoje fotografie, filmu, televize dochází k exponenciálnímu nárůstu rozmnoženin podob a podobizen, rozvoj informatiky, který umožnil shromažďovat osobní údaje, rozvoj elektroniky, rozšíření prostředků komunikační techniky, to vše neodvratně směřuje k možnostem zaznamenání slovních projevů. Obecně lze říci, že je stále častěji narušováno osobní soukromí osob včetně jejich osobních dat.⁸⁵

Za shora popsaného stavu začalo být více než zřejmé, že nepostačuje ochrana poskytovaná jen formou náhrady majetkové újmy. Postupem času však nabývala na významu myšlenka, že i újma nemateriální povahy, tj. újma způsobená na hodnotách osobnosti fyzické osoby, by si zasloužila její zmírnění peněžitým plněním. Postupně se tedy začíná uplatňovat úloha všeobecného osobnostního práva.

Z převažujícího pozitivistického pojetí práva dochází především po II. světové válce k návratu k právu přirozenému. Je to logický důsledek pošlapání lidských práv, k němuž

---

⁸¹ Dílčí osobnostní práva byla chráněna svépomocnými prostředky jako byla krevní msta, souboj. Podrobnosti viz KNAP: *Ochrana osobnosti* ..., s. 39 – 40.

⁸² KNAP: *Ochrana osobnosti*..., s. 41.

⁸³ Tamtéž s. 42.

⁸⁴ Tamtéž s. 42 - 43.

⁸⁵ Tamtéž s. 43.

došlo v období po I. světové válce, tedy nástup italského fašismu, německého nacismu a totalitního stalinského systému. Dochází k vytvoření institucionalizovaného ústavního soudnictví a také k upravení mezinárodních záruk dodržování lidských a občanských práv.

Z mezinárodních dokumentů věnujícím se lidským a občanským právům je nutno nejprve zmínit Chartu OSN, jež byla prvním katalogem práv člověka po II. světové válce. Významnější místo však zaujímá Všeobecná deklarace lidských práv⁸⁶ a Mezinárodní pakt o občanských a politických právech jakož i Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech. V rámci Evropy je třeba zmínit i helsinský Závěrečný akt konference o bezpečnosti a spolupráce v Evropě. Významnými mezníky jsou v rámci Rady Evropy Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, Úmluva o právech dítěte a Úmluva o lidských právech a biomedicíně.⁸⁷

Nyní bych se stručně zaměřil na všeobecné osobnostní právo v českých zemích. Nejprve bych se zabýval rakouskou úpravou, jelikož ji Československo po svém vzniku recipovalo.⁸⁸ Základ úpravy obsahuje ABGB, který stanoví ve svém § 16, že „každý člověk má vrozená, již rozumem seznatelná práva“. Výslovně však o osobnostních právech nic nestanoví. Někteří autoři zastávají názor, že ABGB obsahuje jednotné všeobecné osobnostní právo, jehož dílčí osobnostní práva jsou obsažena i v jiných ustanoveních zákoníku.⁸⁹ Upravuje několik žalob, jejichž prostřednictvím lze dosáhnout ochrany osobnosti. Předně je to žaloba na zdržení, již lze uplatnit již v případě pouhého ohrožení osobnosti. Odstraňovací žalobu lze použít tehdy, pokud již byl vyvolán stav porušení některého z osobnostních práv. Nelze neuvést i žalobu na určení.⁹⁰

Jak již bylo uvedeno, Československý stát převzal právní předpisy platné na území Rakouska-Uherska, tudíž pro Čechy a Moravu zůstal v platnosti ABGB, na Slovensku se však uplatňovalo uherské zvykové právo. ABGB neupravoval všechny dílčí osobnostní práva, např. právo k vlastní podobizně bylo upraveno v zákoně o právu autorském.⁹¹ Právní dualismus se vyskytoval v Československu až do nabytí účinnosti⁹² tzv. středního kodexu,

---

⁸⁶ V čl. 12 stanoví, že nikdo nesmí být vystaven svévolnému zasahování do soukromého života, do rodiny, domova nebo korespondence, ani útokům na svou čest a pověst. Každý má právo na zákonnou ochranu proti takovým zásahům nebo útokům.

⁸⁷ KNAP: *Ochrana osobnosti*..., s. 48 – 49.

⁸⁸ Stalo se tak zákonem č. 11/1918 Sb.

⁸⁹ Např. v §§ 17, 43, 1325 až 1330. K tomu blíže GSCHNITZER, Franz. *Allgemeiner Teil des bürgerlichen Rechts*. Wien: Springer Verlag, 1966. s. 70., KOZIOL, Helmut., WELSER, R.: *Grundriss des bürgerlichen Rechts*. Wien, 1976. s. 38.

⁹⁰ KNAP: *Ochrana osobnosti*..., s. 48 – 49.

⁹¹ Zákon č. 218/1926 Sb.

⁹² Tedy do 31. 12. 1950.

tedy občanského zákoníku z roku 1950.⁹³ Lze říci, že jeho úprava znamenala značný pokles v ochraně osobnostních práv, protože byla upravována pouze některá z nich. Pod sovětským vlivem prakticky chápal právo jen jako právo majetkové. K dokonalosti byla dovedena myšlenka, že věcný prvek je významnější než prvek lidský.⁹⁴ Je třeba dodat, že některá práva na ochranu osobnosti, např. práva na osobní písemnosti a podobiznu byla upravena v autorském zákoně.⁹⁵

Positivní změnu přinesl dosud platný a účinný ObčZ,⁹⁶ kterýžto poprvé u nás zakotvil generální úpravu všeobecného osobnostního práva. Vychází již z teoretického východiska, že vedle majetkových práv existují i osobnostní práva. Důvodem se zdá být potřeba posílení ekonomiky větší samostatností státních podniků a u fyzických osob umožnění zvýšení jejich aktivity.⁹⁷

Po roce 1989 se oblast ochrany osobnosti rozvíjí díky judikatuře ÚS a též díky judikatuře ESLP. Nově byl formulován § 13, který vedle dosavadní morální satisfakce zavedl i materiální satisfakci, pokud jen morální satisfakce se bude jevit nedostatečnou. Dochází též k přijímání a zdokonalování řady právních úprav, které doplňují obecnou úpravu všeobecného osobnostního práva.⁹⁸ Jako zcela zásadní přelom je možno považovat přijetí Ústavy ČR a Listiny na počátku 90. let.⁹⁹

2.2.2 Současná právní úprava

Ustanovení §§ 11 – 16 představují obecnou občanskoprávní úpravu ochrany osobnosti (tzv. generální klauzule). Nutno poznamenat, že úprava v ObčZ neupravuje všechna osobnostní práva, ale jen ta, se kterými mají jejich subjekty při nakládání s nimi rovné právní postavení. Okolnost, že některá dílčí osobnostní práva jsou upravena mimo ObčZ, má význam pouze historický, popř. legislativně-technický.¹⁰⁰

Spíše teoretickou otázkou je, zda existuje všeobecné osobnostní právo jako jednotné právo (tzv. monistické pojetí), jehož předmětem je osobnost fyzické osoby jako celku, v jehož rámci existují jednotlivá dílčí osobnostní práva nebo zda existuje soustava jednotlivých

⁹³ Zákon č. 141/1950 Sb.

⁹⁴ ELIÁŠ, Karel. Občanský zákoník: velký akademický komentář. Úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008. 1. svazek. Praha: Linde, 2008, s. 15.

⁹⁵ Zákon č. 115/1953 Sb.

⁹⁶ Zákon č. 40/1964 Sb.

⁹⁷ Blíže k této problematice KNAP, Karel. K problematice práva na ochranu osobnosti. SZ č. 2/1966.

⁹⁸ Jmenujme alespoň zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku, zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů (zřízení nezávislého Úřadu pro ochranu osobních údajů), zákon č. 285/2000 Sb., o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů

⁹⁹ KNAP: *Ochrana osobnosti*..., s. 55 – 56.

¹⁰⁰ TELEČ: *Občanský zákoník*..., s. 108.

dílčích osobnostních práv (tzv. pluralitní pojetí) podle toho, kolik jednotlivých hodnot lidské osobnosti existuje.¹⁰¹ Naše právní úprava vychází z monistického pojetí.¹⁰²

ObčZ v ustanovení § 11 vychází z demonstrativního výčtu jednotlivých hodnot tvořících integritu osobnosti fyzické osoby. Důvodem může být skutečnost, že se zákonodárce chtěl zaměřit jen na ta dílčí osobnostní práva, u nichž přicházela v praxi možnost jejich porušení či ohrožení nejčastěji.¹⁰³ Jako nositelé všeobecného osobnostního práva neboli jako oprávněné subjekty mohou vystupovat pouze lidé (fyzické osoby).

Ze zásad, ovládající úpravu ochrany osobnosti, jmenujme alespoň zásadu nedotknutelnosti osobnosti, jež lze překonat svolením, popř. výjimečně zákonným dovolením. Taktéž výkon kolidujícího práva by byl příkladem překonání nedotknutelnosti osobnosti. S výše uvedeným souvisí i zásada odvolatelnosti svolení, kterou je vzhledem k zásadě autonomie vůle nutno připustit (i přesto, že zákon o tom nepojednává), jelikož může dojít ke změně přesvědčení svolujícího o správnosti udělení souhlasu. Tím není ovšem dotčena případná odpovědnost za škodu vzniklou odvoláním souhlasu.¹⁰⁴

Se zřetelem na předmět diplomové práce se nebudu zabývat všemi chráněnými osobnostními právy, ale zaměřil bych se v rámci osobnosti lidské bytosti na soukromí a podobu.

Jak bylo uvedeno v kapitole 2.1, právo na soukromí obsahuje Úmluva i Listina. Lze říci, že právo na soukromí se skládá ze dvou složek. Pozitivní složka zahrnuje dispoziční právo subjektu ve vztahu k využití skutečností soukromého života (rozšiřování, udělování souhlasu k využití). Negativní složka představuje oprávnění bránit se proti neoprávněnému využívání těchto skutečností.¹⁰⁵

Především je pro vymezení soukromého života rozhodující judikatura ESLP. V precedenčním případě *Niemietz vs. Německo* zdůraznil, že nebude podávat definici soukromí, protože soukromí je v jeho pojetí dynamickou kategorií, která se vyvíjí. Dospěl k závěru, že není žádoucí příliš restriktivně limitovat soukromí pouze na tzv. soukromí čtyř stěn. Právo na soukromý život musí zahrnovat i právo na vytváření a rozvíjení vztahů s dalšími lidskými bytostmi.¹⁰⁶

---

¹⁰¹ KNAP: *Ochrana osobnosti...*, s. 58 – 59.

¹⁰² Přednosti i nevýhody tohoto pojetí viz KNAP: *Ochrana osobnosti...*, s. 62 – 64.

¹⁰³ Tamtéž s. 70.

¹⁰⁴ TELEČ: *Občanský zákoník...*, s. 109.

¹⁰⁵ JANEČKOVÁ, Eva, BARTÍK, Václav. *Kamerové systémy v praxi*. Praha: Linde, 2011. s. 44.

¹⁰⁶ Rozsudek ESLP, ze dne 16. 12. 1992, *Niemietz vs. Německo*, 27/1996 Sb. r. ES.

Ve svém rozsudku uznal ESLP neoprávněným zásahem do soukromí odposlouchávání telefonických hovorů zaměstnance zaměstnavatelem, nebyl-li zaměstnanec upozorněn, že hovory podléhají odposlouchávání a důvodně očekával při těchto hovorech soukromí.¹⁰⁷

ESLP nikdy nepřipustil možnost, že by čl. 8 byl neaplikovatelný z toho důvodu, že korespondence byla profesní povahy.¹⁰⁸ Obdobně rozhodl, že i když se odposlouchávání telefonu týká obchodních hovorů, jedná se o zasahování do soukromého života.¹⁰⁹ A do třetice taktéž judikoval, že telefonický rozhovor neztrácí svůj soukromý charakter tím, že se jeho obsah týká nebo může týkat veřejného zájmu.¹¹⁰ Taktéž monitorování využívání internetu, zaměstnancem je nepřípustné (ovšem s tím, že zaměstnanec nebyl na možnost sledování upozorněn).¹¹¹

Z další bohaté judikatury ESLP zmiňme alespoň rozsudek, ve kterém uvedl, že se nejedná o neoprávněný zásah do soukromí v případě monitorování veřejných prostranství z bezpečnostních důvodů.¹¹² Jedná-li se však o tajné pořizování záznamů (které jsou způsobilé identifikovat osoby na nich), uvádí, že takovéto záznamy jsou již způsobilé zasáhnout do soukromí.¹¹³

Soukromí však není absolutním právem v tom smyslu, že by za jakýchkoli okolností vylučovalo zásah proti hodnotám, které tvoří jeho obsah. Sama Úmluva takové zásahy povoluje v čl. 8 odst. 2, přičemž podmínky zasahování do soukromí váže na to, že se musí dít v souladu se zákonem a je to v demokratické společnosti nezbytné v zájmu tam uvedených hodnot. Jak uvedl ve svém rozhodnutí ESLP,¹¹⁴ pojem nezbytnosti předpokládá, že zasahování odpovídá naléhavé sociální potřebě a zejména, že je přiměřené sledovanému legitimnímu cíli.

Právo na podobu je jinou osobnostní stránkou, kterou zákoník zvláště nevyjmenovává.¹¹⁵ Lze říci, že jde o „individualizovatelný komplex fyzických rysů tváře a postavy, tedy podoba člověka.“¹¹⁶ Právo na podobu zahrnuje za předpokladu, že objektivně lze určitého člověka ztotožnit, právo na zachycení vlastní podoby, udělení svolení k tomu, aby

---

¹⁰⁷ Rozsudek ESLP ze dne 25. 6. 1997 ve věci Halfordová proti Spojenému království Velké Británie a Severního Irsku

¹⁰⁸ Rozsudek ESLP ve věci Campbell z roku 1992, A-233.

¹⁰⁹ Rozsudek ESLP ve věci Hubit z roku 1990, A 176-B, §§ 18 a 25.

¹¹⁰ Rozsudek ESLP ve věci A. c/a Francie z roku 1993, A 277-B, § 35.

¹¹¹ Rozsudek ESLP, ze dne 3. 4. 2007, Copland proti Spojenému království Velké Británie a Severního Irsku.

¹¹² Rozsudek ESLP ze dne 24. 6. 2004, von Hannover proti Německu.

¹¹³ Rozhodnutí ESLP ze dne 25. 9. 2001, P. G. a J. H. proti Spojenému království, stížnost č. 44787/98.

¹¹⁴ Rozsudek ESLP ve věci Berrehab z roku 1988, A-138, § 28.

¹¹⁵ TELEC: Občanský zákoník..., s. 126. Kromě práva na podobu sem lze zařadit osobní svobodu, osobní bezpečnost, osobní tajemství, osobní dopis, dobrou pověst, osobní pracovní sílu atd.

¹¹⁶ KNAP: *Ochrana osobnosti...*, s. 69.

jiná osoba zachytila mou podobu, tak i eventuálně zabránění jiné osobě, aby neoprávněně zachytila mou podobu. Je nutno odlišit jej od vlastnického práva k nosiči, na kterém je podoba zachycena.

Ustanovení § 12 odst. 1 ObčZ se zabývá vymezením okruhu chráněných statků. Ustanovení § 12 je třeba považovat ve vztahu k obecné úpravě osobnostního práva v § 11 pouze doplňující a rozvádějící, soustřeďující pozornost jen na zakotvení zvláštního právního režimu, jímž je použití hmotných nosičů, na nichž jsou některé z osobnostních hodnot osobnosti zachyceny.¹¹⁷ Jedná se především o ty osobnostní hodnoty, které umožňují zachycení na hmotný substrát. Nabízí se otázka, zda jde o vymezení demonstrativní, obdobně jako v § 11 ObčZ, nebo taxativní. Je nutno podotknout, že se jedná o výčet taxativní.¹¹⁸ Ustanovení § 12 je určeno k ochraně svobodné vůle člověka, rozhodnout se, jakým způsobem dojde k užití jeho chráněných ideálních statků osobních. Způsob užití těchto statků spočívá jednak v jejich pořízení a jednak v použití.¹¹⁹

Je důležité si uvědomit, že objektem ochrany podle § 12 nejsou samotné hmotné substráty, ale jejich osobnostní (nehmotný) obsah, který byl prostřednictvím hmotného substrátu neoprávněně zasažen. Z výše uvedeného vyplývá, že je potřeba mít na zřeteli, že osobnostní právo a vlastnické právo existuje nezávisle na sobě. Ačkoli všeobecné osobnostní právo i vlastnické právo řadíme mezi absolutní subjektivní práva,¹²⁰ v případech, ve kterých dojde ke kolizi těchto práv, je zapotřebí dát přednost osobnostnímu právu jako právu společensky významnějšímu, kvalitativně a funkčně vyššímu před vlastnickým právem.¹²¹ V praxi se může totiž stát, že subjektem těchto práv nemusí být totožná osoba.

Ideální statky, které jsou předmětem § 12 ObčZ se týkají jednak fyzické osoby, jednak lidských projevů osobní povahy. Oba pojmy se vztahují k objektivní způsobilosti statku identifikovat určitou fyzickou osobu.¹²²

K jednotlivým chráněným předmětům:

U písemností osobní povahy se jedná o deníky, korespondenci (kam se zařazují nejen soukromé dopisy, ale též např. obchodní dopis, jelikož čl. 8 odst. 1 Úmluvy hovoří pouze o korespondenci, judikatura ESLP nevyklučuje z okruhu působení aplikace tohoto článku ani korespondenci profesní povahy),¹²³ životopisy, horoskopy, rodokmeny a jiné písemnosti za

---

¹¹⁷ Tamtéž s. 71.

¹¹⁸ Shodně TELEC: *Občanský zákoník...*, s. 134, dále také ŠVESTKA: *Občanský zákoník...*, s. 177.

¹¹⁹ TELEC: *Občanský zákoník...*, s. 133.

¹²⁰ ŠVESTKA: *Občanský zákoník...*, s. 65.

¹²¹ Tamtéž s. 177.

¹²² TELEC: *Občanský zákoník...*, s. 135

¹²³ ŠVESTKA: *Občanský zákoník...*, s. 177.

předpokladu, že nejsou určeny pro veřejnost. Dopis bude písemností osobní povahy především pro pisatele a příjemce, není ovšem vyloučeno, že bude mít charakter písemnosti osobní povahy i pro třetí osobu (např. pro syna příjemce dopisu, který takový dopis uchovává jako rodinnou památku).¹²⁴

Osobní povaha písemností plyne nikoli z její formy, nýbrž z jejího obsahu a určení. Bez významu je tudíž, zda se jedná o písemnost mající formu listiny soukromé nebo veřejné (např. i závět sepsaná notářským zápisem je písemnost osobní povahy, byť je veřejnou listinou).¹²⁵ Obdobně i telefonický rozhovor neztrácí svůj soukromý charakter tím, že se jeho obsah týká, popřípadě může týkat veřejného zájmu.¹²⁶

Požadavek písemné formy splňuje i korespondence prostřednictvím elektronické pošty nebo textových zpráv, bez ohledu k tomu, zda byla vytištěna.¹²⁷ V případě, je-li projev zachycen na zvukovém záznamu (zvuková dopisnice) jedná se v takovém případě o ochranu zvukového záznamu.¹²⁸

Pod podobiznou se rozumí jakékoli zobrazení fyzické osoby živé i mrtvé, na kterém je hmotně zachycena jeho podoba, za předpokladu, že z něj lze objektivně dovodit totožnost určitého člověka, tj. že osoba je na zobrazení identifikovatelná např. podle jejích osobních rysů. Není tudíž podstatné, zda se jedná o věrnou reprodukci nebo zkarikované zobrazení. Podobizna může být zobrazena graficky, sochařsky jako busta, socha.¹²⁹ Souhlas osoby k zachycení její podoby však bez dalšího neimplikuje i její souhlas k využívání této podobizny.¹³⁰

Obrazové záznamy představují zachycení podoby fyzické osoby na obraze. Nejedná se o portrét, ale o jiný obraz, na kterém je podoba fyzické osoby zaznamenána. Od podobizny se odlišuje tím, že obrazový záznam primárně zobrazuje něco jiného než člověka. Osoba může být zobrazena klidně i jen podružně či náhodně, ale rozhodující je, že je zachycena identifikovatelným způsobem (např. podle chůze). Povaha záznamu není rozhodující, může se jednat o filmový snímek, fotografický snímek (i rentgenový snímek, je-li z něj, např. z popisky patrna totožnost osoby).¹³¹ Také jde o případy záznamy průmyslové televize, bezpečnostních kamer při ostraze objektů atd.

---

¹²⁴ ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan. *Občanské právo hmotné*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009.

¹²⁵ TELEC: *Občanský zákoník*..., s. 134

¹²⁶ Rozsudek ESLP ve věci A. proti Francii ze dne 23. 11. 1993, A 277-B, publikováno v *Právní praxe*, 1995, č. 7, s. 430 – 432.

¹²⁷ TELEC: *Občanský zákoník*..., s. 134 - 135.

¹²⁸ ŠVESTKA: *Občanský zákoník*..., s. 177.

¹²⁹ TELEC: *Občanský zákoník*..., s. 134 - 135

¹³⁰ ŠVESTKA: *Občanský zákoník*..., s. 177.

¹³¹ TELEC: *Občanský zákoník*..., s. 135.

Pod zvukovým záznamem se rozumí nahrávka zachycující hlasový projev (obsah komunikace mezi různými osobami) na jakémkoli nosiči zvuku (např. na gramofonové desce, magnetofonové pásce, zvukové kazetě, CD atd.). Hlasovým projevem se rozumí nejen mluvené slovo, ale i zpěv.

V konkrétních případech se může jednat jak o záznam pouze zvukový, pouze obrazový nebo zvukově obrazový. Může jít o záznam věrný, tak i zkreslený [úmyslně (umělecky) nebo neúmyslně].

Na první pohled by se mohlo zdát, že pro účely dokazování bude nejpřínosnější zvukově obrazový záznam, jelikož je možno jej vnímat zrakem i sluchem. U zvukového záznamu by mohlo hrozit nebezpečí, že identifikace osob pouze na základě hlasového projevu bude obtížná. Takové závěry je třeba odmítnout, jelikož bude záležet na obsahu a kvalitě záznamu. Může se stát, že i zvukový záznam bude mít značnou vypovídací potenci. Z níže uvedeného důvodu proto považují záznamy za rovnocenné.

2.2.3 Souhlas k užití ideálních statků

Výše vyjmenované ideální statky chrání ObčZ tím, že jiná osoba musí mít svolení toho, jehož se týkají. Svolení musí být uděleno jednak k pořízení, tj. zhotovení fotografické podobizny, obrazového záznamu nebo zvukového záznamu, jednak k použití, tj. např. použití fotografického portrétu pro vydání knihy, k reklamě zboží, ke knižnímu vydání deníku. Toto ustanovení tedy ve prospěch osobnostního práva dotčené osoby omezuje práva vlastníka takového hmotného substrátu.

ObčZ zde vychází z jedné ze svých základních zásad – ze zásady privátní autonomie vůle. Svolení k pořízení nebo k použití jako projev její vůle má formu právního úkonu. Právní úkon pak definuje § 34 ObčZ.¹³² Svolení jako právní úkon může být jednostranné či dvoustranné, bezúplatné nebo úplatné, podmíněné nebo nepodmíněné. Způsob svolení není-li zákonně výslovně stanoven (např. písemný souhlas musí být v souvislosti s hospitalizací),¹³³ může být jakýkoliv, tj. i konkludentní. Je však nezbytné, aby z okolností, které předcházely poskytnutí svolení, popřípadě z následného chování stran vyplývalo, že obě strany, tj.

---

¹³² Právní úkon je projev vůle směřující zejména ke vzniku, změně nebo zániku těch práv a povinností, které právní předpisy s takovým projevem spojují.

¹³³ § 34 odst. 2 zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování: Písemná forma souhlasu se vyžaduje, pokud tak stanoví jiný právní předpis nebo pokud tak s ohledem na charakter poskytovaných zdravotních služeb určí poskytovatel. Souhlas s hospitalizací musí být vždy v písemné formě. Na vyžádání je pacientovi poskytnuta kopie písemné formy souhlasu.

svolující i příjemce, věděly k jakému účelu, jakým způsobem, popř. v jakém rozsahu se svolení uděluje.¹³⁴

V případě, že se osoba rozhodne vstoupit do obchodních prostor (např. typicky do bank), které jsou střeženy kamerami, na což je zákazník předem nápisem u vstupních dveří viditelně upozorněn (např. piktogramem kamery), lze v jeho vstupu rozumně dovodit svolení k tomu, aby byl pořízen obrazový, popř. zvukově obrazový záznam jeho osoby a to po celou dobu jeho přítomnosti v takto monitorovaných prostorech.¹³⁵ Je nutno si zde uvědomit, že osoba dává nejen svolení k pořízení záznamu své osoby, ale také k použití těchto záznamů. Zde se naskytá otázka, zda mohou být takové záznamy použity libovolně. Dle mého názoru nelze takto pořízené snímky použít k jiným než bezpečnostním účelům, tj. např. k propagaci banky. Z konkludentního souhlasu, který dotčená osoba udělila svým vstupem, nelze dovodit jiný než bezpečnostní účel. Svolení dotčené fyzické osoby je tedy třeba vztahovat vždy pouze k takovému použití, jehož formu, způsob i rozsah svolující fyzická osoba v době udělování souhlasu znala, popř. znát musela.

K otázce konkludentního svolení se vztahuje zajímavé rozhodnutí NS.¹³⁶ Žalobce požadoval omluvu a finanční satisfakci po žalovaných, kteří tvrdili, že žalobce učinil nabídku peněz pro jednoho ze žalovaných, aby se stal člen politické strany. Na podporu svých tvrzení požadoval jeden z žalovaných, aby soud provedl důkazní prostředek, který spočíval v záznamu telefonního rozhovoru mezi jedním ze žalovaných a třetí osobou. Důvodem měla být snaha třetí osoby, která společně se žalobcem vyvíjela nátlak na jednoho ze žalovaných, aby potvrdil členství žalobci v politické straně, což mělo být dokázáno předmětným záznamem. Soud I. stupně uvedený důkaz odmítl provést, jelikož nebyl dán souhlas třetí osoby. Argumentace spočívala v tvrzení, že jelikož jedna ze stran telefonního rozhovoru nesouhlasí, nemůže být takový důkazní prostředek proveden v řízení, protože by došlo jednak k porušení tajemství zpráv podávaných telefonem, jednak k porušení osobnostního práva.

Odvolačí i dovolací soud však důkazní prostředek připustily. NS jako soud dovolací v odůvodnění uvedl, že OSŘ ve svém § 125 uvádí jednotlivé důkazní prostředky pouze demonstrativně, důkazním prostředkem může být každá skutečnost, která je způsobilá zjistit skutkový stav. Obecně není v zásadě sporné, zda je možné v občanském soudním řízení navrhnout důkaz představovaný magnetofonovým záznamem telefonního rozhovoru. Vzniká však otázka zákonnosti takového důkazu v případě, že jeden z účastníků takového

---

¹³⁴ TELEC: *Občanský zákoník...*, s. 136.

¹³⁵ ŠVESTKA: *Občanský zákoník...*, s. 178.

¹³⁶ Rozsudek NS ze dne 21. 12. 2004, sp. zn. 30 Cdo 1224/2004.

telefonického hovoru jeho průběh zaznamenává bez vědomí druhé strany. Abychom mohli výše uvedený problém vyřešit, je nutné si posuzování zákonnosti důkazního prostředku rozdělit na dvě etapy, jednak na získání a na provedení důkazního prostředku.

Pokud se budeme zabývat otázkou zákonnosti získání důkazního prostředku, je především třeba se zaměřit na to, zda nedošlo k porušení práv na ochranu osobnosti. Jak již bylo shora uvedeno, zvukové záznamy je možno použít jen se souhlasem osoby, jejíž projev je takto zaznamenán. Souhlas je právní úkon, který je možno učinit i konkludentně.

Podle NS v případě soukromých telefonických hovorů volající hovor uskutečňuje za obecné povědomosti o tom, že takový hovor může být technickou cestou druhým účastníkem zaznamenáván (např. telefonní přístroje mívají i funkci nahrávání hovoru). Pokud pak volající přesto telefonát uskutečňuje i za těchto předpokladů, lze dovozovat, že tím konkludentně souhlasí i s možným pořízením zvukového záznamu tohoto telefonátu (neprojeví-li opak). Takové řešení však, zejména není-li volaný účastník předem upozorněn, není zcela bez pochybností.¹³⁷ Z výše uvedeného tedy vyplývá, že soud může považovat získání takového důkazního prostředku za zákonné, jelikož zde byl dán, nerozhodno, že konkludentně, souhlas zaznamenávané osoby. S tímto závěrem dovolacího soudu se mohu ztotožnit.

Pokud jde o možnost použití takového záznamu jako důkazu, dovolací soud se odvolává na § 12 odst. 2 ObčZ, tedy na tzv. úřední licenci. NS tvrdí, že realizaci důkazního prostředku nebrání okolnost, že žalobce vyjadřuje s použitím nesouhlas. Úřední licence z tohoto posuzování bude mít přednost před nesouhlasem dotčené osoby, protože jak uvedl NS: „nad individuálními zájmy jednotlivých fyzických osob, do jejichž osobnosti je tímto způsobem zasahováno, převládá závažnější, významnější a funkčně vyšší zvláštní veřejný zájem.“ NS tudíž vyjádřil názor, že úřední licence nahrazuje souhlas dotčené osoby, jejíž svolení absentuje, popř. je negativní. S takovým výkladem nemohu souhlasit. Případy, ve kterých lze úřední zákonnou licenci použít, musí být stanoveny zvláštními zákony, přičemž musí být stanoven i subjekt, který je k jejímu použití oprávněn. Jak bude uvedeno níže, např. TŘ stanoví takovou zákonnou úřední licenci, OSŘ však takový zásah do osobnostních práv bez souhlasu osoby nedovoluje. Takovou situaci nelze řešit jinak (samozřejmě by mohla být primárně možná i změnou legislativy), než testem proporcionality.¹³⁸

---

¹³⁷ ŠVESTKA: *Občanské právo...*, s. 213.

¹³⁸ Dovolatel též namítal okolnost, že odvolací soud záznam telefonického rozhovoru provedl tak, že přečetl přepis záznamu. Jeho nesouhlas je jistě oprávněný, jelikož z důvodu, že soudu nebyl poskytnut magnetofonní záznam, nemohlo dojít ke zjištění shody přepisu se záznamem. Nelze tedy bez dalšího říci, zda předmětný záznam vůbec existuje, popř. zda na něm opravdu probíhá rozhovor mezi osobami. Lze připočíst k tíži NS, že s výše zmíněnými námitkami se prakticky nevypořádá.

Toto rozhodnutí představuje významný posun od předchozí rozhodovací praxe NS, kde se vyjadřuje k přípustnosti důkazů, které byly pořízeny nebo opatřeny v rozporu s obecně závaznými předpisy a jejichž pořízením nebo opatřením došlo k porušení práv jiné osoby tak, že soud takové důkazy jako nepřípustné neprovede. Zde za nepřípustný považuje i takový důkaz, který spočívá v záznamu telefonického rozhovoru, který byl pořízen bez vědomí osob.¹³⁹

Rozhodnutí odvolacího i dovolacího soudu vytváří dojem, že oba soudy chtěly připustit nahrávku jako legální důkazní prostředek, přičemž ale jejich argumentace je založena na chybném výkladu zákona.

Rozhodnutí NS stěžovatel napadl ústavní stížností, v níž se dovolával ochrany svého práva na spravedlivý proces.¹⁴⁰ ÚS se ztotožnil s názory odvolacího i dovolacího soudu ohledně konkludentně uděleného souhlasu s pořízením zvukového záznamu telefonního rozhovoru. Prohlašuje, že každý má právo na to, aby si nahrával své vlastní telefonní rozhovory. Souhlasí, že předmětným záznamem nedošlo k porušení tajemství zpráv podávaných telefonem. Z hlediska možnosti pořízení záznamu telefonního hovoru lze tedy uzavřít, že panuje obecná shoda (až na soud I. instance), že lze takový důkazní prostředek připustit v řízení, tudíž je v souladu se zákonem.

Odmítl však argumentaci, že použití (provedení) je odůvodněno úřední licenci dle § 12 odst. 2 OZ.¹⁴¹ Uvedl, že „za projev úřední licence nelze považovat každé řízení nebo jednání před soudem či jiným orgánem státu, ale jen případy, které výslovně upravuje zákon. Takovým zákonem je TŘ, který v této souvislosti upravuje odposlech a záznam telekomunikačního provozu v trestním řízení. Občanskoprávní předpisy nic podobného nestanoví. Magnetofonový záznam telefonického hovoru fyzických osob je záznam projevů osobní povahy hovořících osob a takový záznam může proto být použit (i jako důkaz v občanském soudním řízení) zásadně jen se svolením fyzické osoby, která byla účastníkem tohoto hovoru.“¹⁴²

Soudy tedy tím, že připustily provedení důkazu přečtením záznamu telefonických hovorů, i když zde byl výslovný nesouhlas jednoho z účastníků hovoru, zasáhly do

---

¹³⁹ Rozsudek NS ze dne 21. 10. 1998, sp. zn. 21 Cdo 1009/98 publikováno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek 39/1999.

¹⁴⁰ Nález ÚS ze dne 13. září 2006, sp. zn. I. ÚS 191/05. Dovolával se též porušení čl. 10 odst. 2 a čl. 13 LZPS.

¹⁴¹ To, že § 125 OSŘ poskytuje zákonnou úřední licenci tvrdí i např. rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 15. 4. 1997, sp. zn. 23 C 3/97 publikováno v Soudní rozhledy č. 6/1997, str. 147 – převzato z DOLEŽÍLEK, Jiří.: *Přehled judikatury ve věcech ochrany osobnosti*. 2. vydání. Praha: ASPI, 2008. s. 31. Uvádí však, že to „ale nijak nezbavuje toho, kdo je pořídil, odpovědnosti za jejich neoprávněné pořízení“.

¹⁴² Tamtéž. Shodně NS ze dne 4. 11. 2008, sp. zn. 22 Cdo 4172/2007.

základního práva na ochranu tajemství zprávy podávané telefonem podle čl. 13 LZPS a do základního práva stěžovatele na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 LZPS.

Závěrem lze tedy shrnout, že i přesto, že záznam telefonního hovoru byl získán způsobem souladným se zákonem, půjde o důkaz nepřipustný, protože pokud k jeho provedení před soudem nebude dán souhlas, nelze to nahradit pomocí úřední licence.¹⁴³

Mou navrhovaný test proporcionality částečně nastínil i ÚS „...základní právo nebo svobodu lze omezit pouze v zájmu jiného práva. Při střetu základních práv, které stojí na stejné úrovni, bude vždy věcí nezávislých soudů, aby s přihlédnutím k okolnostem každého jednotlivého případu pečlivě zvážily, zda jednomu právu nebyla neodůvodněně dána přednost před právem druhým.“ Bohužel již dále toto soud nerozvádí a zaměřil se pouze na ochranu práva na soukromí třetí osoby.¹⁴⁴

2.2.4 Omezení všeobecného osobnostního práva

Ustanovení § 12 odst. 1 ObčZ však neplatí bezvýjimečně, jelikož v následujících ustanoveních § 12 odst. 2 a 3 ObčZ z tvrzení vysloveného v prvním odstavci se zakotvují určité výjimky pro případy zákonné úřední licence a pro případy vědecké, pedagogické, umělecké a zpravodajské licence. Nejedná se ale o jediné případy omezení. Především může dojít k zásahu do osobnostního práva z vlastní vůle fyzické osoby. Opomenout nelze ani jiné zákony, které mohou upravovat omezení osobnostního práva. Uvedené výjimky je třeba, vzhledem k pravidlu uvedenému v čl. 4 odst. 4 Listiny, vykládat restriktivně, jelikož omezují základní práva.

Zákonná úřední licence je obsažena v § 12 odst. 2. Je stanovena jako výjimka ze zásady, kdy jinak je třeba svolení fyzické osoby k použití chráněných ideálních statků. V souladu s výše uvedeným nálezem ÚS za zákonnou úřední licenci nelze považovat každé řízení před soudem či jiným orgánem státu, ale jen případy, které výslovně upravuje zákon. Zvláštní zákon může popřípadě stanovit, že opravňuje pro určitý úřední účel i k pořízení chráněných statků, nikoli tedy jen k jejich použití. (pokud jde o osobní písemnosti, může se ovšem zákonná licence z povahy věci vztahovat pouze na již existující písemnosti).

---

¹⁴³ Nelze opomenout, že ÚS se také na rozdíl od NS zabýval provedením důkazního prostředku. Negativně hodnotí, že jako důkazního prostředku zde bylo použito jen přepisu telefonátů. Správně by měl dle ÚS ověřit, zda se jednalo o telefonáty uvedených osob a též, zda předložený přepis odpovídá záznamu. ÚS uzavřel, že odvolací a dovolací soud postupovaly nezákonným způsobem a běžné právo aplikovaly ústavně nekonformním způsobem.

¹⁴⁴ V takovém případě je však více než sporné, zda mělo být skutečně chráněno právo na soukromí. ÚS zde jak vidno nerespektuje názor ESLP v rozsudku *Rádio TWIST* proti Slovensku ze dne 19. 12. 2006, č. 62202/00.

Příkladem může být § 88 TR. Odposlech a záznam telekomunikačního provozu lze použít pouze za přísného respektování zásady subsidiarity, kdy jiné prostředky se ukázaly jako nedostatečné k dosažení účelu trestního řízení. Tento institut je legitimován jako ultima ratio jako poslední opatření kriminální politiky, kdy účelem je ochrana společnosti před pachateli závažných trestných činů. Rozsah povolení vychází u každé konkrétní trestní věci z individuálních podmínek. Je to jednak rozsah časový (jde jen o nezbytně nutnou dobu), tedy délka doby, na kterou je provádění úkonu povoleno, jednak rozsah co do počtu odposlouchávaných účastnických telefonních stanic (u každé odposlouchávané stanice musí být dán zcela konkrétní důvod).¹⁴⁵

V případě pochybností o formě, způsobu a rozsahu použití, je třeba přípustnost této licence jako výjimečného ustanovení vykládat vždy restriktivně, jelikož jde o pouhou výjimku z nedotknutelnosti ideálních statků osobních. Důvodem této výjimky je veřejný zájem na veřejném pořádku.¹⁴⁶ Nelze opomenout, že úřední licenci upravuje i autorský zákon v § 34 písm. a) a v § 74.

Je nutné však v konkrétním případě vždy posuzovat, kdo pořídil záznam, nikoli jen jeho uplatnění v řízení. Jak vyplývá z rozhodnutí NS¹⁴⁷ je nutno rozlišovat, v rámci kterého zákonného ustanovení došlo k pořízení záznamu. Obviněný poukázal na nezákonnost použití magnetofonové nahrávky telefonního rozhovoru mezi ním a třetí osobou jako důkazu v trestním řízení. Odvolával se na usnesení Vrchního soudu v Praze,¹⁴⁸ podle jehož právní věty jsou v trestním řízení procesně použitelné pouze odposlechy a záznamy provedené podle § 88 TR. V projednávané věci se však jednalo o odposlechy telefonních hovorů. Sám Vrchní soud v Praze se vyslovil tak, že je třeba rozlišovat odposlechy telekomunikačního provozu (jejichž provádění v rámci trestního řízení je v zákoně přesně upraveno), od pořizování magnetofonových nahrávek rozhovorů, tudíž byl výše zmíněný judikát nepoužitelný. Jestliže tedy zvukový záznam není pořízen orgánem činným v trestním řízení, nelze požadovat splnění zákonem stanovených podmínek, za nichž může dojít k takovému opatření důkazu.

Obžalovaný také poukázal na usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích,¹⁴⁹ ve kterém soud stanovil absolutní neúčinnost magnetofonových záznamů rozhovorů osob jakožto důkazu v trestním řízení, pokud byly záznamy pořízeny v rozporu se zákonem.

---

¹⁴⁵ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. s. 727.

¹⁴⁶ TELEEC: Občanský zákoník..., s. 138.

¹⁴⁷ Usnesení NS ze dne 30. 5. 2007, sp. zn. 5 Tdo 459/2007.

¹⁴⁸ Usnesení NS ze dne 8. 6. 2000, sp. zn. 2 To 73/2000.

¹⁴⁹ Usnesení NS ze dne 29. 9. 1994, sp. zn. 4 To 354/94.

Ovšem i zde, obdobně jako v předchozím judikátu, šlo ze strany státního orgánu¹⁵⁰ o nedodržení zákonných podmínek, jež mu ukládal zvláštní zákon,¹⁵¹ k tomu, aby záznam mohl být použit jako důkaz.

NS uzavřel, že s ohledem na ustanovení § 89 odst. 2 TRŘ, zásadně nelze vyloučit možnost použití k důkazu též zvukového záznamu, který byl pořízen soukromou osobou i bez souhlasu ostatních osob, jejichž hlas je tímto způsobem zaznamenán. Přípustnost důkazu je však nezbytné posuzovat též v rámci respektování práva na soukromí¹⁵² a práva na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí.¹⁵³

Ustanovení § 12 odst. 3 pojednává o zákonné umělecké, vědecké licenci a o licenci zpravodajské. Odlišně od úpravy zákonné úřední licenci poskytuje zákonnou licenci nejen pro použití, ale též pro pořízení ideálních statků osobních. Jedná se však o licence věcně užší, neboť nezahrnují písemnosti osobní povahy, které tudíž proto k pořízení či k použití vyžadují svolení dotčené fyzické osoby. Jelikož obě licence představují výjimku z nedotknutelnosti ideálních statků, musí být jasně stanoven účel, k němuž se licence vztahují.

Nabízí se otázka, jestli výčet licencí, je výčtem taxativním. Domnívám se, že nikoli. Ustanovení § 12 odst. 2 a 3 ObčZ jsou zdůvodněna potřebou poskytnout základní návod pro řešení nejčastěji v úvahu připadajících kolizí, resp. kolizí, které zákonodárce považoval za nejvýznamnější, a proto jejich řešení vtělil přímo do zákona, aniž by bylo vyloučeno obdobné řešení i kolizí jiných než výslovně zákonem konkretizovaných. Jak uvádí Potměšil: „Při specifikaci důvodů, pro něž lze právo na soukromí omezit, stojí z pohledu zákonodárce na prvním místě zájem státu, resp. veřejné moci (odst. 2), na druhém místě (odst. 3) pak zákonodárce připouští i relevanci zájmu na rozvoji vědeckého bádání, rozvoji umění či informování veřejnosti (které ovšem svým významem také přesahují zájem pouhého jednotlivce). Zájmy ryze individuálního charakteru, ale ani jinými zájmy smíšeného charakteru (např. zájem na prokázání civilního nebo trestního deliktu, který se týká osobního zájmu na vyřešení porušení zákona, ale i veřejného zájmu na zajištění života, zdraví, majetku, veřejného pořádku a obecně spravedlnosti) se už zákonodárce nezabývá.“¹⁵⁴

Bylo by tedy vhodné rozšířit zákonné licence o další možnosti? Shodují se s názorem prof. Telce, že není nezbytně nutné rozšiřovat zákonné licence, protože případy, ve kterých

¹⁵⁰ Federální bezpečnostní informační službou

¹⁵¹ Zákona č. 244/1991 Sb. o Federální bezpečnostní informační službě a o používání zpravodajských prostředků.

¹⁵² Zakotveného v čl. 8 Úmluvy.

¹⁵³ Ve smyslu čl. 7 odst. 1 a čl. 10 odst. 2 Listiny.

¹⁵⁴ POTMĚŠIL, Jan. *Přípustnost audio a video nahrávek jako důkazu*. [online]. jinepravo.blogspot.cz, 16. 12. 2009 [cit. 21. 3. 2013]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.cz/2009/12/jan-potmesil-pripustnost-audio-video.html>>.

dochází ke střetu základních práv, lze účinně vyřešit důsledným aplikováním principu proporcionality.¹⁵⁵

Předpokladem pořízení nebo použití ideálních statků osobních prostřednictvím výše zmíněných licencí je, že se tak stane přiměřeným způsobem. Kritérium pro to, co je a co není přiměřený způsob, bude nutno v konkrétním případě posoudit jako poměr mezi povahou ideálního statku a účelem, který je sledován zákonnou licencí.¹⁵⁶ I když zákon kritérium přiměřenosti použití výslovně zmiňuje jen v případech zákonných licencí uvedených v ustanovení § 12 odst. 3, domnívám se, že toto kritérium je nutné aplikovat i na případy zákonné úřední licence a i na případy, kdy k použití došlo na základě svolení osoby, o jejíž chráněný ideální statek se jedná.¹⁵⁷

Co ale znamená pojem oprávněné zájmy fyzické osoby? Oprávněnost zájmu vyplývá ze základních lidských práv a svobod, které jsou zaručeny nejen na ústavní, ale i mezinárodní úrovni. Může mít podobu nejen osobní (ochrana rodiny), ale i majetkovou (ochrana vlastního hospodářství). Oprávněnost zájmů bude však záviset na konkrétních okolnostech případu včetně postavení daného člověka. Podle nálezu ÚS¹⁵⁸ mají i veřejně činné osoby právo na ochranu osobnosti, ovšem oprávněnost jejich zájmů je menší ve prospěch novinářů, kteří informují za účelem ochrany veřejného blaha.

V dalším rozhodnutí¹⁵⁹ se ÚS vyjádřil pro případy zákonných licencí reportážních tak, „...že tam, kde se jedná o střet dvou rovnocenných zájmů, v daném případě svobody projevu a práva na informace a jejich šíření na straně jedné, a cti, důstojnosti, dobrého jména, pověsti i soukromí fyzické osoby na straně druhé, je vždy třeba, aby hodnocení těchto dvou práv bylo vždy podle všech okolností jednotlivého případu vyvážené (proporcionální), tj. aby jedno z nich nebylo neopodstatněně upřednostněno před druhým.“¹⁶⁰

Ovšem, jak později ÚS doplnil, ObčZ omezuje zákonnou zpravodajskou licenci pouze pro použití podobizen, obrazových snímků i obrazových a zvukových záznamů, které samy o sobě jsou postačující k zabezpečení veřejného zájmu na informacích. Není dána žádná zákonná licence, která by se týkala zásahů do osobního soukromí ve formě uvádění skutečností soukromého života. Z uvedeného vyplývá, že: „...skutečnosti týkající se soukromého života jsou zásadně součástí osobního soukromí (vnitřní intimní sféry), a nemohou proto být věci veřejného zájmu (relativní výjimka je připouštěna pouze u osob tzv.

¹⁵⁵ TELEC, Ivo. Svolení, nebo zákonné licence v právu osobnostním. *Právní rozhledy*, 2007, č. 24. s. 881.

¹⁵⁶ TELEC: *Občanský zákoník...*, s. 139.

¹⁵⁷ Shodně ŠVESTKA: *Občanský zákoník...*, s. 181.

¹⁵⁸ Nález ÚS ze dne 4. 4. 2005, sp. zn. IV. ÚS 164/04, publikováno v Sb. n. u. US 71, sv. 37.

¹⁵⁹ Nález ÚS ze dne 9. 2. 1998, sp. zn. IV. ÚS 154/97.

¹⁶⁰ Tamtéž

veřejného zájmu, avšak jen potud, pokud je uvádění takových skutečností na veřejnosti v přímé souvislosti s činností této fyzické osoby ve veřejném životě – konkrétně mají-li význam pro hodnocení schopností a způsobilosti vykonávat veřejnou činnost).¹⁶¹

K výše uvedené problematice je možno připojit rozhodnutí NS, který předpokládá skutečnost vstupu do politiky za jistý druh konkludentního souhlasu s větší mírou zveřejňování informací o sobě. Netýká se však zveřejňování nepravdivých informací, které je třeba prakticky vždy posuzovat jako neoprávněný zásah do osobnostních práv.¹⁶²

2.2.5 Vztah k zákonu o ochraně osobních údajů

Je třeba zdůraznit, že ObčZ poskytuje ochranu před jednorázovými, resp. nesystematickými zásahy do soukromí jednotlivce. Pokud však někdo s projevy osobní povahy či jinými informacemi týkajícími se určené nebo určitelné fyzické osoby systematicky provádí nějakou operaci, potom již jde o zpracování osobních údajů a dostáváme se do režimu ZOOÚ. Tento zákon provádí základní lidské právo stanovené v čl. 10 odst. 3 Listiny, tedy právo každého na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě, které je nedílnou součástí práva na ochranu soukromí. ZOOÚ pro správce údajů, tedy osobu, která stanoví účel a prostředky zpracování, provádí jej a také za něj zodpovídá, stanoví řadu povinností: např. povinnost stanovit účel a prostředky zpracování osobních údajů, povinnost zajištění právního titulu ke zpracování, povinnost zpracovávat pouze přesné osobní údaje v souladu se stanoveným účelem, důležité okolnosti směřující k ochraně zpracovávaných osobních údajů proti neoprávněnému či nahodilému přístupu, informační povinnost vůči subjektům údajů, registrační povinnost k Úřadu a další.¹⁶³

Zejména v případě systematického pořizování zvukových či obrazových záznamů (tedy půjde zejména o kamerové systémy se záznamem) konkrétních fyzických osob se bude prakticky vždy jednat o zpracování údajů ve smyslu ZOOÚ. Pořizování zvukového či obrazového záznamu je činností prováděnou pro dosažení nějakého účelu, která se zjevně bude obvykle týkat konkrétních fyzických osob, neboť v opačném případě, kdyby záznam zachycoval neidentifikované a neidentifikovatelné osoby, by nebylo možné hovořit o zásahu do soukromí či do osobnosti fyzické osoby. Z tohoto důvodu se tak bude úprava ObčZ v této části týkat pouze takového narušení soukromí, které nebude dosahovat intenzity zpracování

---

¹⁶¹ Rozhodnutí NS ze dne 23. 6. 2011, sp. zn. 30 Cdo 3063/2009, publikováno Soudní rozhledy, 2012, č. 9, s. 316. V daném případě se jednalo o zveřejnění informací o sexuální orientaci žalobce. Třebaže žalobce byl osobou veřejně známou, zveřejněná informace nesouvisela s výkonem její činnosti a nebyl tudíž žádný veřejný zájem na zveřejnění této informace, nerozhodno, byla-li pravdivá, či nikoli.

¹⁶² Rozsudek NS ze dne 19. 11. 2004, sp. zn. 30 Cdo 923/2004 publikováno Právní rozhledy, 2001, č. 4, s. 143

¹⁶³ Stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů č. 6/2009 „Ochrana soukromí při zpracování osobních údajů“

osobních údajů, např. provozováním on-line kamer. Pokud však bude ze sledování soukromého života konkrétní fyzické osoby pořízen záznam, uplatní se ZOOÚ jako celek.¹⁶⁴

Ochrana osobnosti je tradiční součástí soukromého práva, zatímco specializovaná úprava ochrany osobních údajů je veřejnoprávní regulací. Lze hovořit o vztahu obecné a zvláštní právní úpravy. Obecnou právní úpravou vztahující se na celou oblast tělesné i duševní integrity člověka je ochrana osobnosti, zatímco zvláštní právní úpravou zabývající se kvalifikovaným nakládáním s informacemi o fyzické osobě potom je ochrana osobních údajů.¹⁶⁵ Takže s přihlédnutím k zásadě *lex specialis derogat legi generali* v těchto případech nejsou a nebudou příslušná ustanovení ObčZ upravující problematiku ochrany osobnosti aplikovatelná.¹⁶⁶

2.2.6 Úprava v novém občanském zákoníku

Nový občanský zákoník vychází z tradičního rozdělení soukromých práv na práva osobní a majetková. Osobním právům se věnuje především část první a druhá zákoníku, majetkovým právům je věnována část třetí a čtvrtá, přičemž poslední – pátá část se týká ustanovení společných, závěrečných a přechodných a tudíž má spíše technickou povahu.¹⁶⁷

Na prvním místě je jistě nutno zmínit, že NObčZ již v úvodní části mezi základními zásadami, konkrétně v § 3 odst. 2 písm. a) NObčZ, uvádí, že každý má právo na ochranu svého života a zdraví, jakož i svobody, cti, důstojnosti a soukromí. Ač má toto ustanovení spíše úlohu zachytit filozoficko-právní základ celého kodexu, než být přímo aplikovatelnou normou práva, pro výklad konkrétních částí zákona má jistě význam, zejména tehdy, pokud výklad některé z nich nebude zcela jednoznačný.¹⁶⁸

Ustanovení § 11 se objevuje i v NObčZ v § 81, který respektuje přirozeněprávní koncept nového zákoníku. Vychází se z premisy, že právní subjektivita neboli právní osobnost je pojata jako důsledek osobnosti člověka jako takového. Výčet osobnostních práv člověka konstruuje obdobně jako účinný ObčZ, tudíž jako demonstrativní.¹⁶⁹ Doplnuje je i povinností respektovat svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého a právo žít v příznivém životním prostředí.

---

¹⁶⁴ NONNEMANN, František. Právní úprava ochrany osobnosti v novém občanském zákoníku a její vztah k ochraně osobních údajů. *Právní rozhledy*, 2012, č. 13-14. s. 505.

¹⁶⁵ Tamtéž.

¹⁶⁶ MAŠTALKA, Jiří. Návrh nového občanského zákoníku z pohledu ochrany soukromí a osobních údajů. *Právní rozhledy*, 2010, č. 10, s. 369.

¹⁶⁷ Srov. DVOŘÁK, Jan. In ELIÁŠ: *Občanský zákoník...*, s. 41.

¹⁶⁸ NONNEMANN: *Právní úprava...*, s. 505.

¹⁶⁹ Eliáš, Karel. a kol. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012. s. 102 – 103.

Záznamy osobní povahy vyjádřené v § 12/1 ObčZ jsou podrobně rozpracovány v §§ 84 až 87. Dochází zde k odlišení práva na podobu a práva na soukromí, což se projevuje zejména tím, že podoba člověka nepožívá ochrany pouze v soukromí. Právo na podobiznu se upřesňuje dvěma způsoby. Za prvé se zde reprobuje v § 84 neoprávněné zobrazení člověka, z něho ho lze identifikovat. Za druhé se stanovuje pravidlo, že souhlasem s vyobrazením se uděluje souhlas i k obvyklému a s ohledem na okolnosti případu předvídatelnému rozšíření podobizny. V § 86 se záměrně zakazují narušit soukromé prostory člověka, nikoli obydlí, protože právo na soukromí zasahuje nejen místo, kde člověk bydlí, nýbrž i místo, kde vykonává zaměstnání.¹⁷⁰

Dle § 87 lze odvolat svolení s použitím či šířením záznamů osobní povahy, kdy se vychází z priority osobnostních práv. Odvolání souhlasu však nemůže být k tíži osoby, jež důvodně spoléhá, že souhlas nebude odvolán. Zákon ji přiznává náhradu škody, nikoli nemajetkové újmy.¹⁷¹

Licence k využití záznamů osobní povahy, které jsou v § 12 odst. 2 a 3 OZ nacházejí svou reflexi v §§ 88 až 90, přičemž prof. Eliáš k tomu uvádí, že přejímají v podstatě beze změny dosavadní konstrukci.¹⁷² S výše uvedeným se nelze ztotožnit, už jen z toho důvodu, že § 88 odst. 1 rozšiřuje oblast zákonné licence i na případy, kdy se mají hmotné substráty pořídit nebo použít k výkonu nebo ochraně jiných práv nebo právem chráněných zájmů jiných osob. Dochází tím dle mého názoru ke zlepšení dosavadních příliš úzce vymezených výjimek ze všeobecných osobnostních práv. S nabytím účinnosti NObčZ by mělo dojít v rozhodovací praxi soudů k tomu, že začnou být přípustnými jako důkazní prostředky i tyto dosud nezákonně pořízené nahrávky. Nicméně budoucnost může ukázat opak, tudíž se mé úvahy mohou projevit jako nicotné.

Jistou překážkou shora nastíněné myšlenky by mohlo představovat ustanovení § 90 NObčZ.¹⁷³ Takové nazírání je však dle mého názoru třeba odmítnout. Především provedení takového důkazního prostředku nemůže být v rozporu s oprávněnými zájmy člověka, protože zákonem nelze poskytovat ochranu protiprávnímu jednání. Jde pouze o zájem procesní strany, jenž je v kontradikci se zájmem na zjištění objektivní pravdy.

Prostředky ochrany osobnosti v § 13 OZ jsou v § 82 odst. 1, postmortální ochrana osobnosti je v odstavci 2, kdy oproti dosavadní úpravě v § 15 dochází k jejímu rozšíření,

---

¹⁷⁰ ELIÁŠ: *Nový občanský...*, s. 104

¹⁷¹ Tamtéž s. 105.

¹⁷² Tamtéž.

¹⁷³ Zákonný důvod k zásahu do soukromí jiného nebo k použití jeho podobizny, písemnosti osobní povahy nebo zvukového či obrazového záznamu nesmí být využit způsobem zřejmě nepřiměřeným a nesmí být v rozporu s oprávněnými zájmy člověka.

jelikož po smrti náleží aktivní legitimace osobám blízkým. Dosavadní úprava ji přiznává užšímu okruhu pozůstalých, a tudíž by nemusela být šetřena osobnost zesnulého v potřebném rozsahu (ochrana je odňata kupříkladu bezdětným svobodným osobám, jejichž rodiče zemřeli).¹⁷⁴

Odpovědnost za škodu na osobnosti zakotvena v § 16 OZ je nově upravena v § 2894 a násl. Vzhledem k neexistenci pravidla, že neplatné jsou všechny dohody, kterými se někdo vzdává práva, které má vzniknout v budoucnu, bylo nutno upravit v § 2898 vyloučení možnosti poškozeného vzdát se předem práva na náhradu škody způsobené úmyslně, z hrubé nedbalosti anebo jde-li o člověka a poškození jeho přirozených práv.

---

¹⁷⁴ ELIÁŠ: *Nový občanský...*, s. 103.

3 Řešení střetu jednotlivých práv

3.1 Právo na spravedlivý proces

Pokud budu aplikovat test proporcionality, většinou budu poměřovat právo na soukromí s právem na spravedlivý proces. Jelikož právem na soukromí jsem se již v podkapitole 2. 2. 2 vcelku podrobně věnoval, nepovažuji za nutné se k němu na tomto místě vracet. Co však zatím nebylo dostatečně probráno, je právo na spravedlivý proces.

Na začátku se jeví vhodným poznamenat, že zatímco většina práv zaručuje jednotlivci výsledný hmotněprávní nárok, právo na spravedlivý proces není zárukou výsledku, tedy domožení se konkrétního hmotného práva. Je jen zárukou kvality cesty, kterou se má k vítězství v soudním řízení dojít.¹⁷⁵ Název spravedlivý proces není zcela vhodný, protože jako by naznačoval, že spravedlivý bude jen takový proces, ve kterém navrhovatel dosáhne úspěchu, jiný výsledek by pak byl vnímán jako nespravedlivý. Zaručit spravedlnost každému podle jeho subjektivních představ přirozeně není možné, podstatou je zajištění rovnosti na řádný průběh řízení. Proto se jeví jako vhodnější označení řádný proces.¹⁷⁶

Je právem, jehož úprava je v ústavní pořádku rozptýlená. Můžeme se s jeho jednotlivými prvky setkat v čl. 81, 82, 90 a 96 Ústavy, tak v čl. 36, 37 odst. 2 – 4, čl. 38 Listiny. Dále se s jeho úpravou můžeme setkat i v úpravě na zákonné úrovni.¹⁷⁷ Opomenout rozhodně nelze ani Listinu základních práv EU, která věnuje právu na spravedlivý proces celou hlavu VI (Soudnictví), která se však vzhledem k čl. 51 odst. 1 uplatní, pouze pokud soud aplikuje unijní právo. Další úroveň ochrany představuje Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, především její čl. 6. Úmluva sice pojednává o rozhodování o občanských právech a závazcích, nicméně ESLP tento pojem vykládá extenzivně, rozhodoval o vyvlastnění, sociálním pojištění nebo sociálním zabezpečení, poškození hlukem nebo znečištěním, o náhradě škody v souvislosti s výkonem veřejné správy (čili o veřejných subjektivních právech), taktéž pojem trestní obvinění ESLP vztahuje i na rozhodování o správních deliktech.

Jak vyplývá z rozsudku ESLP,¹⁷⁸ právo na spravedlivý proces zaujímá v demokratické společnosti tak významné místo, že jeho restriktivní interpretace by neodpovídala cíli a

---

¹⁷⁵ MOLEK: *Právo na...*, s. 576.

¹⁷⁶ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2. vydání. Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2009. s 415.

¹⁷⁷ Jedná se o všechny procesní řády, tedy OSŘ, TŘ, SŘS, zákon č. 192/1993 Sb., o Ústavním soudu, zákon č. 218/1003 Sb., o odpovědnosti mládeže z protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích.

¹⁷⁸ Rozsudek ESLP ze dne 17. 1. 1970, Delcourt proti Belgii, stížnost č. 2689/65.

smyslu tohoto institutu. Jako zajímavost lze uvést, že v případě civilního řízení je jednotlivec chráněn pouze prvním odstavcem, v trestních řízeních se přidává i odst. 2 a 3, čl. 7 a čl. 2, 3 a 4 Protokolu č. 7. Bez významu není také na tomto místě připomenout, že podle nálezu ÚS¹⁷⁹ mezinárodní smlouvy o lidských právech si zachovaly svou ústavní sílu. Odmítá tedy, že úprava v Úmluvě se (pouze) použije přednostně před českými procesními předpisy.

Právo na spravedlivý proces se skládá z jednotlivých dílčích práv, z nichž za nejvýznamnější pro účel diplomové práce považuji právo na rovnost zbraní a na řádné provádění důkazů.

Rovnost zbraní je odrazem rovnosti lidí v právu na spravedlivý proces. Jak uvádí ESLP, jeho podstata spočívá v tom, aby „...každá strana měla dostatečnou možnost představit svůj případ za takových podmínek, které ji nestaví do podstatné nevýhody vůči její protistraně“.¹⁸⁰ Nachází oporu v ustanoveních procesních (§ 18 odst. 1 OSŘ, § 36 odst. 1 SŘS) se samozřejmou modifikací v případě trestního řízení. Judikatura ESLP chápe požadavek rovnosti zbraní ve třech aspektech – v procesněprávním postavení účastníka řízení, ve způsobu a rozsahu dokazování a v jiných oblastech spojených se soudním uplatňováním práva.

Mimo jiné označil ESLP za požadavek plynoucí z rovnosti zbraní, aby soud přijal stranami soudního řízení předložené důkazy.¹⁸¹ Nicméně jak vyplývá ze zprávy Komise, nic nebrání vnitrostátním soudům, aby odmítly nabídku důkazu, pokud usoudí, že jsou dostatečně informovány o určitých otázkách.¹⁸² Úmluva neupravuje přípustnost důkazů, to je svěřeno vnitrostátnímu právu. ESLP proto nemůže vyloučit obecně a in abstracto přípustnost určitého důkazu získaného nezákonně (z hlediska vnitrostátního práva), ale může pouze zkoumat, zda byl proces veden ve svém celku jako spravedlivý.¹⁸³ Podobně se vyjadřuje i český ÚS, který uvádí, že mu nepřisluší přehodnocovat dokazování provedené obecnými soudy. Může se zabývat pouze otázkou, zda způsob, jakým bylo dokazování prováděno, nedošlo k porušení práva na spravedlivý proces.¹⁸⁴

V kapitole věnující se dokazování jsem nastínil, že pokud strana chce uspět ve sporu, musí především unést důkazní břemeno. V případě, že se před soudem nepodaří provést důkazní prostředky, které strana navrhla, bude to mít za následek, že spor prohraje, protože

---

¹⁷⁹ Nález ÚS ze dne 25. 6. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 36/01.

¹⁸⁰ Rozsudek ESPL ze dne 7. 6. 2001, Kress proti Francii, stížnost č. 39594/98, § 72.

¹⁸¹ Rozsudek ESLP ze dne 24. 2. 1997, De Haes a Gijssels proti Belgii, stížnost č. 19983/92.

¹⁸² Zpráva Komise ke stížnosti č. 7945/77. In ČAPEK, Jan. *Evropský soud a Evropská komise pro lidská práva: Přehled judikatury a nejzávažnějších případů. Vzory podání. 1. vydání.* Praha: Linde, 1995. s. 38.

¹⁸³ Rozsudek ESLP ze dne 12. 7. 1988, Schenk proti Švýcarsku, A-140. In ČAPEK: *Evropský soud...*, s. 39.

¹⁸⁴ Nález ÚS ze dne 25. 8. 2005, sp. zn. I ÚS 152/05.

nemůže nastat situace non liquet. Pokud výše uvedené stáhneme na konkrétní situaci, může se stát, že jediným důkazním prostředkem, kterým může procesní strana prokázat své tvrzení, bude obrazový nebo zvukový záznam. Pokud by v takové situaci nedošlo k přípuštění tohoto důkazního prostředku, z důvodu nám již objasněné nezákonnosti, dochází zde k porušení práva na rovnost zbraní, protože procesní strana je nepřipuštěním důkazu stavěna do nevýhodné pozice oproti straně druhé.

Ke zmíněné problematice uvádí prof. Telec: „Právo na spravedlivý proces má každý účastník procesu. Svědčí proto i navrhovateli důkazu, který by nepřipuštěním a neprovedením důkazu mohl být krácen (postižen) na právu a mohl by se stát obětí porušení svého práva na spravedlivý proces. Nepřipuštění důkazu patří mezi skutky, které mohou zavdat porušení práva na spravedlivý proces.“¹⁸⁵

Neprovedení důkazu, jež je způsobilý přispět k prokázání tvrzení procesní strany a tím k objasnění skutkového stavu, je v rozporu s cílem občanského soudního řízení a právem na spravedlivý proces. Jsem přesvědčen, že přípuštěním nezákonně získaných důkazních prostředků v určitých případech, ve kterých musí samozřejmě proběhnout test proporcionality, by došlo k odstranění tohoto dle mého názoru nesmyslného stavu.

Jak výstižně uvádí prof. Telec: „*Byl-li by soudem nepřipuštěný a v důsledku toho i neprovedený důkaz jediným nebo tak významným důkazem, že bez něj by se oběť věrohodně tvrzeného domácího násilí nedomohla ochrany svého práva na ochranu života, zdraví nebo osobní svobody, jednalo by se – podle všeho – ze strany státu o spáchání deliktu porušení práva na spravedlivý proces, jehož obětí by se stal žalobce. Oběť domácího násilí by tak byla postižena dvakrát. Jednou násilníkem, podruhé soudcem, resp. státem*“¹⁸⁶

3.2 Test proporcionality

V praxi se velmi často dostávají do nejrůznějších konfliktů základní práva a svobody.¹⁸⁷ Právě z toho důvodu je nutné nějakým způsobem jejich vzájemný střet řešit. ÚS vychází v takových případech (bohužel ne vždy¹⁸⁸) z principu proporcionality.¹⁸⁹ V něm je nacházeno

---

¹⁸⁵ TELEC, Ivo. Svolení, nebo zákonné licence v právu osobnostním. *Právní rozhledy*, 2007, č. 24. s. 881.

¹⁸⁶ Tamtéž s. 882

¹⁸⁷ Jedná se o tzv. pravý konflikt. Nepravým konfliktem se rozumí střet základního práva a veřejného zájmu.

¹⁸⁸ Z principu proporcionality vychází téměř vždy v případech kontroly ústavnosti předpisů (např. níže zmíněný náleží ÚS ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94). Pokud se však jedná o ústavní stížnost, test proporcionality nebývá však pokaždé uplatňován a pokud je, nevyhází z tradičních tří kritérií. Jako příklad, kdy nebývá vůbec reflektován, může posloužit náleží ÚS ze dne 16. 6. 2005, sp. zn. I. ÚS 353/04, kde upřednostňováno bylo to základní právo „v jehož prospěch svědčí obecná idea spravedlnosti“. Takové řešení je dle mého názoru nešťastným, protože místo jasně definovaných kritérií testu proporcionality je zvolen neurčitý pojem, který nelze jednoznačně definovat. Jako světlou výjimku lze jmenovat náleží ÚS ze dne 21. 4.

řešení situace, kdy proti sobě stojí stejně významná základní práva a soudce se musí rozhodnout, kterému právu dá přednost před druhým. Princip proporcionality nachází své uplatnění v testu proporcionality.¹⁹⁰ Česká odborná literatura se bohužel příliš nezaměřuje na test proporcionality,¹⁹¹ zřejmě nejvýznamnější zahraniční dílo věnující se dané problematice představuje *The theory of Constitutional Rights* od Roberta Alexy.¹⁹²

Na počátku považuji za nutné zmínit ještě jednu záležitost a to, že je potřeba rozlišovat střet právních norem a střet základních práv (principů). Zatímco první konflikt se dá vyřešit poměrně jednoduše pomocí interpretačních argumentů, druhý konflikt by měl být řešen právě pomocí proporcionality.

Pokud bychom se zabývali historickým vývojem principu proporcionality, našli bychom jeho počátky u Spolkového ústavního soudu, který se jeho uplatněním zabýval v 50. a 60. letech 20. století. Byl odvozen z principu právního státu.¹⁹³ Český Ústavní soud jej vyvozuje z čl. 4 odst. 4 Listiny.

Jak ÚS, tak i obecné soudy nevychází vždy z testu proporcionality. Z tohoto důvodu může pramenit i neochota soudů připouštět jako důkazní prostředek obrazový nebo zvukový záznam. Pokud bychom se bavili čistě teoreticky, soudy by nemusely přistupovat k testu proporcionality. Jako určité vodítko by jim k tomu mohl sloužit názor prof. Švestky, který zastává názor, že soud by měl připustit všechny důkazní prostředky, tedy i ty nezákonně opatřené z důvodu rozporu s hmotným právem.¹⁹⁴ Je to názor v podstatě totožný jako již popsané *Trennungsdogma* v kapitole 1.3.1. Jak jsem poznamenal, s takovým přístupem se nemohu ztotožnit. Proto se mi jako nejvhodnější jeví test proporcionality.

Test proporcionality byl poprvé v českém právním prostředí rozpracován v nálezu ÚS známého pod populárním názvem Použití důkazu anonymního svědka v rámci trestního řízení.¹⁹⁵ V nálezu, týkajícím se zrušení právních předpisů, se zabýval poměřováním principů v trestním řízení, kdy proti sobě stálo právo na spravedlivý proces a právo na ochranu života. Kolize těchto základních práv nutila soud využít test proporcionality. Spočívá v aplikaci tří

2002, sp. zn. III. ÚS 256/01. Ve zmiňovaném nálezu používá test proporcionality, byť se v kritériu poměřování nezabývá jednotlivými argumenty.

¹⁸⁹ Také je možno se setkat se zásadou přiměřenosti. Domnívám se, že oba pojmy lze považovat za synonyma.

¹⁹⁰ Nazýván též test poměrnosti cíle a prostředku.

¹⁹¹ Světlou výjimku představuje David Kosař, viz KOSAŘ, David. Kolize základních práv v judikatuře Ústavního soudu ČR. *Jurisprudence*, 2008, č. 1, s. 3 – 19.

¹⁹² ALEXY, Robert. *The theory of constitutional rights*. Oxford: Oxford University Press, 2002, s. 102.

¹⁹³ HOLLÄNDER, Pavel: *Filosofie práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. s. 161.

¹⁹⁴ ŠVESTKA: *Občanský zákoník...*, s. 179.

¹⁹⁵ Nález ÚS ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94.

kritérií, které musejí být splněny kumulativně, aby bylo možno omezit jedno základní právo ve prospěch druhého.

Než však soudce přikročí k hodnocení, zda byla naplněna kritéria, bylo by vhodné, aby odpověděl na otázku, mezi kterými základními právy dochází vůbec ke kolizi. Jak uvádí ve svém nálezu ÚS: „...při střetu dvou základních práv musí soud nejprve rozpoznat, která práva jednotlivých účastníků sporu jsou ve hře.“¹⁹⁶ Výše popsané by se mohlo jevit jako triviálnost, nicméně praxe dokazuje, že ne vždy jsou soudy skutečně schopny odhalit základní práva nacházející se ve vzájemné kolizi.

Jako první kritérium bývá některými autory uváděn legitimní cíl právní normy.¹⁹⁷ I když české soudy, pokud vůbec aplikují test proporcionality, vycházejí ze třístupňového testu po vzoru německé judikatury, domnívám se, že by nebylo úplně od věci posuzovat i toto kritérium. Objasňuje totiž smysl a účel norem. Je třeba se ptát, co je sledováno § 12 ObčZ. Je smyslem zabránit průchodu spravedlnosti a nepřipustit záznam jen z absence svolení nebo zákonné licence? Nebo je smyslem zabránit narušení osobnostních práv osob, v případech, ve kterých by mohly být zneužity?

Nyní ale přikročme k prvnímu kritériu testu proporcionality, jímž je kritérium vhodnosti. Odpovídá nám na otázku, zda institut omezující základní právo umožňuje dosáhnout sledovaného cíle, tj. ochranu jiného základního práva.¹⁹⁸ Pokud bychom tedy výše uvedené stáhli na předmět diplomové práce, museli bychom si položit následující otázku: Umožnilo by nám připuštění obrazového/zvukového záznamu jako důkazního prostředku dosáhnout cíle civilního procesu, tj. objektivního zjištění skutkového stavu? Nepochybně by to záleželo na okolnostech případu, tj. zhodnocení zda nahrávka je pravá, zda osoby na ní nahrané skutečně vypovídají pravdu, zda není jediným účelem nahrávky pouze „očernit“ protistranu, zda se jedná o nahrávku bezpředmětnou, účelovou atd.

Druhé v pořadí je kritérium potřebnosti (nezbytnosti),¹⁹⁹ které by mělo opovědět na otázku, zda by zamýšleného účelu nemohlo být dosaženo jinak.²⁰⁰ Jak uvádí ÚS ve svém nálezu: „Je nutno zkoumat použití jiného prostředku, který by měl méně restriktivní dopad na ostatní v kolizi stojící základní práva. Na základě testu potřebnosti soud porovná normativní prostředek, který omezuje základní právo či svobodu s jiným opatřením, které by umožnilo

¹⁹⁶ Nález ÚS ze dne 16. 6. 2005, sp. zn. I. ÚS 353/04.

¹⁹⁷ Vycházejí totiž ze čtyřstupňového testu proporcionality. Podr. viz KOSAŘ: *Kolize dvou...*, s. 3 - 19.

¹⁹⁸ Nález ÚS ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94.

¹⁹⁹ Nezbytnost se mi jeví jako vhodnější, protože představuje vyšší intenzitu než potřebnost. Už jen z toho důvodu, že originární pojem „necessity“ lze přeložit různě. Viz ALEXY: *The theory...*, s. 102.

²⁰⁰ TRYZNA, Jan. *Právní principy a právní argumentace*. Praha: Auditorium, 2010. s. 305.

dosáhnout stejného cíle, ale nedotklo by se základních práv a svobod.²⁰¹ Budeme se tedy ptát, zda existují i jiné důkazní prostředky, jejichž provedením by soud došel ke stejným závěrům jako v případě nahrávky, ale které by zasahovaly méně intenzivně do kolidujících práv, popř. nezasahovaly vůbec. Je nutno poznamenat, že důkazní prostředek rovnající se důkazní síle nahrávky bychom hledali marně. Nejčastěji používaná svědecká výpověď v sobě zahrnuje nebezpečí zkreslení skutečnosti a i přes shora zmíněné nedostatky záznamu se domnívám, že jen jím je možno prokázat skutečnosti nejbližší realitě. Neoptimálnější by samozřejmě byl stav, kdy by bylo možné provést jak svědeckou výpověď, tak záznam, a porovnávat jejich případné odlišnosti.

Konečně posledním je kritérium poměrování, při kterém soud vychází z rovnosti poměřovaných práv. Soudce se zřejmě nevyhne osobnímu hodnocení, které by se mělo opírat o společenskou představu týkající se toho, který zájem je důležitější.²⁰² V případech, kdy ÚS rozhodoval o zrušení právních předpisů, využíval čtyři skupiny argumentů. Konkrétně zvažoval empirické, systémové, kontextové a hodnotové argumenty.

První argument je výrazem současné společenské situace. Odpovídá na otázku, zda je skutečně nezbytné v současnosti řešit důkazní nouzi přípuštěním předmětného důkazního prostředku.

Definici systémového argumentu podává nejlépe ÚS, kdy v jeho pojetí: „Znamená zvažování smyslu a zařazení dotčeného základního práva či svobody v systému základních práv a svobod.“²⁰³ Nejpraktičtější by se jevilo vytvoření hierarchie základních práv a svobod, k čemuž nedošlo, tudíž musí být základní práva a svobody v každém případě samostatně zařazována.

Kontextový argument představuje negativní dopady, které nutně nastanou v případě omezení jednoho základního práva a v důsledku upřednostnění jiného.

Konečně hodnotový argument: „...představuje zvažování pozitiv v kolizi stojících základních práv vzhledem k akceptované hierarchii hodnot.“²⁰⁴

Jsem toho názoru, že uvedený test proporcionality je možný aplikovat i v případech přípuštění obrazového nebo zvukového záznamu jako důkazního prostředku, tedy v případech, kdy byly tyto nahrávky pořízeny bez vědomí dotčené osoby a také tehdy, nedala-li souhlas s použitím těchto záznamů v důkazním řízení.

---

²⁰¹ Nález ÚS ze dne 17. 2. 1999, sp. zn. Pl. ÚS 16/98.

²⁰² Tamtéž.

²⁰³ Nález ÚS ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94.

²⁰⁴ Tamtéž

4 Přípustnost důkazního prostředku záznamem v judikatuře

4.1 Rozhodování českých soudů v občanském soudním řízení

Zřejmě nejstarší rozhodnutí věnující se přípustnosti důkazního prostředku nahrávkou, která byla pořízena bez vědomí jedné ze stran telefonního rozhovoru, je rozsudek NS ze dne 21. října 1998, sp.zn. 21 Cdo 1009/98.²⁰⁵ Po něm lze vysledovat jakousi tendenci v judikatuře soudů, jež nepřipouští takovýto důkazní prostředek. Rozhodně se s ním nemohu ztotožnit, neboť rezignuje na zjištění objektivní pravdy, která by měla být cílem civilního procesu a slepě dává přednost právu na soukromí. NS v něm prakticky ani nerozpoznává (pokud ano v odůvodnění se o tom nezmiňuje) konflikt dvou základních práv, není tudíž prakticky ani možné, aby v něm aplikoval test proporcionality.

Nyní se pokusím alespoň ve stručnosti nastínit skutkový stav. Jednalo se o spor z pracovněprávního vztahu. Žalobce, kterým byl zaměstnanec, se domáhal toho, aby soud určil neplatnost okamžitého zrušení pracovního poměru (dle § 53 odst. 1 písm. b) zákoníku práce). Žalovaný, kterým byl zaměstnavatel, viděl důvod v okamžitém zrušení pracovního poměru v hrubém porušení pracovní kázně. Jako důkazní prostředek potvrzující jeho tvrzení, navrhnul žalovaný záznam telefonního rozhovoru mezi žalobcem a třetí osobou, ze kterého mělo vyplývat, že žalobce obchodoval s partnerem žalovaného na vlastní účet, přičemž předmět obchodování byl totožný jako v případě žalovaného, což zcela logicky neprospívalo obchodům žalovaného.

Soud prvního stupně se k otázce přípustnosti tohoto důkazního prostředku nevyjádřil. Zamítl jej s tím, že by jen zbytečně prodlužoval řízení. Žalobě tudíž vyhověl. Zamítl jej, předpokládám z toho důvodu, že jej považoval za účelový (čili jeho cílem mělo být pouze prodlužování řízení). K takovému rozhodnutí má samozřejmě soud právo, ovšem musí jej náležitě odůvodnit, což se zde nestalo. Takový rozsudek soudu je třeba odmítnout, protože nezaručuje právo na spravedlivý proces.

Odvolací soud se v zásadě s rozhodnutím soudu prvního stupně ztotožnil a potvrdil tedy, že se žalované straně nepodařilo prokázat jednání, které by bylo důvodem pro okamžité zrušení pracovního poměru. Důvod samozřejmě spočíval v tom, že nepřipustil předmětnou nahrávku jako důkazní prostředek, jelikož jeho pořízení je v rozporu s právem na soukromí.

V dané věci bylo rozhodováno i dovolacím soudem, ovšem žádný zásadní posun oproti rozhodnutím nižších instancí tato skutečnost nepřinesla. Za nejzásadnější lze považovat

---

²⁰⁵ Rozhodnutí je uveřejněné ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek v roce 1999 pod pořadovým č. 39.

část odůvodnění, že: „Navrhne-li účastník občanského soudního řízení k prokázání svých tvrzení důkaz, který byl pořízen nebo účastníkem opatřen v rozporu s obecně závaznými právními předpisy a jehož pořízením nebo opatřením došlo k porušení práv jiné fyzické nebo právnické osoby, soud takový důkaz jako nepřipustný neprovede. Nepřipustným důkazem je proto i záznam telefonického rozhovoru, který byl takto pořízen bez vědomí hovořících osob.”²⁰⁶ Argumentuje přitom ustanovením čl. 90 Ústavy, přičemž v občanském soudním řízení je konkretizován v § 2 OSŘ. Lze shrnout, že nelze podle názoru soudu připustit, aby soudy byly provedeny důkazní prostředky, jejichž pořízením by docházelo k porušování práv jiné osoby, a soudy by takového porušování využily.

Odvolávání se na čl. 90 Ústavy však nepovažuji za nejzdařilejší. Soudy podle mého názoru nejsou podle něj povolány pouze k tomu, aby poskytovaly ochranu právům vyplývajícím z hmotného práva (tedy poskytování ochrany práva na soukromí popř. i ochranu tajemství dopravovaných zpráv), nýbrž i právům procesního charakteru (v daném případě právu na spravedlivý proces). Není tedy nejvhodnější opírat se o níže uvedené ustanovení, protože by podle mého názoru mohlo sloužit i jako argument, jež by naopak svědčil ve prospěch požití tohoto důkazního prostředku.

Nyní se pokusím nastínit své řešení uplatněním testu proporcionality. Nejprve by bylo vhodné odpovědět na otázku, mezi kterými základními právy dochází ke kolizi. Jak vidno v posuzovaném případě, soud se touto otázkou absolutně nezabýval. Jde o konflikt práva na ochranu soukromí u žalobce a práva na spravedlivý proces u žalovaného (jelikož nahrávka mohla být jediným důkazním prostředkem, na základě kterého lze zjistit objektivní pravdu).

První fází u některých autorů (avšak nereflektovanou ÚS) spočívá v určení legitimního cíle právního předpisu. Řešení spočívá v odpovědi na otázku, co sledují právní normy týkající se ochrany soukromí. Nepochybným účelem právní úpravy obsažené v ustanoveních §§ 11 a 12 ObčZ je chránit osobnost člověka, ne jeho protiprávní jednání. Závěr z toho plynoucí je ten, že pokud by tedy došlo k připuštění nahrávky, neměl by tím být zasažen legitimní cíl posuzovaného právního předpisu.

V případě další fáze testu proporcionality, tedy u kritéria vhodnosti, je nutná odpověď na otázku, zda by se připuštěním záznamu jako důkazního prostředku podařilo prokázat tvrzenou skutečnost žalovaného. K zodpovězení této otázky nemám dostatek informací, protože nevím, co bylo předmětem nahrávky. Uvažujme, ale že je na ní nahrané to, co je tvrzeno.

---

²⁰⁶ Rozsudek NS ze dne 21. 10. 1998, sp. zn. 21 Cdo 1009/98.

Kritérium potřebnosti nám odpovídá na to, zda je skutečně nutno omezit právo na soukromí žalobce a připustit nahrávku jako důkazní prostředek. Zda neexistuje i jiný důkazní prostředek, který by prokázal tvrzení žalovaného a jehož provedením by nedošlo k zásahu do práv žalobce. Uvažovat bychom mohli např. o výpovědi druhého účastníka telefonního rozhovoru. Nebude však tak cenným důkazem jako případné přípuštění nahrávky.

Konečně posledním kritériem je poměrování. Musíme poměřovat v daném případě právo na soukromí, které by bylo narušeno u žalobce přípuštěním nahrávky a právo na spravedlivý proces žalovaného, které by bylo narušeno nepřipuštěním nahrávky. S ohledem na hodnotu v podobě míry soukromí, při jejímž posuzování by se mělo zohlednit to, že rozhovor byl sice čistě soukromý, avšak netýkal se intimních sfér žalobce a jeho obsahem bylo sdělování protiprávních skutečností, by soud měl dospět k závěru, že nepřipuštěním záznamu by pouze upřednostnil zájem žalobce na utajení skutečností. Naproti tomu žalovaný neměl prakticky žádný jiný prostředek, kterým by svá tvrzení prokázal. Jeho neprovedením tedy nebyla zjištěna objektivní pravda, která by měla představovat cíl občanského řízení.

Z výše uvedeného se tedy přikláním k upřednostnění práva žalovaného na spravedlivý proces, protože zásah do práva na soukromí u žalobce dosahuje menší intenzity. Jinak řečeno, při vážení zájmů byl objektivně učiněn závěr, že přípuštěním záznamu telefonického rozhovoru je pro dosažení sledovaných cílů vhodné, nutné a přiměřené, tzn. jím způsobený následek bude nižší nežli dosažený přínos.²⁰⁷

Shora uvedený rozsudek měl (naneštěstí) kvaziprecedenční charakter, tudíž z jeho argumentace soudy vycházely. Postupem času se však taková situace ukázala jako neudržitelná a vědom si toho i NS, pokusil se situaci napravit. Prvním rozhodnutím, které již vycházelo z přípustnosti takovýchto důkazních prostředků, byl rozsudek NS ze dne 21. 12. 2004, sp. zn. 30 Cdo 1224/2004. Protože jsem se jím zabýval v oddíle 2.2.3, nepovažuji za nutné se k němu blíže vracet. Jen pro připomenutí NS v něm připustil jako důkazní prostředek záznam telefonického rozhovoru, avšak ÚS později rozhodnul, že jeho získání bylo v souladu se zákonem, ovšem jeho použití již nikoli.

Dalším byl rozsudek NS ze dne 11. května 2005, sp. zn. 30 Cdo 64/2004, jehož právní věta zní: „Zvukový záznam zachycující projevy, ke kterým dochází při výkonu povolání, při obchodní či veřejné činnosti, zpravidla nelze považovat za zaznamenání projevu osobní povahy; důkaz takovým záznamem v občanském soudním řízení proto není nepřípustný.“²⁰⁸

---

²⁰⁷ MORÁVEK: *Kdy lze...*, s. 457.

²⁰⁸ Rozsudek NS ze dne 11. 5. 2005, sp. zn. 30 Cdo 64/2004.

V daném případě se jednalo o nahrávku na magnetofonové pásce, jejímž obsahem byl rozhovor společníků obchodní společnosti o problémech obchodní společnosti. Jeden ze společníků uzavřel kupní smlouvu se žalovaným, jejímž předmětem byl nemovitý majetek společnosti. Zbývající společníci namítají, že k tomu společník neměl oprávnění, což mělo být právě obsahem nahrávky, pořízené bez vědomí jednoho ze společníků.

Prvoinstanční soud provedl důkazní prostředek. Na námitku žalovaného, který namítal jeho nezákonnost, bez bližší argumentace pouze uvedl, že sice byl pořízen v rozporu s § 12, avšak zcela nepochopitelně řekl, (správně) nerespektujíc judikaturu NS,²⁰⁹ že taková nezákonnost nezpůsobuje nepoužitelnost záznamu. Jediné, co lze rozhodnutí soudu vytknout je, že blíže nezdůvodnil proč tomu tak je.

Odvolační soud potvrdil přípustnost, ovšem na základě chybné argumentace, a to, že § 125 OSŘ zakládá zákonnou úřední licenci (vyžadovanou § 12 odst. 2 ObčZ) k jeho použití. Argumentaci, proč tomu tak nemůže být, odkazují na oddíl 2.2.3 a na nálezy Ústavního soudu I. ÚS 191/05 ze dne 13. září 2006.

Dovolací soud také chtěl připustit tento důkazní prostředek, nechtěl však také zcela popřít závěry svého dřívějšího rozsudku.²¹⁰ Vycházejíc z jeho argumentů nadále trvá na tom, že nejsou záznamy přípustné, pokud by se jimi zasahovalo do osobnostních práv. V posuzovaném případě však podle něj nedošlo k takovému zásahu. Záznam nezaznamenal projev osobní povahy, protože: „...projevy, ke kterým dochází při výkonu povolání, při obchodní či veřejné činnosti zpravidla nelze považovat za zaznamenání projevu osobní povahy...“ Z toho vyplývá, že takovouto nahrávku nelze považovat za nezákonnou.

Takové rozhodnutí však absolutně nereflektuje judikaturu ESLP, jelikož i projevům odborné nebo obchodní povahy přiznává ochranu čl. 8 Úmluvy.²¹¹ Opět tedy nemohu plně souhlasit se závěry NS. Ačkoli tentokrát již připouští obrazový nebo zvukový záznam, zdůvodnění by bylo podle mého názoru správnější, pokud by bylo postaveno na testu proporcionality.

Přistoupil bych tedy k onomu testu. Vzhledem k okolnosti, že zde dochází ke kolizi těch samých základních práv jako v případě prvního testu, nepovažuji za nutné se k některým kritériím testu znovu vracet, protože bych své argumenty do značné míry pouze opakoval. Podstatný rozdíl nespočívá ani v posledním kritériu - poměrování, jelikož i v tomto případě bych dal přednost právu na spravedlivý proces před právem na soukromí. Protože vůči

---

²⁰⁹ Viz rozsudek NS ze dne 21. 10. 1998, sp. zn. 21 Cdo 1009/98, který již byl výše podrobně rozebrán.

²¹⁰ Tamtéž.

²¹¹ Rozsudek ESLP ze dne 29. 4. 2002, Perry proti Spojenému království, č 63737/00.

žalovanému bylo zahájeno trestní stíhání, pro provedení záznamu svědčí skutečnost, že jeho neprovedením by byla poskytována ochrana protiprávnímu jednání.

Inspiraci tímto rozhodnutím (bohužel) nepopře rozsudek NS ze dne 23. 6. 2010, sp. zn. 22 Cdo 3717/2008, v němž je mimo jiné uvedeno: „Provedení důkazu zvukovým záznamem může být přípustné. Přípustnost takto navrženého důkazu je nutno posuzovat vždy s ohledem na individuální okolnosti daného případu. Ustanovení § 11 a § 12 OZ poskytují ochranu jen těm projevům fyzických osob, jež mají osobní povahu. Osobní povahu proto zpravidla nemají projevy, ke kterým dochází při výkonu povolání, při obchodní či veřejné činnosti. Zvukový záznam, který je záznamem jednání společníků obchodní společnosti o problémech dané obchodní společnosti, nelze považovat za projev (projevy) osobní povahy.“

Další rozhodnutí NS ze dne 20. 1. 2010, sp. zn. 29 Cdo 4007/2008 zase vychází z výše zmíněného nálezu ÚS. V odůvodnění tohoto rozhodnutí se dočteme toto: „...vycházejí se závěrů formulovaných v nálezu ÚS ze dne 13. září 2006, sp. zn. I. ÚS 191/05 [lze uzavřít], že pořízení záznamu telefonického hovoru není nezákonné a důkaz tímto záznamem lze v občanském soudním řízení provést, avšak jen se svolením fyzické osoby, která byla účastníkem hovoru.“ Bohužel opět zde pracuje s nutným souhlasem zaznamenané osoby, které z povahy věci nedostane. Jediné spravedlivé řešení, které se nabízí, je test proporcionality.

4.2 Rozhodování českých soudů v trestním řízení

Tato podkapitola si neklade za cíl popsat všechna specifika dokazování v trestním řízení. Cílem je spíše srovnání s občanským soudním řízením s ohledem na přípustnost obrazového a zvukového záznamu jako důkazního prostředku.

Ustanovení § 88 TŘ upravuje podmínky odposlechu telekomunikačního provozu Policí České republiky, přičemž odposlech nelze povolit pro jakýkoli trestný čin, ale jen pro ty, které výslovně TŘ zmiňuje.²¹² Uvedené ustanovení se netýká tzv. prostorového odposlechu (tj. odposlechu hovoru v bytě, v restauraci), TŘ jej stejně jako ostatní procesní předpisy neupravuje. Podle odstavce 6 lze záznam telekomunikačního provozu použít jen jako důkaz v té věci, ve které byl záznam proveden, v jiné věci jen pokud budou splněny předpoklady

---

²¹² Bez významu není okolnost, že odst. 5 a 6 nejsou v souladu s judikaturou ESLP. Ve věci A. v. Francie ze dne 23. 11. 1993, A. č. 277–B, Komise výslovně řekla: (...) okolnost, že jeden z účastníků hovoru souhlasí nebo dokonce spolupracuje při odposlechu a záznamu hovoru, je bez významu pro danou otázku. Záznam soukromého hovoru bez vědomí účastníků nebo jednoho z nich je zásahem do jejich soukromé sféry, kterou chrání článek 8 Úmluvy“.

v odst. 6.²¹³ Nutno podotknout, že legálně získaný záznam by ovšem bylo možné v jiné trestní věci užít jako listinný důkaz.²¹⁴

I na dalších místech TŘ se lze setkat s přípustností pořizovat obrazové a zvukové záznamy, oprávnění se však týká pouze orgánů činných v trestním řízení. Protože § 89 odst. 2 TŘ je obsahově prakticky totožný s § 125 OSŘ, ani v trestním řízení nenajdeme výslovnou možnost, aby soukromé osoby mohly pořizovat obrazové nebo zvukové záznamy. Nutno však dodat, že pokud rozhodují soudy o přípustnosti těchto záznamů, domnívám se, že jsou vzhledem k existenci veřejného zájmu na potrestání pachatelů trestných činů benevolentnější k jejich provedení. Jak dokazuje rozhodnutí NS:²¹⁵ „S ohledem na ustanovení § 89 odst. 2 TŘ lze za důkaz použitelný v trestním řízení pokládat též obsah obrazového záznamu z kamerového systému, který poškozený nainstaloval za účelem zjištění identity osoby poškozující jeho majetek (např. jeho obydlí, jeho automobil). V takovém případě zpravidla nepředstavuje jednání poškozeného nepřípustný zásah do soukromí zaznamenané osoby, který by znamenal neúčinnost takového důkazu, i když instalaci záznamového zařízení a jeho provoz neoznámil Úřadu pro ochranu osobních údajů podle § 16 odst. 1, odst. 2 ZOOÚ.“

V dané věci mělo být dokázáno, že obžalovaný se měl dopustit poškození několika bezpečnostních zámků tím, že do nich vpravil neznámou čirou hmotu a tím byla způsobena nefunkčnost zámků. Tento skutek měl být prokázán jednak svědeckými výpověďmi, rozhodujícím důkazem však byl záznam obžalovaného. Obžalovaný namítal, že záznam však byl opatřen porušením zákona, tj. bez udělení potřebného povolení od Úřadu na ochranu osobních údajů, což ovšem znamená, že jako důkaz byl tento kamerový záznam nepoužitelný a procesně neúčinný, neboť jej poškozený získal spácháním přestupku.

NS se k této námitce vyjádřil tak, že i z rozhodnutí Úřadu pro ochranu osobních údajů vyplývá, že předmětný kamerový systém byl v daném případě použit s jednoznačným cílem zjištění identity pachatele. Při využití takto získaných osobních údajů v souladu se zákonem (tj. jejich předáním orgánům činným v trestním řízení) pak nelze takové jednání považovat za zásah do soukromí zaznamenaných osob. Formální pochybení NS spatřoval v tom, že ze strany správce kamerového systému došlo ke zpracování osobních údajů, na něž se vztahuje ZOOÚ, které však nebylo tímto správcem registrováno u Úřadu podle § 16 odst. 1 ZOOÚ. NS poznamenal, že kromě porušení citovaného ustanovení nespátřuje v provozu předmětného zařízení jiný rozpor se zákonem stanovenými pravidly pro zpracování osobních údajů, nelze

---

²¹³ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009.

²¹⁴ Podrobnosti viz nálezy ÚS ze dne 27. 4. 1994, sp. zn. II. ÚS 6/93.

²¹⁵ Usnesení NS ze dne 3. 6. 2009, sp. zn. 3 Tdo 593/2009.

přehlédnout ani to, že v daném případě poškozený přistoupil k instalaci zařízení teprve na základě opakovaně způsobené škody.

Lze tedy uzavřít, že v daném případě obrazový záznam byl připuštěn jako důkazní prostředek, protože i když kamerový systém nebyl registrován, nepůsobí bez dalšího tato vada neúčinností důkazu. Přípustnost takového důkazního prostředku je však nezbytné dle mého názoru vždy posuzovat i s přihlédnutím k právu na soukromí zakotvenému v čl. 8 Úmluvy a na nedotknutelnost osoby a jejího soukromí ve smyslu čl. 7 a čl. 10 odst. 2 Listiny. Řešení opět nabízí test proporcionality, kdy na jedné straně stojí zájem na provedení trestního řízení, odhalení pachatele trestného činu a jeho potrestání, na straně druhé zájem na ochraně soukromí

V dalším rozhodnutí²¹⁶ se NS zabýval přípustností zvukového záznamu jako důkazního prostředku v trestním řízení. NS opět spatřuje možnost provedení zvukového záznamu v ustanovení § 89 odst. 2 TŘ, avšak pouze v případě, že byl pořízen soukromou osobou (bez souhlasu osoby, jejíž hlas je takto zaznamenán). Zdůrazňuje, že ustanovení § 88 TŘ se zde neuplatní, a to ani analogicky. Významnou v takových případech bude především okolnost, zda důkaz v podobě tohoto zvukového záznamu stojí v konkrétní věci osamocen v rámci hodnocení otázky viny pachatele, anebo zda má soud k dispozici jiné důkazy, které významným způsobem nasvědčují důvodnosti obvinění a s nimiž je zvukový záznam v obsahové shodě. V daném trestním řízení bylo rozhodující, že zpochybňovaný zvukový záznam nebyl rozhodně stěžejním důkazem, neboť soud prvního stupně měl k dispozici hned několik dalších důkazů (svědeckých výpovědí), na nichž založil svůj výrok o vině obviněného. Rozhodně i zde bylo třeba přípustnost posuzovat též v rámci respektování práva na soukromí.

Vše, co bylo výše uvedeno, platí tehdy, pokud záznam pořídí soukromá osoba. V případech, kdy záznam pořídí orgán veřejné moci, je situace již zcela odlišná. Takový důkazní prostředek lze připustit jen v mezích zákonné úpravy.²¹⁷ Příkladem bych zmínil

²¹⁶ Usnesení NS ze dne 30. 5. 2007, sp. zn. 5 Tdo 459/2007.

²¹⁷ Viz čl. 2 odst. 3 Ústavy i čl. 2 odst. 2 Listiny. Jako příklad bych uvedl usnesení NS ze dne 26. 8. 2009, sp. zn. 8 Tdo 921/2009: „Nerozhodne-li z důležitých důvodů předseda senátu jinak, pak v souladu s ustanovením § 55b odst. 1 TŘ se vždy pořizuje zvukový záznam o průběhu hlavního líčení. Jestliže obviněný byl v souladu s ustanovením § 33 odst. 1 TŘ řádně poučen o právu ve své trestní věci nevypovídat a poté při vědomí, že průběh hlavního líčení bude zvukově zaznamenán, rozhodl se sám vypovídat, tedy dobrovolně poskytl svůj hlasový vzorek. Proto nelze považovat za nezákonný postup soudu, který použije takto pořízený zvukový záznam zachycující hlasové projevy obviněného jako srovnávací materiál pro vypracování znaleckého posudku (z oboru fonetika, odvětví kriminalistická audioexpertiza) ke ztotožnění osoby, jejíž hlas byl opatřen odposlechem a záznamem telekomunikačního provozu provedeným zákonným postupem podle § 88 TŘ. Takto opatřený posudek znalce je důkazem (důkazním prostředkem) použitelným v řízení před soudem (§ 89 odst. 2 TŘ).“

nález ÚS,²¹⁸ ve kterém ÚS zkritizoval trestní stíhání stěžovatelky zahájené na základě odposlechlů provedených Vojenským obranným zpravodajstvím. Důvod pořizování nahrávek Vojenským zpravodajstvím spočíval v podezření z terorismu, v trestním stíhání však šlo o podezření z trestných činů pletichy proti veřejné soutěži a veřejné dražbě. ÚS v něm uznal, že jak stíhání trestných činů, tak zájem na obraně státu jsou zásadní veřejné zájmy, avšak trestněprávní odposlechy a zpravodajské odposlechy mají zcela odlišný zákonný režim a zákonem vymezený účel, a proto nelze jejich výstupy zaměňovat či obcházet požadavky jednoho řízení používáním druhého. Jak uvedl ÚS: „Bylo by popřením principů právního státu, pokud by bylo možné záruky ústavnosti trestního řízení eliminovat (obejít) aplikací zákonů o zpravodajských službách. Ústřední hodnotou (...) ústavnosti je jednotlivec nadaný základními právy a svobodami. Veřejný zájem (jakkoli cenný) uplatňovaný obcházením TŘ by mohl posloužit k faktickému popření těchto hodnot. TŘ stanoví, jakým (jedině možným) způsobem lze dospět k závěru o vině či nevině obviněného a jak lze získávat potřebné důkazy, přičemž jeho ustanovení musí vyhovovat nárokům plynoucím z požadavku co nejšetrnějšího zásahu do základních práv jednotlivých osob v různých procesních postaveních. Použití zpravodajského odposlechu v trestním řízení jako důkazu viny nepředvídá ani TŘ a ani zákon o Vojenském obranném zpravodajství. (...) ÚS nepovažuje zákonodárcem dodržovanou diferencí mezi účely legitimujícími narušení soukromí za náhodnou či za důsledek opomenutí. Naopak. Spatřuje v ní záměr, jehož cílem je ochrana proti nebezpečné koncentraci moci (scientia potentia est – informace mají mocenský potenciál) a vytvoření pojistky proti jejímu zneužití. Dělná spolupráce jednotlivých složek veřejné moci je jistě žádoucí. Jsou však sféry, kde je z hlediska ochrany ústavních hodnot nutno trvat na co možná nejpřísnějším oddělení.“

ÚS proto konstatoval, že vojenské zpravodajství vykročilo z mezí zákona, když orgánům činným v trestním řízení poskytlo kopie telefonních odposlechlů. Státní orgány tak porušily osobní integritu stěžovatelky a takto získané nebylo možno použít v trestním řízení.²¹⁹ ÚS podotkl, že „Tajné sledování telefonických hovorů a shromažďování takových informací veřejnou mocí je přitom velmi závažným zásahem do základních práv. Zpravodajské odposlechy nedosahují garančních kvalit, které vyžaduje TŘ, a proto jich nelze použít jako důkazu v trestním řízení, neboť v tomto smyslu nebyly získány zákonným způsobem.“

---

²¹⁸ Nález ÚS ze dne 29. 2. 2008, sp. zn. I. ÚS 3038/07.

²¹⁹ MOLEK: *Právo na...*, s. 265 - 266.

Lze shrnout, že rozhodně nelze a priori vyloučit možnost připustit použití záznamu pořízeného soukromou osobou bez vědomí třetí osoby v rámci trestního řízení.²²⁰ Soudy rozhodující v trestním řízení záznamy připouštějí (pokud byly pořízeny soukromou osobou), je však třeba vždy zjišťovat, zda nedošlo k porušení práva na soukromí zaručeného jednak v mezinárodních smlouvách, jednak ve vnitrostátních zákonech. Domnívám se však, že paušálně lze tvrdit, že veřejný zájem na ochraně společnosti před trestnou činností bude mít přednost před individuálním právem jednotlivce. Proto na rozdíl od občanského soudního řízení dochází k jejich provádění. Nelze však tvrdit, že v civilním řízení není žádný veřejný zájem – je zde veřejný zájem na zjištění pravdy. Proto se domnívám, že i v civilních věcech není logický důvod k tomu, aby takové důkazní prostředky nebyly prováděny.

4.3 Rozhodování českých orgánů ve správním řízení

Na začátku této podkapitoly je třeba poznamenat, že mé úvahy jsou v této oblasti značně limitovány, jelikož judikatura je z valné části občanskoprávní a trestněprávní a správní soudy, se k tomuto problému dosud autoritativně nevyjadřovaly, byť existuje několik výjimek.

Z rozhodovací činnosti NSS se mi podařilo nalézt judikát, který se dotýká využitelnosti nahrávek jako důkazu, a to v rozsudku ze dne 28. 11. 2007, sp. zn. 7 As 7/2007, kde NSS aprobuje využití utajené nahrávky jednání taxikáře, pořízené soukromou osobou. Šlo ale o novináře, kteří se odvolávali na zpravodajskou licenci. Uvedl doslova: „Důkaz videozáznamem, který pořídili novináři z titulu zpravodajské licence, k podpoře věrohodnosti uveřejněných tiskových sdělení, není ve správním řízení, jakož i v řízení před správními soudy nepřijatelný.“

Skutkově stejným, avšak s podstatnou změnou v osobě pořizovatele nahrávky se NSS zabýval též v rozsudku ze dne 5. 11. 2009, sp. zn. 1 Afs 60/2009, v němž posuzoval použití utajené pořízeného záznamu jako důkazu ve správním řízení, který ale pořídil sám správní orgán. NSS uvedl, že neexistuje právní základ pro utajené pořizování nahrávek orgány veřejné moci pro účely správního řízení, tudíž takovou nahrávku nelze připustit, protože státní moc lze uplatňovat jen v případech, v mezích a způsoby, které stanoví zákon.

Za zásadní judikát považuji rozsudek NSS ze dne 18. 11. 2011, sp. zn. 2 As 45/2010, ve kterém uvádí, že: „I za situace, kdy kamerový záznam pořízený soukromou osobou, který

---

²²⁰ LIPAŤSKÝ, Jan, KUČERA, Petr. *Použitelnost záznamů pořízených soukromou osobou v rámci trestního řízení* [online]. epravo.cz, 10. 10. 2012 [cit. 21. 3. 2013]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/pouzitelnost-zaznamu-porizenych-soukromou-osobou-v-ramci-trestniho-rizeni-85539.html>>.

zasahuje do sféry osobnostních práv zaznamenané osoby, nebyl pořízen s jejím souhlasem či v souladu se zákonnými výjimkami, není jeho použitelnost pro potřeby dokazování ve správním řízení zcela vyloučena. V těchto případech je vždy nutno poměřit legitimitu cíle, kterého mělo být pořízením záznamu dosaženo, na straně jedné a přiměřenost užitého postupu na straně druhé. Je tak vždy nutno uvážit, zda v konkrétním případě může nad ochranou osobnostních práv dotčeného subjektu převážit zájem společnosti na objasnění a potrestání deliktů a především pak ochrana ústavně zaručených práv pořizovatele takového záznamu.“

Obdobně jako v případě rozhodnutí NS²²¹ i NSS dovozuje, že: „Je-li kamerový systém, z něhož pochází posuzovaný záznam, provozován bez oznámení Úřadu pro ochranu osobních údajů, nejde jen z tohoto důvodu o důkaz nezákonný. Porušení této povinnosti má ve vztahu k dokazování pouze ten následek, že, má-li být takto pořízený záznam použit jako důkaz ve správním či soudním řízení, neplatí presumpce provozování tohoto systému v souladu se zákonem, a bude tak nutné provést celkové posouzení, zda docházelo ke zpracovávání osobních údajů v rozporu se zákonem, či nikoliv.“

Skutkově šlo o situaci, kdy žalobce při couvání naboural do cizího vozu, přičemž při tomto jednání byl zachycen soukromým kamerovým systémem. Jednalo se prakticky o jediný důkazní prostředek, protože jinak byly k dispozici jen tvrzení žalobce a řidiče nabouraného vozidla, které si vzájemně odporují. Za toto jednání mu byla uložena pokuta v souladu s příslušnými ustanoveními zákona. Záznam však žalobce považuje za procesně nepoužitelný, neboť je v rozporu s právem na ochranu jeho osobnosti. Dle názoru krajského soudu je tento záznam legálně získaným důkazem, který správní orgán mohl použít k objasnění deliktu. Ze záznamu nebylo zjištěno, že by tímto způsobem bylo možné identifikovat osoby řidičů nebo tabulky registračních značek vozidel. Totožnost řidičů byla v dané věci zjištěna až Policií České republiky. Krajský soud se proto ztotožnil se závěry správních orgánů, že použitím kamerového záznamu jako důkazu nebyla zasažena osobnostní práva žalobce ani jeho soukromí.

NS uvedl, že tehdy, kdy mezi pořizovatelem obrazového záznamu a subjektem, který je na něm zaznamenan, existuje horizontální vztah, nemusí ani případné porušení právních předpisů chránících osobnostní práva dotčeného subjektu vždy a nutně znamenat nepoužitelnost tohoto důkazního prostředku jako důkazu. Zcela správně navrhuje provést test

---

²²¹ Usnesení NS ze dne 3.6.2009, sp. zn. 3 Tdo 593/2009.

proporcionality. Konkrétně tedy práva na ochranu soukromí a zájmu společnosti na ochraně před deliktním jednáním a na tom, aby tato jednání byla odhalena a potrestána.

Za zmínku stojí i nepřenositelnost využití odposlechů, které lze nalézt podobně jako v případě ÚS²²² i v rozhodnutí kárného senátu NSS.²²³ Nepřipustil přenos odposlechů z trestního řízení vůči jedné osobě do kárného stíhání jiné osoby. Kárný senát označil za kárný delikt postup vrchní státní zástupkyně, které byly předloženy odposlechy ve věci trestního stíhání třetí osoby. Z odposlechů vyplynulo, že si s touto třetí osobou telefonoval také jeden z jejích podřízených státních zástupců, přičemž obsah rozhovorů byl více než problematický. Na základě těchto odposlechů proti němu zahájila kárné stíhání, ovšem následně byla sama kárně stíhána a odsouzena. Kárný senát k tomu uvedl, že: „Do soukromí jiného lze zasáhnout pouze na základě zákona a ze stanovených zákonných důvodů. Pokud tedy zákon umožňuje provést odposlechy za stanovených podmínek (§ 88 TR), hovoří o této možnosti pouze v souvislosti s trestním řízením a nepřipouští žádnou možnost jejich použití (resp. zneužití) např. v oblasti pracovněprávní.“ Není však bez významu, že kárný senát vycházel při dokazování v řízení proti vrchní státní zástupkyni mimo jiné z těchto odposlechů.²²⁴

4.4 Rozhodování Evropského soudu pro lidská práva

ESLP se v řadě věcí zabývá přípustností důkazních prostředků, které nebyly získány zákonným způsobem, zejména takových, které byly získány s porušením některého práva chráněného Úmluvou. Konkrétně jde o právo na ochranu soukromého života a důvěrného charakteru telefonického rozhovoru zaručeného čl. 8 Úmluvy.

ESLP přípustnost důkazů v zásadě ponechává na úvaze vnitrostátního soudce a sám ji posuzuje jen z hlediska respektování požadavků spravedlivého procesu definovaných v čl. 6., protože podle jeho názoru Úmluva obecně přípustnost důkazů neupravuje.²²⁵ Proto otázku, zda přijetí důkazu opatřeného porušením jiných práv zaručeného Úmluvou nebo porušením domácího zákona, posuzuje ESLP z hlediska, zda řízení vcelku, včetně způsobu provedení důkazů, mělo spravedlivý charakter.²²⁶

ESLP se zabýval nejen odposlechem telefonu, ale také tajným sledováním podezřelých osob za pomoci akustických nebo audiovizuálních technických prostředků. Používání těchto

²²² Viz předcházející podkapitola nález ÚS ze dne 29. 2. 2008, sp. zn. I. ÚS 3038/07.

²²³ Rozhodnutí kárného senátu NSS ze dne 14. 10. 2011, sp. zn. 12 Ksz 4/2011.

²²⁴ MOLEK: *Právo na...*, s. 267.

²²⁵ Rozsudek ESLP ze dne 12. 7. 1988, Schenk proti Švýcarsku, A č. 140, § 46.

²²⁶ Rozsudek ESLP ze dne 6. 12. 1988, Barberà a další proti Španělsku, A č. 146, § 68.

metod klade dvě otázky, a sice otázku, zda takové sledování bylo v souladu s právem na soukromý život a popř. důvěrnost „korespondence“ zaručeného čl. 8 Úmluvy a otázku, zda použitím takto opatřeného důkazu nebylo porušeno právo osoby na spravedlivý proces podle čl. 6 Úmluvy.

Ve věci P. G. a J. H. v. Spojené království²²⁷ na základě informace, že obvinění připravují ozbrojené přepadení, policie namontovala do jejich bytu odposlouchávací zařízení. Rozhovory v bytě byly nahrávány po dobu dvou týdnů, než bylo zařízení odhaleno. Stěžovatelé byli zatčeni. Odmítli poskytnout vzorky svých hlasů, aby mohly být porovnány s hlasy na záznamu odposlechu. Byli však tajně odposloucháváni za pomoci zařízení instalovaného v policejní cele za účelem opatření vzorků hlasů. Výsledky odposlechů byly použity jako důkaz v trestním řízení a stěžovatelé byli odsouzeni. Stěžovali si, že jednak bylo porušeno jejich právo na soukromý život, jednak právo na spravedlivý proces.²²⁸

Ke sporné otázce, zda odposlech v policejní cele zasáhl do soukromého života stěžovatelů, ESLP řekl: „Při určení, zda opatřením provedeným mimo obydlí individua nebo jiných soukromých objektů bylo zasázeno do jeho soukromého života, je třeba přihlížet k více okolnostem. Vzhledem k tomu, že za určitých podmínek se lidi vědomě a úmyslně zabývají činnostmi, které mohou být registrovány a sledovány veřejností, rozumný předpoklad, že bude respektováno jejich soukromí, může být významným, i když nikoli rozhodujícím faktorem. Osoba kráčející po ulici je nutně viděna jinými osobami, které se tam také nacházejí. Sledovat takovou veřejnou scénu za pomoci technických prostředků (např. když bezpečnostní agent pozoruje za pomoci televize uzavřený sektor) má podobnou povahu. Naproti tomu systematické nebo permanentní sledování takové scény může klást problém týkající se soukromého života.“²²⁹ Podle ESLP šlo o zásah do soukromého života také proto, že nahrávání hlasu a jeho analýza se týkají osobních údajů. Pro taková opatření musí existovat specifický zákonný základ,²³⁰ což se týká i tajného odposlechu v policejní cele. Bylo proto porušeno právo stěžovatelů na soukromý život.

Pokud jde o použití výsledků odposlechů a analýzy hlasů jako důkazů v trestním řízení, ESLP konstatoval, že odposlechy nebyly nezákonné v tom smyslu, že by odporovaly vnitrostátnímu trestnímu právu. Nezákonnost (z hlediska čl. 8 Úmluvy) se vztahovala jen k absenci zákona opravňujícího zásah do práva na respektování soukromého života. ESLP však

²²⁷ Rozhodnutí ESLP ze dne 25. 9. 2001, P. G. a J. H. proti Spojenému království, stížnost č. 44787/98..

²²⁸ REPÍK, Bohumil: Otázky dokazování v trestním řízení v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva v letech 2001-2002, *Bulletin advokacie*, 2003, č. 8, s. 38.

²²⁹ Rozhodnutí ESLP ze dne 25. 9. 2001, P. G. a J. H. proti Spojenému království, stížnost č. 44787/98.

²³⁰ Který však v dané době ve Spojeném království neexistoval.

neviděl porušení čl. 6 Úmluvy použitím nezákonného odposlechu, protože stěžovatelé měli možnost jeho zpochybnění ve vnitrostátním soudním řízení a předmětný materiál nebyl jediným důkazním prostředkem použitým proti stěžovatelům. Vnitrostátní soud měl pravomoc důkazy vyloučit, kdyby měl za to, že jejich použití by vedlo k nespravedlnosti.²³¹

ESLP tedy nutně nevylučuje důkaz, získaný v rozporu s omezeními právy (právem na soukromí). V rozsudku Schenk proti Švýcarsku²³² ESLP neviděl porušení spravedlivého procesu v připuštění kazetové nahrávky konverzace mezi stěžovatelem a jinou osobou pořízené státním orgánem v rozporu se švýcarským právem. Jednalo se tudíž o důkazní prostředek získaný nezákonným způsobem. Nahrávka totiž nebyla jediným (ale rozhodujícím) důkazem, a hlavně stěžovatel měl možnost napadnout její autentičnost, mohl klást otázky policistovi, který inicioval pořízení nahrávky, a vůbec byla zaručena všechna procesní práva k jejímu zpochybnění. ESLP zde tedy došel k závěru, že použití nezákonně získaného záznamu nepřipravilo stěžovatele o právo na spravedlivý proces.²³³

Ve věci Turquin v. Francie²³⁴ byl použit jako důkaz záznam telefonického rozhovoru pořízený jedním z jeho účastníků bez jakékoli asistence státního orgánu, což je podstatný rozdíl od dosud řešených případů, kdy při odposlechu jedním z účastníků telefonického rozhovoru asistoval policejní orgán. Obviněný, který byl v rozvodovém řízení, hlásil zmizení svého syna. Bylo zahájeno řízení pro únos. Manželka obviněného předložila vyšetřujícímu soudci záznam telefonického rozhovoru s manželem, pořízený bez jeho vědomí, v němž manžel přiznal, že syna zabil. Přepis záznamu byl připojen ke spisu jako důkaz. Obviněný namítal, že jde o podvodnou montáž, což vyloučil znalec. Obviněný pak uznal existenci rozhovoru, ale tvrdil, že šlo z jeho strany o taktický manévr, aby donutil manželku vrátit se k němu. Žádal vyloučit důkaz z řízení a podal trestní oznámení na manželku, ale ani jeden z jeho návrhů nebyl úspěšný. Byl odsouzen pro vraždu k 20 letům vězení, ačkoli se tělo syna nikdy nenašlo.²³⁵

Vnitrostátní soudy nepovažovaly záznam za porušení stěžovatelova práva na soukromý život. Soud se nemohl zabývat otázkou, zda pořízením záznamu došlo k porušení článku 8 Úmluvy, neboť nebyla dána zodpovědnost státu. Obviněný nikdy nepopřel obsah záznamu, mohl se k němu i k autentičnosti záznamu vyjádřit a uplatnit všechny námítky před

---

²³¹ SVÁK, Ján. *Ochrana lidských práv: Z pohledu judikatury a doktríny štrasburských orgánů ochrany práv*. 2. vydání. Bratislava: EuroKodex, 2006. s. 595.

²³² Rozsudek ESLP ze dne 12. 7. 1988, Schenk proti Švýcarsku, stížnost č. 10862/84.

²³³ REPÍK, Bohumil: Otázky dokazování v trestním řízení v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva v letech 2001-2002, *Bulletin advokacie*, 2003, č. 8, s. 38.

²³⁴ Rozsudek ESLP ze dne 24. 1. 2002, č. st. 43467/98.

²³⁵ REPÍK: Otázky dokazování ..., s. 38.

soudem. Kromě toho tu byly i další důkazy. K porušení práva na spravedlivý proces tedy nedošlo.²³⁶

Ve věci *Perry v. Spojené království*²³⁷ byl stěžovatel stíhán pro sérii loupeží. Vícekrát se vyhnul rekognici ze strany svědků. Proto byl tajně filmován při převozu z vazby, kde byl pro jinou trestnou činnost, v místnosti policejního komisariátu, která byla přístupná veřejnosti. Jedenáct dobrovolníků pak imitovalo jednání a gesta stěžovatele, což bylo také filmováno. Filmy byly promítnuty svědkům, z nichž dva stěžovatelé formálně identifikovali jako pachatele loupeží. Předtím, než byly videozáznamy takto použity, byli stěžovatel a jeho obhájce o tom informováni. Žádosti stěžovatele o vyloučení tohoto důkazu z řízení soud nevyhověl, i když připustil, že byly porušeny předpisy upravující činnost policie.

ESLP nezjistil, že by byl porušen čl. 6 odst. 1 Úmluvy. Článek 8 nebyl předmětem stížnosti. Soud vyslovil, že použití důkazu opatřeného bez zákonného základu nebo nezákonnými prostředky zpravidla neodporuje článku 6 odst. 1 Úmluvy, jestliže jsou obviněnému poskytnuty dostatečné procesní garance pro kontradiktorní projednání důkazu. Je třeba ovšem připomenout, že Soud v řadě dalších rozsudků vyžaduje kromě toho podmínku, aby vina byla prokázána též dalšími důkazy.²³⁸

V podstatě stejně rozhodl Soud ve věci *Chalkey v. Spojené království*,²³⁹ kde šlo o odposlech za pomoci odposlouchávacího zařízení instalovaného v bytě obviněného, který neměl zákonný základ. Důkaz záznamem odposlechu byl kontradiktorně projednán a byly k dispozici též jiné důkazy. Kromě toho poté, co soudce odmítl vyloučit důkaz z řízení, obviněný vinu uznal.

Případ *Allan v. Spojené království*²⁴⁰ je poněkud složitější. Obviněný a spoluobviněný byli ve vazbě pro podezření z krádeže. V cele i v hovorně byli tajně sledováni za pomoci audiovizuálního prostředku v souvislosti s jednou vraždou. Byly nahrány rozhovory mezi obviněnými a jednou návštěvnící. Poté byl nasazen do cely obviněného policejní informátor vybavený odposlechem. Ten svědčil, že obviněný se mu přiznal, že byl na místě vraždy. Toto přiznání však nebylo nahráno a kromě svědectví informátora žádný jiný důkaz o spojení obviněného s vraždou neexistoval. Soud uvedené důkazy připustil a obviněný byl odsouzen pro vraždu na doživotí.²⁴¹

---

²³⁶ Tamtéž.

²³⁷ Rozsudek ESLP ze dne 29. 4. 2002, *Perry proti Spojenému království*, č. 63737/00.

²³⁸ REPÍK: Otázky dokazování ..., s. 38.

²³⁹ Rozhodnutí ESLP ze dne 26. 9. 2002, *Chalkey v. Spojené království*, č. 63831/00.

²⁴⁰ Rozhodnutí ESLP ze dne 5. 11. 2002, *Allan v. Spojené království*, č. 48539/99.

²⁴¹ REPÍK: Otázky dokazování ..., s. 38.

ESLP zjistil porušení čl. 8 Úmluvy, neboť pro odposlechy, neexistoval ve vnitrostátním právu zákonný základ. Nezjistil však ze známých důvodů porušení článku 6 odst. 1 Úmluvy, pokud byly záznamy odposlechů použity jako důkaz.

Naproti tomu zjistil porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy, pokud šlo o svědectví tajného informátora, že obviněný se mu k účasti na vraždě přiznal. Soud zjistil, že bylo porušeno právo obviněného mlčet. Toto právo zásadně umožňuje obviněnému volbu vypovídat nebo mlčet. Tato volba je ohrožena, jestliže státní orgány použijí úskok, aby vylákaly doznání nebo jiná osvědčující vyjádření. Doznání učiněné před informátorem nebylo spontánní, ale bylo vyprovokováno neustálými dotazy informátora, který na základě instrukcí policie usměrňoval rozhovory za podmínek, které lze považovat za obdobné podmínkám výslechu, ale bez záruk, které doprovázejí skutečný výslech před policií. Nebylo sice zjištěno žádné přímé donucení, ale obviněný byl vystaven psychologickému nátlaku, který poškodil dobrovolnost jeho doznání. Za těchto okolností je třeba považovat informace takto získané za informace, které byly opatřeny proti vůli obviněného. Jejich použití v procesu porušilo právo obviněného mlčet a neobviňovat sebe samého.²⁴²

V případě Khan versus Spojené Království²⁴³ soud konstatoval, že použití záznamu telefonického rozhovoru stěžovatele v soudním procesu nebylo v rozporu s požadavky kladenými čl. 6 odst. 1 Úmluvy bez ohledu na to, že byl získán za okolností, při kterých ESLP z hlediska čl. 8 Úmluvy dospěl k závěru, že nebyl získán v souladu se zákonem.

---

²⁴² REPÍK: Otázky dokazování ..., s. 38.

²⁴³ Rozsudek ESLP ze dne 12. 5. 2000, Kahn proti Spojenému království, stížnost č. 35394/97

Závěr

Z rozboru judikatury soudů jsem zjistil, že má původní domněnka o tom, že obrazový nebo zvukový záznam není jako nezákonný důkazní prostředek přípustný v soudních řízeních, se bohužel potvrdila. Naštěstí výše zmíněné platí prakticky jen v občanském soudním řízení, v trestním a správním řízení je již nastolen správný směr. Osobně nevidím důvod, proč tyto důkazní prostředky nejsou přípustnými v civilních věcech. Jistě, v trestním a správním řízení vystupuje do popředí i veřejný zájem společnosti a státu na sankcionování pachatele trestného činu, resp. správního deliktu. Nelze ale přece tvrdit, že bychom nenašli veřejný zájem i v občanském soudním řízení, vždy bude přítomen alespoň veřejný zájem na objektivním zjištění pravdy. Opominout nelze, že trestným činem může být spáchán i civilní delikt. Proč by tedy trestný čin měl být prokazován širším okruhem důkazů než civilní delikt?

Ač původním autorovým záměrem bylo podat ucelený výklad judikatury ve věcech civilních, trestních i správních, v průběhu prací musel ze svých požadavků slevit, tudíž část věnující se trestnímu a správnímu řízení je spíše exkurzem do zmíněné problematiky. Z tohoto důvodu i v závěrečných hodnoceních budu především posuzovat občanské soudní řízení.

Při zodpovězení hypotézy, zda nutně každý nezákonný důkazní prostředek musí být i nepřípustným, jsem dospěl k závěru, že nikoli. Jsem přesvědčen, že nelze kategoricky odmítnout každý nezákonně získaný důkaz jako nepřípustný, neboť je třeba posoudit, zda zájem na ochraně práva na spravedlivý proces nepřevažuje nad zájmem na ochraně osobnosti.²⁴⁴ Lze se setkat i s názory, že nezákonný důkaz po provedení testu proporcionality se stane důkazem opatřeným v souladu s právem. Takový závěr je třeba podle mého názoru odmítnout, protože by tím de facto došlo k popření práva na soukromí dotčené osoby. Test proporcionality nemůže vést k úplnému popření práva, vždy je zapotřebí právo zachovat alespoň v nejmenší možné míře. Jak uvádí i prof. Malenovský, konflikt mezi základními právy nelze řešit absolutním upřednostněním jednoho práva a absolutním potlačením druhého.

Můžeme také namítat, že porušením práva na spravedlivý proces by na straně zaznamenané osoby bylo připuštění tohoto důkazního prostředku. Osobně však nejsem zastáncem tohoto názoru, ale i kdybychom tuto možnost připustili, nelze tvrdit, že výsledek testu proporcionality by se z tohoto důvodu přiklonil ve prospěch dotčené osoby, protože úspěch nemůže být závislý na mechanickém porovnávání počtu možných kolidujících práv.

---

²⁴⁴ Nesouhlasné stanovisko zaujímá např. KOCINA, Jan. Záznamy telefonických hovorů pořízené třetími osobami jako důkaz. *Bulletin advokacie*, 2009, č. 3. s. 24.

Nepřipouštění těchto důkazních prostředků vede mnohdy ke zcela absurdním závěrům. Představme si situaci, soused mi úmyslně ničí majetek, pokud jeho jednání zdokumentuji např. na videokameru, s cílem abych nahrávku použil v zřejmě nevyhnutelném civilním řízení, jsou jeho osobnostní práva ohrožena, a tudíž nebude videonahrávka jako nezákonná připuštěna. V případě, že úplně stejné jednání uvidí procházející reportér a pořídí fotografii, kterou uveřejní v místním tisku, díky zpravodajské licenci jsou omezena osobnostní práva pachatele v souladu se zákonem.

Taktéž je nutné uvědomit si účel zákonné úpravy osobnostních práv. Domnívám se, že zákonodárce právní úpravou jistě nesledoval to, aby poskytoval ochranu protiprávnímu jednání. Legálním cílem bylo poskytnutí ochrany před neoprávněným zasahováním do osobnostních práv. I z tohoto důvodu se domnívám, že není důvod nepřipouštět obrazové nebo zvukové záznamy jako důkazní prostředky, protože účelem jejich užití není osobě zachycené na záznamu neoprávněně zasáhnout do jejich osobnostních práv, nýbrž objektivně zjistit skutkový stav a tím dospět ke spravedlivému rozhodnutí. Lze vyjádřit domněnku, že svým vlastním chováním člověk předurčuje míru možného legitimního zásahu do osobnostních práv, resp. do soukromí.

Na základě kritické analýzy dosavadní judikatury, jsem zjistil, že výše zmíněné důkazní prostředky soudy shledávají nepoužitelnými především z důvodu porušení základních práv, v konkrétních případech práva na soukromí, popř. práva na ochranu tajemství zpráv podávaných telefonem. Avšak skutečnost, že i procesní strana navrhuující provedení tohoto důkazního prostředku má základní právo a to sice právo na spravedlivý proces, nebývá v judikatuře soudů zohledňováno. To je výrazný prohřešek současné rozhodovací praxe soudů, protože právo na spravedlivý proces je sice možné omezit, nelze jej však úplně popřít. Omluvou jim rozhodně nemůže být, že soudy konflikt základních práv nerozpoznají. Každý má přeci právo na to, aby bylo rozhodnuto na základě objektivně zjištěného skutkového stavu.

Oporou jim v tom není ani rozhodovací činnost ÚS, která sice aplikuje princip proporcionality, nicméně především v případech rušení právních předpisů z důvodu jejich neústavnosti, popř. nezákonnosti. V případech ústavních stížností bohužel ani ÚS příliš nereflektuje tento princip. Negativně lze hodnotit náleze ÚS ze dne 13. září 2006, sp. zn. I. ÚS 191/05, kdy sice připouští možnost použití principu proporcionality, když uvádí: „Při střetu základních práv, které stojí na stejné úrovni, bude vždy věcí nezávislých soudů, aby s přihlédnutím k okolnostem každého jednotlivého případu pečlivě zvážily, zda jednomu právu nebyla neodůvodněně dána přednost před právem druhým“ sám jej však neprovádí a záznam telefonického rozhovoru shledává nepřipustným.

Existuje několik možností jak dosáhnout přípustnosti záznamu zasahujícího do osobnostního práva. Právně nejčistější by jistě bylo, pokud by nahrávka vůbec nepředstavovala zásah do soukromí, což NS dovedl v případech profesních jednání (bohužel ale v rozporu s výkladem soukromí prezentovaným ESLP). Další možností je interpretace § 12 odst. 2 ObčZ tak, že sám o sobě představuje legální zásah do práva na ochranu osobnosti (což bylo však odmítnuto ÚS). Další možnost přípustnosti takového důkazního prostředku je založena právě na základu principu proporcionality, přičemž bude nutné v každém konkrétním případě jednotlivá dotčená práva poměřovat.

Test proporcionality je nutno aplikovat tehdy, když při konfliktu základních práv není v právních předpisech jejich střet upraven. Soudu je dána možnost ústavně zaručené právo omezit, a to na základě vlastního uvážení a jen takovým způsobem, aby byla šetřena podstata práv a k zásahu došlo v co nejmenším rozsahu. Právo na ochranu soukromí není absolutně nedotknutelným statkem, je možné jeho omezení. Princip proporcionality je reflektován při řešení této problematiky trestními i správními soudy, správnost této myšlenky jen potvrzuje judikatura Evropského soudu pro lidská práva. I ÚS se opakovaně vyjadřuje, že k omezení základních práv a svobod může dojít v případě jejich vzájemné kolize, a to i v případě, že takové omezení není výslovně předpokládáno. Oporou tohoto principu představuje ustanovení čl. 4 odst. 4 Listiny, které orgánům aplikace práva ukládá povinnost minimalizace zásahů do práv.

Pokud jde o hodnocení důkazů, i přesto že je soudy převážně uplatňována zásada volného hodnocení důkazů, dovoluji si vyjádřit domněnku, že objektivnější poznání než těmito záznamy si lze stěží představit. I když zde existuje nebezpečí manipulace, vytržení z kontextu a další rizika, obecně platí, že umožňují soudci objektivněji zjistit skutečnost než nejčastěji používaný důkazní prostředek, jímž je svědecká výpověď. Zde se nabízí další paradox současné judikatury v civilních věcech. Obecně záznam není přípustný, svědecká výpověď týkající se toho samého jednání, ze kterého je pořízen záznam, přípustná je, dokonce je pod hrozbou sankce na svědkovi vymáhána. Pro soudy je tedy rozhodující forma, jejímž prostřednictvím poznávají skutečnost, nikoliv obsah, byť intenzita „zásahu“ do pachatelova soukromí je ve výsledku prakticky tatáž.

Pozornost si také zaslouží skutečnost, kdo je původce nahrávky. Zcela zásadní rozdíl spočívá v tom, zda záznam byl pořízen orgánem veřejné moci (např. záznam odposlechu telefonního rozhovoru dle § 88 TŘ), či zda je jeho původcem soukromá osoba. Pokud existuje mezi pořizovatelem záznamu a dotčenou osobou vztah vertikální, musí být takový postup zákonem výslovně předpokládán a musí být striktně splněny všechny podmínky zákonem

vyžadované, existuje-li mezi těmito subjekty vztah horizontální, nelze takový záznam, i při nesplnění všech s tím spojených zákonných omezení, pro potřeby dokazování a priori vyloučit.²⁴⁵

Závěrem bych uvedl, že i přesto, že k dané věci existuje judikatura NS v civilních věcech nepřipouštějící tyto důkazní prostředky, soudce, který bude rozhodovat o jejich provedení či nepřipuštění, by automaticky neměl převzít vyslovený právní názor, aniž by přihlédl ke konkrétním aspektům předloženého případu.

---

²⁴⁵ Inspirace rozsudkem NSS ze dne 18. 11. 2011, sp. zn. 2 As 45/2010.

Seznam použitých zdrojů

Primární zdroje

- BOGUSZAK, Jiří a kol. *Teorie práva*. Praha: ASPI, 2004. 347 s.
- ČAPEK, Jan. *Evropský soud a Evropská komise pro lidská práva: Přehled judikatury a nejzávažnějších případů. Vzory podání*. 1. vydání. Praha: Linde, 1995. 642 s.
- DOLEŽÍLEK, Jiří.: *Přehled judikatury ve věcech ochrany osobnosti*. 2. vydání. Praha: ASPI, 2008. 216 s.
- DRÁPAL, L. a kol. *Občanský soudní řád II*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. 1600 s.
- ELIÁŠ, Karel a kol. *Občanský zákoník: velký akademický komentář. Úplný text zákona s komentářem, judikaturou a literaturou podle stavu k 1. 4. 2008. 1. svazek*. Praha: Linde, 2008. s. 1391.
- ELIÁŠ, Karel. a kol., *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou*. Ostrava: Sagit, 2012. 1119 s.
- FIALA, J. *Důkaz zavinění v občanském soudním řízení*. Praha: Československá akademie věd, 1965. 150 s.
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo procesní*. 1. vydání. Praha: Leges, 2010. 784 s.
- KNAP, Karel a kol. *Ochrana osobnosti podle občanského práva*. 4. vydání. Praha: Linde Praha, 2004. 435 s.
- KNAP, Karel. K problematice práva na ochranu osobnosti. SZ, roč. 66, č. 2.
- LIPAŤSKÝ, Jan, KUČERA, Petr. *Použitelnost záznamů pořízených soukromou osobou v rámci trestního řízení* [online]. epravo.cz, 10. 10. 2012 [cit. 21. 3. 2013]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/pouzitelnost-zaznamu-porizenych-soukromou-osobou-v-ramci-trestniho-rizeni-85539.html>>.
- MOLEK, Pavel. *Právo na spravedlivý proces*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2012. 576 s.
- MORÁVEK, Jakub. Kdy lze jako důkazní prostředek připustit záznam z kamerového systému? *Právní rozhledy*, 2011, č. 13, s. 457.
- NONNEMANN, František. Právní úprava ochrany osobnosti v novém občanském zákoníku a její vztah k ochraně osobních údajů. *Právní rozhledy*, 2012, č. 13-14. s. 505.
- PECINA, T. Komentář k: Kühn, Z. K přípustnosti důkazu utajenou audiovizuální nahrávkou v civilním řízení. *Jiné právo* [online]. Změněno 12. 12. 2009 [cit. 2012-02-09]. Dostupné z: <<http://jinepravo.blogspot.com/2009/12/k-pripustnosti-dukazu-audiovizualni.html>> .

- POTMĚŠIL, Jan. *Přípustnost audio a video nahrávek jako důkazu*. [online]. jinepravo.blogspot.cz, 16. 12. 2009 [cit. 21. 3. 2013]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.cz/2009/12/jan-potmesil-pripustnost-audio-video.html>>.
- REPÍK, Bohumil: Otázky dokazování v trestním řízení v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva v letech 2001-2002, *Bulletin advokacie*, 2003, č. 8, s. 38.
- SVOBODA, Karel. *Dokazování*. Praha: ASPI, 2009. 392 s.
- ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 6. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. 3004 s.
- ŠVESTKA, Jiří a kol. *Občanský zákoník I, II*. 2. vydání. Praha: C. H. BECK, 2009. 2321 s.
- ŠVESTKA, Jiří, DVOŘÁK, Jan. *Občanské právo hmotné*. 5. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2009. 460 s.
- TELEC, Ivo. O nehmotných statcích a duševním vlastnictví. *Právní rozhledy*, 1997, č. 11. s. 549.
- TELEC, Ivo. Přirozené právo osobnostní a jeho státní ochrana, *Právní rozhledy*, 2007, č. 1, s. 1.
- TELEC, Ivo. Svolení, nebo zákonné licence v právu osobnostním. *Právní rozhledy*, 2007, č. 24. s. 879 – 883.
- WINTEROVÁ, Alena a kol. *Civilní právo procesní*. 5. vydání. Praha: Linde, 2008. 751 s.

Sekundární zdroje

- ALEXY, Robert. *The theory of constitutional rights*. Oxford: Oxford University Press, 2002. 462 s.
- GSCHNITZER, Franz. *Allgemeiner Teil des bürgerliches Rechts*. Wien: Springer Verlag, 1966. 955 s.
- HAMULÁKOVÁ, Klára. *Zásada koncentrace řízení a její uplatnění v civilním soudním řízení*. Praha: Leges, 2010. 191 s.
- HANUŠ, Libor. Ústavněprávní vady důkazního procesu z pohledu judikatury Ústavního soudu. *Právní rozhledy*. 2006, č. 18, s. 647-653.
- HOLLÄNDER, Pavel: *Filosofie práva*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2006. 303 s.
- JANEČKOVÁ, Eva, BARTÍK, Václav. *Kamerové systémy v praxi*. Praha: Linde, 2011. 240 s.
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2009. 1216 s.
- KNAPP, Viktor. *Teorie Práva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995. 247 s.
- KOSAŘ, David. Kolize dvou základních práv v judikatuře Ústavního soudu ČR. *Jurisprudence*, 2008, č. 1, s. 3 – 19.

KOZIOL, Helmut., WELSER, R. *Grundriss des bürgerlichen Rechts*. Wien: Manz, 1976. 251 s.

MACUR, J. *Postmodernismus a zjišťování skutkového stavu v civilním soudním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, 2001, 219 s.

MACUR, J. Substancování skutkových přednesů stran v civilním soudním řízení. *Právní rozhledy*, 1998, č. 9, s. 433-438.

MAŠTALKA, Jiří. Návrh nového občanského zákoníku z pohledu ochrany soukromí a osobních údajů. *Právní rozhledy*, 2010, č. 10, s. 369.

SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 2. vydání, Praha: ASPI – Wolters Kluwer, 2009. 464 s.

Stanovisko Úřadu pro ochranu osobních údajů č. 6/2009 „Ochrana soukromí při zpracování osobních údajů“ [online]. Listopad 2009 [cit. 12. ledna 2013]. Dostupné na <http://www.socialnisluzby.org/legislativa/vyklady-UOOU/files/UOOU_Stenovisko_2009_6.pdf>.

STAVINHOVÁ, J., HLAVSA, P. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2003. 235 s.

SVÁK, Ján. *Ochrana lidských práv: Z pohľadu judikatury a doktríny štrasburských orgánov ochrany práv*. 2. vydání. Bratislava: EuroKodex, 2006. 1116 s.

TRYZNA, Jan. *Právní principy a právní argumentace*. Praha: Auditorium, 2010. 336 s.

WEICHBROT, Johannes. *Der verbotene Beweis im Straf- und Zivilprozess*. Tübingen: Mohr Siebeck, 2012. 410 s.

Právní předpisy

Mezinárodní pakt o občanských a politických právech z roku 1966, vyhl. pod č. 120/1976 Sb.
Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ve znění protokolů 3, 5 a 8, vyhl. pod č. 209/1992 Sb.

Úmluva o právech dítěte z roku 1989, vyhl. pod č. 104/1991.

Úmluvu o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování dat z roku 1981, vyhl. pod č. 115/2001 Sb. m. s.

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy

zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád, ve znění pozdějších předpisů.

zákon č. 192/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 218/1003 Sb., o odpovědnosti mládeže z protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 285/2000 Sb., o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 46/2000 Sb., o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Judikatura

ESLP: Rozsudek z roku 1988, *Berrehab*, A-138, § 28

ESLP: Rozsudek z roku 1990, *Hubit* A 176-B, §§ 18 a 25

ESLP: Rozsudek z roku 1992, *Campbell*, A-233

ESLP: Rozsudek ze dne 12. 5. 2000, *Kahn proti Spojenému království*, stížnost č. 35394/97

ESLP: Rozsudek ze dne 12. 7. 1988, *Schenk proti Švýcarsku*, stížnost č. 10862/84

ESLP: Rozsudek ze dne 17. 1. 1970, *Delcourt proti Belgii*, stížnost č. 2689/65

ESLP: Rozsudek ze dne 19. 12. 2006, *Rádio TWIST proti Slovensku*, č. 62202/00

ESLP: Rozsudek ze dne 23. 11. 1993, *A. proti Francii*, A 277-B, § 35

ESLP: Rozsudek ze dne 24. 2. 1997, *De Haes a Gijssels proti Belgii*, stížnost č. 19983/92

ESLP: Rozsudek ze dne 25. září 2001, *P. G. a J. H. proti Spojenému království*, č. 44787/98.

ESLP: Rozsudek ze dne 26. 9. 2002, *Chalkey v. Spojené království*, č. 63831/00

ESLP: Rozsudek ze dne 29. 4. 2002, *Perry proti Spojenému království*, č. 63737/00

ESLP: Rozsudek ze dne 6. 12. 1988, *Barberà a další proti Španělsku*, A č. 146

ESLP: Rozsudek ze dne 7. 6. 2001, *Kress proti Francii*, stížnost č. 39594/98, § 72
ESLP: Rozsudek ze dne 5. 11. 2002, *Allan v. Spojené království*, č. 48539/99
ESLP: Rozsudek, ze dne 16. 12. 1992, *Niemitz vs. Německo*, 27/1996 Sb. r. ES
ESLP: Rozsudek, ze dne 3. 4. 2007, *Copland proti Spojenému království*
ESLP: Rozsudek ze dne 25. 6. 1997, *Halfordová proti Spojenému království*
Nález ÚS ze dne 1. 3. 2000, sp. zn. II. ÚS 547/99
Nález ÚS ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94
Nález ÚS ze dne 13. 9. 2006, sp. zn. I. ÚS 191/05
Nález ÚS ze dne 16. 6. 2005, sp. zn. I. ÚS 353/04
Nález ÚS ze dne 17. 2. 1999, sp. zn. Pl. ÚS 16/98
Nález ÚS ze dne 21. 4. 2002, sp. zn. III. ÚS 256/01
Nález ÚS ze dne 25. 6. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 36/01
Nález ÚS ze dne 25. 8. 2005, sp. zn. I. ÚS 152/05
Nález ÚS ze dne 27. 4. 1994, sp. zn. II. ÚS 6/93
Nález ÚS ze dne 29. 2. 2008, sp. zn. I. ÚS 3038/07
Nález ÚS ze dne 29. 6. 2004, sp. zn. III. ÚS 569/03.
Nález ÚS ze dne 4. 4. 2005, sp. zn. IV. ÚS 164/04
Nález ÚS ze dne 8. 3. 2012, sp. zn. III. ÚS 3904/11
Nález ÚS ze dne 8. 7. 2003, sp. zn. IV. ÚS 564/02
Nález ÚS ze dne 9. 2. 1998, sp. zn. IV. ÚS 154/97
NS ze dne 4. 11. 2008, sp. zn. 22 Cdo 4172/2007
Rozsudek kárného senátu NSS ze dne 14. 10. 2011, sp. zn. 12 Ksz 4/2011
Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 15. 4. 1997, sp. zn. 23 C 3/97
Rozsudek NS ze dne 10. června 2010, sp. zn. 30 Cdo 3210/2008
Rozsudek NS ze dne 10. září 2002, sp. zn. 29 Cdo 2893/2000
Rozsudek NS ze dne 11. května 2005, sp. zn. 30 Cdo 64/2004
Rozsudek NS ze dne 19. 11. 2004, sp. zn. 30 Cdo 923/2004
Rozsudek NS ze dne 21. 10. 1998, sp. zn. 21 Cdo 1009/98
Rozsudek NS ze dne 21. 12. 2004, sp. zn. 30 Cdo 1224/2004
Rozsudek NS ze dne 23. září 2009, sp. zn. 33 Cdo 739/2008
Rozsudek NS ze dne 23. 6. 2011, sp. zn. 30 Cdo 3063/2009
Rozsudek NS ze dne 24. ledna 2007, sp. zn. 33 Odo 579/2005
Rozsudek NS ze dne 3. května 2007, sp. zn. 30 Cdo 3262/2006
Rozsudek NS ze dne 31. srpna 2010, sp. zn. 30 Cdo 1653/2009

Rozsudek NS ze dne 9. prosince 2009, sp. zn. 31 Cdo 1328/2007

Rozsudek NSS ze dne 18. 11. 2011, sp. zn. 2 As 45/2010

Rozsudek NSS ze dne 28. 11. 2007, sp. zn. 7 As 7/2007 – 63

Rozsudek NSS ze dne 5. 11. 2009, sp. zn. 1 Afs 60/2009 – 119

Usnesení NS ze dne 26. 8. 2009, sp. zn. 8 Tdo 921/2009

Usnesení NS ze dne 29. 9. 1994, sp. zn. 4 To 354/94

Usnesení NS ze dne 3. 6. 2009, sp. zn. 3 Tdo 593/2009

Usnesení NS ze dne 30. 5. 2007, sp. zn. 5 Tdo 459/2007

Usnesení NS ze dne 8. 6. 2000, sp. zn. 2 To 73/2000

Abstrakt

Předmětem diplomové práce je přípustnost obrazového a zvukového záznamu jako důkazního prostředku. České soudy rozhodující v civilních věcech odmítají jeho přípustnost, pokud koliduje s ochranou osobnosti nahraného subjektu. Cílem práce je nalezení východiska pomocí testu proporcionality. Za účelem dosažení tohoto cíle se autor věnuje dokazování, jeho jednotlivým fázím, vymezuje pojmy nepřipustný a nezákonný důkazní prostředek, zabývá se historickým vývojem ochrany osobnosti a jeho současným právním zakotvením. Následně teoreticky popisuje test proporcionality, aby jej mohl aplikovat na konkrétní případy. Neopomíná ani judikaturu Evropského soudu pro lidská práva.

Abstract

The topic of this thesis is the admissibility of video and audio recording as evidence. Czech courts which have the authority in civil cases reject its admissibility in case there is a conflict with protection of person of the recorded subject. The aim of thesis is to find a solution using proportionality test. In order to attainment of this objective, the author deals with process of proving, its individual phases, defines the terms inadmissible evidence and illegal evidence, occupies with the historical progress of protection of person and current legal enshrinement. After that, he describes theoretically the proportionality test for his application to specific cases. He also doesn't neglect judicature of the European Court of Human Rights.

Seznam klíčových slov

dokazování – nezákonný důkaz – nepřijatelný důkaz - zvukový a obrazový záznam -
všeobecné osobnostní právo - test proporcionality

Index of key words

process of proving – illegal evidence – inadmissible evidence - audio and video recording -
general personality right - proportionality test